

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



# قرآن صاعد

آموزش معارف اهل بیت علیهم السلام  
(تعقیبات، زیارات، دعاها و مناجات‌ها)

- سید هادی محدّث
- حمید صفّار هرنندی
- ابوالفضل علّامی

## فهرست

مقدمه..... ۷

### بخش اول: تعقیبات

درس اول: تعقیبات مشترک..... ۱۲

زبان معارف: ترجمهٔ افعال ماضی به صورت مضارع..... ۲۰

آشنایی با معارف اهل بیت..... ۲۴

درس دوم: تعقیبات نمازهای ظهر، عصر و مغرب..... ۲۸

زبان معارف: مضارع التزامی..... ۳۵

آشنایی با معارف اهل بیت..... ۳۸

درس سوم: تعقیبات نمازهای عشاء و صبح..... ۴۲

زبان معارف: مذکر و مؤنث..... ۴۸

آشنایی با معارف اهل بیت..... ۵۱

درس چهارم: تعقیب نمازهای یومیه ماه رجب..... ۵۴

زبان معارف: اوزان جمع و مؤنث..... ۵۹

آشنایی با معارف اهل بیت..... ۶۱

درس پنجم: صلوات ظهر ماه شعبان (۱)..... ۶۳

زبان معارف: نکره و معرفه..... ۶۹

آشنایی با معارف اهل بیت..... ۷۱

۷۵.....	درس ششم: صلوات ظهر ماه شعبان(۲)
۸۲.....	زبان معارف: اقسام اسم معرفه.....
۸۴.....	آشنایی با معارف اهل بیت.....
۸۶.....	درس هفتم: تعقیبات مشترک ماه رمضان(۱)
۹۲.....	زبان معارف: صفت مشبیه.....
۹۴.....	آشنایی با معارف اهل بیت.....
۹۶.....	درس هشتم: تعقیبات مشترک ماه رمضان(۲)
۱۰۳.....	زبان معارف: صیغۀ مبالغه.....
۱۰۵.....	آشنایی با معارف اهل بیت.....

### بخش دوم: زیارات

۱۱۱.....	درس نهم: اذن دخول حرم‌های شریف.....
۱۱۸.....	زبان معارف: اسم زمان و مکان.....
۱۲۰.....	آشنایی با معارف اهل بیت.....
۱۲۴.....	درس دهم: زیارت پیامبر اعظم ﷺ.....
۱۳۲.....	زبان معارف: صفت و موصوف.....
۱۳۴.....	آشنایی با معارف اهل بیت.....
۱۳۷.....	درس یازدهم: زیارت حضرت فاطمه (علیها السلام).....
۱۴۴.....	زبان معارف: مصدر.....
۱۴۶.....	آشنایی با معارف اهل بیت.....
۱۴۹.....	درس دوازدهم: زیارت امام حسین (علیه السلام) (وارث).....
۱۵۶.....	زبان معارف: اوزان مصدر ثلاثی مجرد.....

۱۵۸	.....	آشنایی با معارف اهل بیت
۱۶۱	.....	درس سیزدهم: زیارت عاشورا (۱)
۱۶۸	.....	زبان معارف: اوزان افعالی ثلاثی مجرد
۱۷۰	.....	آشنایی با معارف اهل بیت
۱۷۳	.....	درس چهارم: زیارت عاشورا (۲)
۱۸۰	.....	زبان معارف: فعل ماضی
۱۸۲	.....	آشنایی با معارف اهل بیت
۱۸۵	.....	درس پانزدهم: زیارت عاشورا (۳)
۱۹۱	.....	زبان معارف: فعل مضارع
۱۹۲	.....	آشنایی با معارف اهل بیت
۱۹۵	.....	درس شانزدهم: زیارت امین الله (۱)
۲۰۱	.....	زبان معارف: فعل امر
۲۰۳	.....	آشنایی با معارف اهل بیت
۲۰۶	.....	درس هفدهم: زیارت امین الله (۲)
۲۱۲	.....	زبان معارف: فعل نهی
۲۱۴	.....	آشنایی با معارف اهل بیت
۲۱۶	.....	درس هجدهم: زیارت امین الله (۳)
۲۲۲	.....	زبان معارف: فعل حجد
۲۲۴	.....	آشنایی با معارف اهل بیت
۲۲۶	.....	فهرست کلمات
۲۴۰	.....	کتابنامه
۲۴۱	.....	معرفی محصولات

## مقدمه

در واپسین روزهای زندگی پربرکت رسول گرامی حضرت محمد بن عبدالله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، پیامی ماندگار و سعادت بخش بر زبان آن برترین مخلوق، جاری شد که هدایت خواهان تشنه‌ی خوشبختی را از حیرت برون آورد و راه را به روشنی روز بر آنان نمایاند.

فرمودند: «دو چیز پربها و گران‌سنگ در میان شما به‌جا می‌گذارم که یکی بزرگتر از دیگری است؛ کتاب خدا، که ریسمانی است کشیده شده از آسمان به سوی زمین، و عترتم یعنی اهل بیتم. آگاه باشید که این دو هرگز از هم جدا نخواهند شد تا بر سر کوثر بر من وارد شوند.»<sup>۱</sup> این دو، آن‌گونه در هم تنیده شده‌اند که با جداسازی آنها، پیکر هیچ یک سالم نخواهد ماند! کسانی که بر این پندار بودند که ثقل اکبر را می‌توان از دست امین مطهران ربود و به رأی خود تفسیر نمود، کتاب الله، چه زیبا رسوایشان کرد! آنان که آیه‌ی خدا را در کربلا بر سر نیزه زدند، چه عیان و آشکار دیدند که ثقل اصغر، آیه‌های ثقل اکبر را بر لبان پاکش تلاوت می‌کند.

کج‌اندیشانی که کلام اوصیای پاک پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ را از دامن قرآن جدا می‌کنند و کتاب الله را نیز تنها برای تلاوت و قرائت نماز می‌انگارند، همچون گروه دیگر، پیکر رسای ثقلین را نشانه رفته‌اند؛ زیرا نبی صادق فرمود: کتاب و عترت تا قیامت در آغوش یکدیگر و به هم پیوسته‌اند.

---

۱. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنِّي قَدْ تَرَكْتُ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ وَ أَحَدُهُمَا أَكْبَرُ مِنَ الْآخَرَ كِتَابُ اللَّهِ حَبْلٌ مَمْدُودٌ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ وَ عِترَتِي أَهْلَ بَيْتِي أَلَا وَ إِنَّهُمَا لَنْ يُفْتَرَقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضِ»، بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۱۱۳.

اکنون ماییم و پیام جاودان پیام‌آور خوشبختی؛ مباد که در روز دیدار، شکایت ثقلین ما را شرمسار نبی رحمت گرداند!

آل الله ﷻ همواره ما را به تلاوت و فهم کلام خداوند فراخوانده‌اند و کتاب الله نیز، پیامبر و اوصیای معصومش را مفسران خود نامید: **... وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ**<sup>۲</sup>.

گام‌های کوتاه ولی امیدوارانه ما با تأیید الهی در راه فهم کتاب خدا به ثمر نشست و یاران قرآن در سه کتاب «آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن کریم» با ما همراه شدند تا بر گوشه‌ای از سفره‌ی آیه‌های نورانی ثقل اکبر میهمان شویم.

اکنون که از کلمات نورانی قرآن توشه‌ای برگرفته‌ایم، بیایم دریچه‌ای به گلستان قرآن صاعد بگشاییم و با توسل به آستان آن رهبران مهربان بشریت، از راه انس با الفاظ دل‌انگیز ادعیه و زیارات و مناجات‌های پیامبر و عترت پاک او، از بوستان معارف اهل بیت ﷻ، خوشه‌های نور برچینیم! مجموعه‌ای که پیش روی دارید، گزیده‌ای از تعقیبات فرائض، دعاها، زیارت‌ها و مناجات‌های معصومان است که با عنوان «قرآن صاعد» به شما شیفتگان ثقلین عرضه می‌شود. به امید آن‌که در انس عارفانه‌تان با این معارف بلند یاورتان گردد. سربند پیش‌نیاز این مجموعه، سه کتاب آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن کریم است که بسیاری از کلمه‌های به کاررفته در ادعیه و زیارات را دربردارد.

این مجموعه ۳۸ درس و در دو جلد تدوین شده و هر درس شامل بخش‌های زیر می‌باشد:

۱. متن درس که یکی از تعقیبات نماز، زیارت‌ها، دعاها یا مناجات‌هاست.

۲. جدول کلمات (آشنا و جدید)

۱. در تفسیر آیه ۴۴ سوره نحل، علامه طباطبایی رحمته الله علیه می‌فرماید: در تبیین و تفسیر قرآن، اهل بیت علیهم السلام به پیامبر صلی الله علیه و آله ملحق می‌شوند و این مطلب از حدیث متواتر ثقلین و سایر احادیث استفاده می‌شود. ر.ک: المیزان،

ج ۱۲، ص ۲۶۱.

۲. سوره نحل، آیه ۴۴.



۳. تمرین‌ها

۴. زبان معارف (آشنایی با قواعد زبان عربی که در کتاب ترجمه و مفاهیم قرآن ذیل عنوان «زبان قرآن» آمده است)

۵. آشنایی با معارف اهل بیت

عناوین دروس جلد نخست، شامل تعقیبات و زیارات، در فهرست این کتاب آمده است.

شما معارف پژوهان عزیز، در جلد دوم کتاب با ترجمه و مفاهیم دعاها و مناجات‌های زیر آشنا می‌شوید.

دعای توسل، دعای شب‌های جمعه و قنوت نماز عید فطر و قربان، دعای حضرت مهدی علیه السلام **اللَّهُمَّ ارزُقْنَا تَوْفِيقَ الطَّاعَةِ**، دعا برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف **اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيَّكَ**، دعای حضرت صاحب الامر علیه السلام **(إِلَهِي عَظُمَ الْبَلَاءُ)**، دعای سحر، دعای قرآن بر سر گرفتن و دعای شب‌های دهه آخر رمضان، دعای کمیل و مناجات امام علی علیه السلام در مسجد کوفه.

قابل توجه مریبان محترم این که دروس کتاب‌های قرآن صاعد، مطابق با روش کتاب آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن تدوین شده و در تدریس آن باید به نکات کلیدی بیان شده در همان کتاب‌ها توجه شود.

در پایان از خداوند متعال می‌خواهیم که این تلاش را از نویسندگان و نیز تمام همکارانی که در مراحل مختلف، یاری خود را از ما دریغ نکردند، بپذیرد. نیز از علما و اندیشمندان و صاحب‌نظران این عرصه، خاضعانه می‌خواهیم که با ارائه نقدها و پیشنهادها ارزشمند خود، ما را در بهسازی این اثر یاری نمایند.

**موفق باشید**

**مؤلفان**

بخش اوّل

تعقیبات



## تعقیبات مشترک



### تعقیب اول

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، إِلَهًا وَاحِدًا، وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ،

مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ، وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، رَبُّنَا وَرَبُّ آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحْدَهُ وَحْدَهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعَدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَأَعَزَّ جُنْدَهُ، وَ

هَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ، فَلَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ، وَيُمِيتُ وَيُحْيِي، وَهُوَ

حَيٌّ لَا يَمُوتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

### تعقیب دوم

اللَّهُمَّ اهْدِنِي مِنْ عِنْدِكَ، وَافْضْ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ، وَانْشُرْ عَلَيَّ مِنْ رَحْمَتِكَ،

وَ أَنْزَلَ عَلَيَّ مِنْ بَرَكَاتِكَ.

### تعقیب سوم

اللَّهُمَّ إِنَّ مَغْفِرَتَكَ أَرْجَى مِنْ عَمَلِي، وَإِنَّ رَحْمَتَكَ أَوْسَعُ مِنْ ذَنْبِي. اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ

ذَنْبِي عِنْدَكَ عَظِيمًا، فَعَفُوكَ أَعْظَمُ مِنْ ذَنْبِي. اللَّهُمَّ إِنْ لَمْ أَكُنْ أَهْلًا أَنْ أَبْلُغَ

رَحْمَتِكَ، فَارْحَمْتِكَ أَهْلٌ أَنْ تَبْلُغَنِي وَ تَسَعَّنِي، لِأَنَّهَا وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ. يَا

أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

### تعقیب چهارم

رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا، وَ بِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَ بِمُحَمَّدٍ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - نَبِيًّا، وَ بِعَلِيِّ

إِمَامًا، وَ بِالْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ وَ عَلِيِّ وَ مُحَمَّدٍ وَ جَعْفَرٍ وَ مُوسَى وَ عَلِيِّ وَ مُحَمَّدٍ وَ عَلِيِّ

وَ الْحَسَنِ وَ انْخَلَفَ الصَّالِحِ - عَلَيْهِمُ السَّلَامُ - أُمَّةً وَ سَادَةً وَ قَادَةً. بِهِمْ اتَّوَلَّيْتُ، وَ مِنْ

أَعْدَائِهِمْ أَتَبَرَأُ.

پس از آن سه بار بگویید:

**اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ وَالْمُعَافَاةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.**

---

### **\* تمرین و آمادگی**

برادران و خواهران گرامی، متن درس را یک بار بخوانید. کلماتی را که قبلاً آموخته‌اید ولی معنی آنها را فراموش کرده‌اید علامت بزنید و با همکاری هم مباحثه‌ی خود و در صورت لزوم، با مراجعه به فهرست لغات پایان کتاب، معنای آنها را یافته، زیر کلمات بنویسید.

### \* تمرین و تثبیت

فراگیران عزیز! با مرور کردن جدول کلمات و پرسش مکرر از یکدیگر، سعی کنید معنای کلمات آشنا و جدید را به خاطر بسپارید.

### \* جدول کلمه‌های آشنا و جدید

ردیف	کلمه (آشنا)	معنا	ردیف	کلمه (آشنا)	معنا
۱	أَرْحَمَ	رحم‌کننده‌ترین - رحم‌کننده‌تر	۱۱	رَضِيْتُ	راضی شدم - خشنود شدم
۲	إِسْلَامَ	اسلام	۱۲	عَافِيَةً	سلامتی
۳	أَعْظَمَ	بزرگتر - بزرگترین	۱۳	عَفْوًا	عفو - بخشش
۴	اللَّهُمَّ	خدایا - خداوندا	۱۴	عَلِيٍّ	امام علی و امام سجاد و امام رضا <small>علیه السلام</small>
۵	إِمَامًا	پیشوا - امام	۱۵	كِرَاهًا	ناخوش داشت - بدش آمد
۶	أَنْزَلَ	فروفرست - نازل کن	۱۶	لَمْ أَكُنْ	نبودم
۷	جَعَفَرًا	امام جعفر صادق <small>علیه السلام</small>	۱۷	نَصْرًا	یاری کرد
۸	جُنْدًا	لشکر	۱۸	وَسِعَتْ	فراگرفته است
۹	حَسَنًا	امام حسن مجتبی و امام حسن عسکری <small>علیه السلام</small>	۱۹	يَمُوتُ	می‌میرد
۱۰	حُسَيْنًا	امام حسین <small>علیه السلام</small>			

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
برسد - می‌رسد	تَبَيَّغٌ	۱۰	برسم - می‌رسم	أَبْلَغٌ	۱
فراگیرد - فرامی‌گیرد	تَسَعٌ	۱۱	بیزاری می‌جویم	أَتَبْرَأُ	۲
جانشین	خَلْفٌ	۱۲	سر می‌سپارم	أَتَوَلَّى	۳
جمع: «سید: آقا - سرور»	سَادَةٌ	۱۳	امیدبخش‌تر - امیدوار کننده‌تر	أَرْجَى	۴
درود فرستاد - رحمت فرستاد	صَلَّى	۱۴	عزت داد - نیرومند ساخت	أَعَزَّ	۵
جمع «قائد: پیشوا»	قَادَةٌ	۱۵	بریز - زیاد کن	أَفْضُ	۶
آسایش	مُعَافَاةٌ	۱۶	وفا کرد - انجام داد	أَنْجَزَ	۷
تنها	وَحْدٌ	۱۷	منتشر کن	أَنْشُرْ	۸
شکست داد	هَزَمَ	۱۸	وسیع‌تر	أَوْسَعُ	۹

**\* تمرین و پرسش**

تمرین‌های زیر را به کمک هم‌گروه و هم‌مباحثه‌ی خود انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. **أَرْجَى - أَوْسَعُ - أَرْحَمُ :**

- الف - امیدوارکننده‌تر - وسیع‌تر - رحم‌کننده‌ترین
- ب - امیدوار شد - وسعت داد - رحم کرد

۲. **أَفْضُ - أَنْشُرُ - أَنْزَلُ :**

- الف - زیاد کن - منتشر کن - نازل کن
- ب - بخشنده‌تر - پراکنده - فروفرستاد



۳. سَادَةٌ - قَادَةٌ - مُعَافَاةٌ :

- الف - سرور - پیشوا - آسایش
- ب - سروران - پیشوایان - آسایش

۴. اَبْلَغٌ - اَتْبَرًا - اَتَوَلَّى :

- الف - رسیدم - بیزاری جستم - سرسپر دم
- ب - می رسم - بیزاری می جویم - سرمی سپارم

۵. اَعَزَّ - اَنْجَزَّ - هَزَمَ :

- الف - عزت داد - انجام داد - شکست داد
- ب - عزیزتر - وفادارتر - شکست خورد

تمرین ۲. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ :

- الف - و اگرچه بدشان بیاید مشرکان
- ب - و اگرچه بدش آمد مشرکان

۲. وَحَدَهُ ، وَحَدَهُ ، وَحَدَهُ :

- الف - یکتاست او، یکتاست او، یکتاست او
- ب - تنها او، تنها او، تنها او

۳. هَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحَدَهُ :

- الف - شکست خوردند گروه‌ها به تنهایی
- ب - شکست داد گروه‌ها را تنها او

۴. أَفْضُ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ :

- الف - بریز بر من از احسانت
- ب - ببار بر من با لطف

۵. **إِنَّ مَغْفِرَتَكَ أَرْجَىٰ مِنْ عَمَلِي:**

- الف - این که به آمرزش تو امیدوارتر هستم از عملم
- ب - قطعاً آمرزش تو امیدوارکننده‌تر از کار من است

۶. **إِنْ لَمْ أَكُنْ أَهْلًا أَنْ أَبْلَغْ رَحْمَتِكَ:**

- الف - اگر نمی‌باشم شایسته این که برسم به رحمت تو
- ب - اگر نبودم شایسته و نرسیدم به رحمت تو

۷. **فَرَحْمَتِكَ أَهْلٌ أَنْ تَبْلُغَنِي:**

- الف - پس رحمت تو شایسته است که برسد به من
- ب - و مهر تو شایسته رسیدن به من است

۸. **لِإِنَّهَا وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ:**

- الف - قطعاً آن فرا می‌گیرد همه چیز را
- ب - برای این که آن، فراگرفته است هر چیزی را

۹. **رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا:**

- الف - خوشنودم از این که خداوند پروردگار من است
- ب - خوشنود می‌باشم که خدا پروردگار است

۱۰. **بِهِمْ أَتَوَلَّىٰ وَ مِنْ أَعْدَائِهِمْ أَتَبَرَّ:**

- الف - به آنان سر می‌سپارم و از دشمنان آنها بیزاری می‌جویم
- ب - به وسیله آنان (به خدا) سر می‌سپارم و از دشمنان خدا بیزاری می‌جویم

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. أَهْلٌ: شایسته، اهل.

۲. «بِ» را ترجمه نکنید.

۱. لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ، مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ

نیست ..... جز ..... و ..... مگر ..... (درحالی که) خالص کنندگان  
(هستیم) ..... او ..... را

۲. أَلْمُجْرِمِينَ وَعَدُوَّهُمْ، وَنَصْرَ عِبَدِهِ، وَأَعْرَضَ جُنْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحَدَّهُ

..... وعده ..... را و ..... بنده اش را و ..... لشکرش را و .....  
گروه ها را .....

۳. وَأَنْشُرْ عَلَيَّ مِنْ رَحْمَتِكَ، وَأَنْزِلْ عَلَيَّ مِنْ بَرَكَاتِكَ

و ..... بر من ..... رحمتت و ..... بر ..... از ..... ت.

۴. اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ ذَنْبِي عِنْدَكَ عَظِيمًا، فَعَفِّوْكَ أَعْظَمُ مِنْ ذَنْبِي

..... اگر می باشد گناه ..... نزد ..... بزرگ پس ..... تو ..... از ..... من است.

۵. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ وَالْمُعَافَاةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

خداوندا ..... من ..... از تو ..... و ..... و آسایش را ..... و .....

تمرین ۴. عبارات درس را کلمه به کلمه ترجمه نمایید.

## زبان معارف

### ترجمه افعال ماضی به صورت مضارع



گاهی افعال ماضی به صورت مضارع ترجمه می‌شوند که در کتاب آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن کریم با مواردی از آن آشنا شدید؛ مانند: «كَانَ» که فعل ماضی و به معنای «بود» است و در بعضی از آیات «می‌باشد» معنا می‌شود. در این درس، مواردی را که فعل ماضی به صورت مضارع ترجمه می‌شود با شرح بیشتری می‌آوریم.

۱. در مواردی برای استناد صفت یا فعلی به خدا، از فعل ماضی استفاده شده است؛ ( **كَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا** )، در حالی که ثبوت صفت علم و حکمت برای خداوند تنها مربوط به گذشته نیست، بلکه خداوند در حال و آینده نیز «علیم و حکیم» است. در این مثال و موارد مشابه، «كَانَ» را «می‌باشد» معنا می‌کنیم و منظور این است که خداوند در همه زمان‌ها علیم و حکیم بوده و هست.

۲. در بسیاری از آیات، قرآن کریم در بیان اوصاف قیامت، از افعال ماضی استفاده می‌کند، زیرا وقوع آن روز مهم، آن‌چنان قطعی است که گویا در گذشته رخ داده است، مانند آیه ۳۱ از سوره شریفه «ق»: **«وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ...»**؛ و نزدیک می‌شود بهشت به افراد با تقوا...». یا آیه ۲۲ از سوره فجر: **«وَجَاءَ رَبُّكَ...»** و می‌آید پروردگارت».

۳. همان‌گونه که در جلد سوم کتاب آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن کریم آموختیم، هرگاه حروف **اِنْ** (اگر) **لَوْ**<sup>۱</sup> (اگر، اگرچه، که، ای کاش) و اسماء شرط **مَنْ** (هرکس) **اَیْنَمَا** (هرجا) **حَیْثُمَا** (هرجا...)، یا اسم‌هایی که گاهی معنای شرطی نیز دارند مانند: **اِذَا** (هنگامی که، هرگاه) بر سر فعل ماضی در آیند، معمولاً آن فعل به صورت مضارع معنا می‌شود. مانند: **«مَنْ تَابَ وَ آمَنَ وَ عَمِلَ صَالِحًا»** هرکس که توبه کند و ایمان آورد و انجام دهد کار شایسته».

۴. در مواردی که برای دعا، نفرین و درخواست، از فعل ماضی استفاده شده است، مانند آیه اول سوره **مَسَد**: **«تَبَّتْ یَدَا اَبی لَهَبٍ»** بریده باد (بریده شود) دو دست ابولهب». یا آیه ۱۲۷ در سوره توبه: **«... صَرَفَ اللّٰهُ قُلُوْبَهُمْ...»** بگرداند خدا دل-هایشان را». یا در زیارت عاشورا: **«لَعْنَةُ اللّٰهِ اُمَّةً...»** لعنت کند خدا امتی را...».

از این پس تمام افعال ماضی در جدول کلمات به صورت گذشته (معنای اصلی آن) ترجمه می‌شود و بر فراگیران است که زیر نظر معلّم و مربّی محترم، در صورتی که به علل ذکر شده در بالا معنای فعل را مضارع یافتند، آن را در جمله به صورت مضارع ترجمه کنند.

به خاطر بسپارید	
<ol style="list-style-type: none"> <li>۱. استناد صفت یا فعلی به خداوند</li> <li>۲. بیان قیامت و اوصاف آن</li> <li>۳. آمدن حروف و اسماء شرط پیش از ماضی</li> <li>۴. بیان دعا، نفرین و درخواست</li> </ol>	موارد ترجمه افعال ماضی به صورت مضارع

۱. البتّه در اغلب موارد، **«لَوْ»** فعل ماضی و مضارع را به ماضی استمراری تبدیل می‌کند، مانند: **«لَوْ اَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلٰی جَبَلٍ...»**.

**\* تمرین**

افعال ماضی که زیر آنها خط کشیده شده به صورت مضارع معنا می‌شود، علت هر یک از آنها را ذکر کنید.

۱. فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ (بقره: ۲۴)

۲. وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ (بقره: ۲۰۳)

۳. وَلِيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكُوا... ذُرِّيَّةً ضِعَافًا (نساء: ۹)

۴. إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا (نساء: ۱۱)

۵. وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلَعْنُوا بِمَا قَالُوا... (مائده: ۶۴)

۶. إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ (انفطار: ۱)

۷. إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا (زلزله: ۱)

۸. قُتِلَ الْإِنْسَانُ مَا أَكْفَرَهُ (عبس: ۱۷)

۹. وَسِيرَتِ الْجِبَالِ فَكَانَتْ سَرَابًا ❁ إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا (نبأ: ۲۰ و ۲۱)

---

۱۰. فُقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ (مدثر: ۱۹)

---

۱۱. وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا (جن: ۱۵)

---

۱۲. إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا (نوح: ۱۰)

---

۱۳. وَلَا جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّي لِزِيَارَتِكُمْ (زیارت عاشورا)

---

۱۴. فَثَبَّتَنِي اللَّهُ أَبَدًا مَا حُيْتُ عَلَى مُوَالَاتِكُمْ (زیارت جامعه کبیره)

---

۱۵. وَجَعَلَنِي مِمَّنْ يَقْتَصُّ آثَارَكُمْ (زیارت جامعه کبیره)

---

## آشنایی با معارف اهل بیت

### ❖ تعقیبات مشترک

از سفارش‌های معصومین علیهم‌السلام به نمازگزاران، خواندن ذکرها و دعاهایی پس از نماز است که به آنها تعقیبات گفته می‌شود. برخی از تعقیبات برای همه نمازها وارد شده و بعضی دیگر اختصاص به نماز خاصی دارد. در این درس بعضی از تعقیبات مشترک را می‌آموزیم. اکنون به بیان مختصری از این تعقیبات می‌پردازیم.

### تعقیب اوّل

در روزی پرشکوه و عزّت‌آمیز، هنگامی که پیامبر اعظم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم با سپاهی عظیم پس از هشت سال دوری از زادگاهش، پیروزمندانه پای به سرزمین بطحاء نهاد، با یارانش جملاتی زیبا را در جای‌جای مکه طنین‌انداز کرد. این شعارهای زیبا حاوی چنین پیام‌هایی بود:

۱. یگانگی معبود: «**لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْهَاءُ وَاحِدًا**».
۲. تسلیم بودن در برابر فرمان او: «**وَ نَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ**».
۳. فقط خدای یگانه سزاوار بندگی است: «**وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ**».
۴. در بندگی او و پیروی از دین، هرگز شرک نورزیم و همه دستورات دین را گردن نهیم و در این راه از ناخشنودی مشرکان هرگز نهراسیم: «**مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ، وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ**».



۵. خدایی را بنده‌ایم که پدران و همه پیشینیان ما در تحت ربوبیت و تدبیر او زیسته‌اند: «**رَبَّنَا وَرَبَّ آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ**».

۶. همان خدایی را بندگی می‌کنیم که به وعده خود وفا کرد و عبد مخلص و پاکبازش رسول الله ﷺ را یاری نمود و لشکریان مؤمنش را عزت بخشید و دشمنان متشکل او را شکست داد: «**أَنْجَزَ وَعَدَهُ، وَ نَصَرَ عَبْدَهُ، وَ اعَزَّ جُنْدَهُ، وَ هَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحَدَهُ**».

۷. خدایی را بنده‌ایم که فرمانروای عالم است و ستایش ویژه او است. می‌آفریند و می‌میراند و خود زنده و پایدار است: «**فَلَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَ يُمِيتُ وَ يُحْيِي، وَ هُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ**».

۸. برای او بنده‌ایم که خوبی‌ها تنها به دست او بوده، و او بر همه چیز تواناست: «**بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ**».

## تعقیب دوم

در دومین تعقیبی که در این درس آمده، از خداوند بزرگ، چنین درخواست‌هایی را داریم:

۱. هدایت الهی: «**اللَّهُمَّ اهْدِنِي مِنْ عِنْدِكَ**».
۲. بهره‌مندی از فضل و فزون‌بخشی خداوند: «**وَ أَفِضْ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ**».
۳. زیر سایه رحمت خدا قرار گرفتن: «**وَ انشُرْ عَلَيَّ مِنْ رَحْمَتِكَ**».
۴. درخواست بارش برکات الهی بر ما: «**وَ انزِلْ عَلَيَّ مِنْ بَرَكَاتِكَ**».

### تعقیب سوم

در تعقیب سوم، بزرگواری خداوند را با کردار ناقص و تقصیرهایمان مقایسه می‌کنیم و به گونه‌ای از درگاهش رحمت و آمرزش می‌طلبیم:

۱. به مغفرت خدا امیدوارتریم تا به اعمال خودمان: «اللَّهُمَّ إِنَّ مَغْفِرَتَكَ أَرْجَى مِنْ عَمَلِي».

۲. رحمت خداوند را بسیار گسترده‌تر و بی‌کران‌تر از گناهان خود می‌دانیم: «وَإِنَّ رَحْمَتَكَ أَوْسَعُ مِنْ ذَنْبِي».

آنگاه دو عبارت ذکر شده در بالا به تعبیری دیگر بیان و به گونه‌ای درخواست عفو می‌شود:

۱. در مقابل گناه بزرگ ما، عفو خداوند بزرگتر است: «اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ ذَنْبِي عِنْدَكَ عَظِيمًا، فَعَفْوُكَ أَعْظَمُ مِنْ ذَنْبِي».

۲. اگر ما شایستگی رسیدن به رحمت الهی را نداشته باشیم، رحمت خدا آنقدر گسترده و بی‌کران هست که می‌تواند گناهان ما را نیز دربرگیرد: «اللَّهُمَّ إِنْ لَمْ أَكُنْ أَهْلًا أَنْ أَبْلُغَ رَحْمَتِكَ، فَرَحْمَتُكَ أَهْلٌ أَنْ تَبْلُغَنِي وَتَسْعَنِي، لِأَنَّهَا وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ».

### تعقیب چهارم

ائمه معصوم، از ما خواسته‌اند که بخش مهمی از عقایدمان را در قالب این تعقیب بر زبان جاری کنیم و به این وسیله پس از هر نماز، با خدا و اسلام و پیامبر و جانشینان بر حقیقت بیعتی تازه کنیم.

۱. اظهار خشنودی برخاسته از اعتقاد، نسبت به ربوبیت خداوند: «رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا».

۲. اظهار رضایت معتقدانه نسبت به اسلام که دین و آیین سعادت بخش ماست:

«وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا»

۳. اظهار اعتقادی رضایتمندانه به نبوت پیامبر ﷺ: «وَبِمُحَمَّدٍ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -

نَبِيًّا».

۴. ابراز خشنودی از اعتقاد به امامت و رهبری حضرت امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) و یازده

فرزند از سلاله اش: «وَبِعَلِيِّ إِمَامًا، وَبِالْحُسَيْنِ وَالحُسَيْنِ وَعَلِيٍّ وَمُحَمَّدٍ وَجَعْفَرٍ وَمُوسَى وَعَلِيٍّ وَمُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ وَالحُسَيْنِ وَانْخَلَفَ الصَّالِحِ - عَلَيْهِمُ السَّلَامُ - أُمَّةً وَسَادَةً وَقَادَةً».

۵. اذعان و سرسپاری به ولایت مطلقه آنان و بیزاری از دشمنانشان: «بِهِمْ أَتَوَلَّى،

وَمِنْ أَعْدَائِهِمْ أَتَبَرَأُ».

۶. در پایان این تعقیب و دعا، از خداوند گذشت و سلامتی و آسایش در دنیا و

آخرت طلب می کنیم: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ وَالْمُعَافَاةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ».

## تعقیبات نمازهای ظهر، عصر و مغرب



### تعقیب نماز ظهر

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ

الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالْغَنِيمَةَ

مِنْ كُلِّ بَرٍّ، وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ اللَّهُمَّ لَا تَدَعْ لِي ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَا هَمًّا

إِلَّا فَرَجْتَهُ وَلَا سُقْمًا إِلَّا شَفَيْتَهُ وَلَا عَيْبًا إِلَّا سَتَرْتَهُ وَلَا رِزْقًا إِلَّا بَسَطْتَهُ

وَلَا خَوْفًا إِلَّا أَمَنْتَهُ وَلَا سُوءَ إِلَّا صَرَفْتَهُ وَلَا حَاجَةً هِيَ لَكَ رِضًا وِلِيَّ فِيهَا

صَلَاحٌ إِلَّا قَضَيْتَهَا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

## تعقیب نماز عصر

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ، ذُو الْجَلَالِ

وَ الْإِكْرَامِ، وَ أَسْأَلُهُ أَنْ يُتُوبَ عَلَيَّ تَوْبَةً عَبْدٍ ذَلِيلٍ خَاضِعٍ، فَقِيرٍ بَائِسٍ، مِسْكِينٍ

مُسْتَكِينٍ مُسْتَجِيرٍ، لَا يَمْلِكُ لِنَفْسِهِ نَفْعًا وَ لَا ضَرًّا، وَ لَا مَوْتًا وَ لَا حَيَوَةً وَ لَا

نُشُورًا. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَ مِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَ مِنْ عِلْمٍ

لَا يَنْفَعُ، وَ مِنْ صَلَوةٍ لَا تَرْفَعُ، وَ مِنْ دُعَاءٍ لَا يَسْمَعُ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْيُسْرَ بَعْدَ

الْعُسْرِ، وَ الْفَرَجَ بَعْدَ الْكُرْبِ، وَ الرَّخَاءَ بَعْدَ الشَّدَّةِ، اللَّهُمَّ مَا بِنَا مِنْ نِعْمَةٍ فَنُكَ،

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَ أَتُوبُ إِلَيْكَ.

## تعقيب نماز مغرب

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالنَّجَاةَ مِنَ النَّارِ وَمِنْ

كُلِّ بَلِيَّةٍ وَالفَوْزَ بِالْجَنَّةِ وَالرِّضْوَانَ فِي دَارِ السَّلَامِ وَجِوَارِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَ

آلِهِ السَّلَامُ اللَّهُمَّ مَا بَنَا مِنْ نِعْمَةٍ فَبِنِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَآتُوبُ

إِلَيْكَ.

### \* تمرين و آمادگی

خواهران و برادران گرامی، متن درس را یک بار بخوانید. کلماتی را که قبلاً خوانده‌اید ولی معنی آنها را فراموش کرده‌اید علامت بزنید و با همکاری هم-مباحثه‌ی خود و در صورت لزوم، با استفاده از فهرست لغات پایان کتاب، معنای آنها را زیر کلمات بنویسید.

### \* تمرین و تثبیت

فراگیران عزیز! کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش و پاسخ از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

### \* جدول کلمه‌های آشنا و جدید

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
سالم ماندن - سلامت	سَلَامَةٌ	۱۳	امنیت دادی	أَمْنٌ	۱
سختی	شِدَّةٌ	۱۴	اجابت کن - بپذیر	أَمِينٌ	۲
شفا دادی	شَفَيْتَ	۱۵	توبه می‌کنم - باز می‌گردم	أَتُوبُ	۳
صلاح - مصلحت	صَلَاحٌ	۱۶	آمرزش می‌خواهم	أَسْتَغْفِرُ	۴
عیب	عَيْبٌ	۱۷	بزرگواری	إِكْرَامٌ	۵
آمرزیدی	غَفَرْتَ	۱۸	گسترش دادی	بَسَطْتَ	۶
بهره‌مندی	غَنِيْمَةٌ	۱۹	شکوه - جلال	جَلَالٌ	۷
گشایش	فَرَجٌ	۲۰	همسایگی - جوار	جِوَارٌ	۸
فقیر - نیازمند	فَقِيرٌ	۲۱	نیاز - حاجت	حَاجَةٌ	۹
بینوا	مِسْكِينٌ	۲۲	فروتن - خاضع	خَاضِعٌ	۱۰
نجات - رهایی	نَجَاةٌ	۲۳	خوار - ذلیل	ذَلِيلٌ	۱۱
			رضایت - خوشنودی - لقب امام هشتم	رِضَا	۱۲

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
اندوه نفس گیر	كَرْبٌ	۱۲	بیچاره - بینوا	بِائِسٌ	۱
وامگذار	لَا تَدْعُ	۱۳	نیکی	بِرٌّ	۲
بالا نمی رود	لَا تَرْفَعُ	۱۴	بلا - گرفتاری	بَلِيَّةٌ	۳
سیر نمی شود	لَا تَسْبَعُ	۱۵	آسایش - رفاه	رَخَاءٌ	۴
خاشع نمی شود - نرم و ترسان نمی شود	لَا يَخْشَعُ	۱۶	پوشاندی	سَتَرَتْ	۵
شنیده نمی شود	لَا يَسْمَعُ	۱۷	مرض - بیماری	سُقْمٌ	۶
پناهنده	مُسْتَجِيرٌ	۱۸	برگرداندی	صَرَفَتْ	۷
درمانده	مُسْتَكِينٌ	۱۹	جمع «عَزِيمَةٌ» وسیله - سبب	عَزَائِمٌ	۸
جمع «مَوْجِبَةٌ» سبب	مَوْجِبَاتٌ	۲۰	سختی	عُسْرٌ	۹
رستاخیز	نُشُورٌ	۲۱	برطرف کردی	فَرَجْتِ	۱۰
نگرانی - اندوه	هَمٌّ	۲۲	برآورده کردی	قَضَيْتِ	۱۱

**\* تمرین و پرسش**

تمرین‌های زیر را به کمک هم گروه خود با دقت انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. صَرَفَتْ - سَتَرَتْ - قَضَيْتِ:

- الف - برگشتی - پوشیدی - قضاوت کردی
- ب - برگرداندی - پوشاندی - برآورده کردی

۲. بِرٌّ - رَخَاءٌ - عُسْرٌ:

- الف - نیکی - آسایش - سختی
- ب - نیک - رفاه - آسانی



۳. **سُقْمٌ - نُشُورٌ - كَرْبٌ :**

- الف - بیماری - رستاخیز - اندوه نفس گیر
- ب - مرض - گسترش - بدی

۴. **بَأْسٌ - عَزَائِمٌ - مَوْجِبَاتٌ :**

- الف - عامل - اراده - سببها
- ب - بیچاره - وسایل - سببها

۵. **لَا تَدَعُ - لَا تَرْفَعُ - لَا يُسْمَعُ :**

- الف - وامگذار - بالا نمی رود - شنیده نمی شود
- ب - دفع نکن - بالا نمی برد - نمی شنوند

تمرین ۲. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. **وَلَا عِيَابًا إِلَّا سِتْرَتَهُ :**

- الف - و نه عیبی را مگر (این که) بپوشانی آن را
- ب - و هیچ عیبی نیست جز این که می پوشانی

۲. **أَسْأَلُهُ أَنْ يُتُوبَ عَلَيَّ :**

- الف - درخواست می کنم از او که توبه مرا بپذیرد
- ب - سؤال من از او این است که بپذیرد توبه ام را

۳. **أَعُوذُ بِكَ مِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ :**

- الف - پناه می برم به تو از نفسی که سیری ندارد
- ب - پناه می برم به تو از نفسی (که) سیر نمی شود

۴. **مَا بِنَا مِنْ نِعْمَةٍ فَنُنكَ :**

- الف - آنچه با ما است از نعمت، پس از تو است
- ب - نیست برای ما هیچ سختی جز از تو

۵. وَالْفَوْزَ بِالْجَنَّةِ وَالرِّضْوَانَ:



الف - و ورود به بهشت و رضایت (تو)



ب - و دستیابی به بهشت و خوشنودی

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَ عَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَ الْغَنِيْمَةَ مِنْ كُلِّ يَرٍ

خداوندا قطعاً من ..... از تو ..... رحمتت را و ..... آمرزش تو را ..... از ..... نیکی.

۲. اَللّٰهُمَّ لَا تَدْعُ لِيْ ذَنْبًا اِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَا هَمًّا اِلَّا فَرَجْتَهُ وَلَا سُقْمًا اِلَّا شَفَيْتَهُ

خدایا وامگذار ..... گناهی را ..... آن را و نه ..... را مگر ..... آن را و نه ..... را مگر ..... آن را.

۳. لَا يَمْلِكُ لِنَفْسِهِ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا، وَلَا مَوْتًا وَلَا حَيٰوةً وَلَا نُشُوْرًا

مالک نیست ..... خودش ..... و نه ..... و نه ..... و نه ..... را.

۴. اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ الْیُسْرَ بَعْدَ الْعُسْرِ، وَ الْفَرْجَ بَعْدَ الْكُرْبِ، وَ الرَّخَاءَ بَعْدَ الشَّدَّةِ

..... قطعاً ..... درخواست می‌کنم ..... آسانی را پس از ..... و ..... بعد از ..... و ..... بعد از سختی.

۵. اَللّٰهُمَّ مَا بِنَا مِنْ نِعْمَةٍ فَنُكِّ، لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ، اَسْتَغْفِرُكَ وَ اَتُوْبُ اِلَيْكَ

خداوندا ..... با ما است ..... پس از ..... نیست ..... جز تو ..... از تو ..... و ..... به سوی تو.

تمرین ۴. متن درس را با دقت، ترجمه تحت‌اللفظی نمایید.

## زبان معارف

### مضارع التزامی



با فعل‌های مضارع اخباری و التزامی در زبان فارسی آشنا هستید. تنها یادآور می‌شود که فعل مضارع اخباری با جزء پیشین «می» آغاز می‌شود، مانند: «می‌روم»، ولی فعل مضارع التزامی با جزء پیشین «ب» یا بدون جزء پیشین شروع می‌شود، مانند: «بروم» در جمله «باید بروم»؛ یا «تقوا پیشه کنند» در جمله «شاید آنان تقوا پیشه کنند». موارد کاربرد هر یک از این دو نوع فعل مضارع در کتاب‌های دستور زبان فارسی آمده است.

در زبان عربی نیز برخی از افعال مضارع، التزامی هستند و هنگام ترجمه به فارسی، باید آنها را به صورت التزامی ترجمه نمود.

### مضارع التزامی در زبان عربی

۱. هرگاه فعل مضارع پس از ادوات شرط واقع شود، معمولاً به صورت التزامی ترجمه می‌شود، مانند: «**مَنْ يَعْمَلْ سَوْءًا**...»: هرکس انجام بدهد بدی را...».
۲. هرگاه فعل مضارع پس از «**لَعَلَّ**» بیاید، به صورت التزامی ترجمه می‌شود، مانند: «**لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ**»: به امید این که شما بیندیشید».
۳. هرگاه فعل مضارع پس از یکی از حروف زیر واقع شود، به صورت التزامی معنا می‌شود:

الف- «**أَنَّ** : این که، که»؛ مانند: «**وَ أَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ** : و این که روزه بگیرید بهتر است برای شما».

ب- «**لِ** : برای این که، تا»؛ مانند: «**لِتَأْكُلُوا مِنْهَا**: تا بخورید از آن».

ج- «**فَ** : پس (در نتیجه)، تا» مانند: «**لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ** : ای کاش که برای ما بازگشتی (بود) تا بیزاری بجوییم از آنها».

د- «**كِي** : تا این که»؛ مانند: «**كِي نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا** : تا این که تسبیح کنیم تو را زیاد».

ه- «**حَتَّى** : تا، تا این که»؛ مانند: «**حَتَّى نَرَى اللَّهَ** : تا اینکه ببینیم خدا را».

بدیهی است که فعل‌های مضارع در جدول کلمات، به صورت اخباری ترجمه می‌شود و بر فراگیران است که اگر معنای فعل به علل ذکر شده در بالا، مضارع التزامی است آن را در جمله، به صورت التزامی ترجمه کنند.

**\* تمرین**

عبارت‌ها و ترکیب‌های زیر را با توجه به قاعده گفته شده ترجمه کنید.

ردیف	عبارت	ترجمه
۱	لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ	
۲	أَنْ يَأْتِيَ	
۳	مَنْ يَتَّقِ اللَّهَ	
۴	حَتَّى	
۵	لَتَسْكُنُوا	
۶	لِيَنْصُرَ	
۷	لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ	
۸	كَيْ يَرْجِعَ	
۹	إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ	
۱۰	وَمَا تَقَدَّمُوا	

## آشنایی با معارف اهل بیت

### تعقیبات نمازهای ظهر، عصر و مغرب



#### آداب دعا

یکی از آداب دعا، مدح و ثنای خداوند و ذکر عظمت او و سپس صلوات فرستادن بر پیامبر و خاندان پاک او (علیهم السلام) در آغاز دعاست. امام جعفر صادق (علیه السلام) می‌فرماید: «مراقب باشید که هرگاه کسی از شما می‌خواهد چیزی از حاجت‌های دنیا را از پروردگارش درخواست کند، با ثنا و مدح او و با صلوات بر پیامبر آغاز کند سپس نیازهای خود را بخواهد.»<sup>۱</sup>

براساس این حدیث، سزاوار است دعاهای خود را - همان‌گونه که میان مؤمنین مرسوم است - با ذکر صلوات بر پیامبر و آتش آغاز کنیم و به مدح و ثنای خداوند و ذکر صفات او بپردازیم، آن‌گاه خواسته‌هایمان را به پیشگاه آن پروردگار مهربان عرضه بداریم.

#### تعقیب نماز ظهر

در اولین بخش این تعقیب و در آغاز، خداوند را با بیان وحدت ذات و صفات «عظیم و حلیم» مدح می‌کنیم و تنها او را شایسته ستودن می‌دانیم: «**لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ**

۱. رَوَى الْحَارِثُ بْنُ مَغِيرَةَ، قَالَ: «سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: أَيُّكُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَسْأَلَ أَحَدَكُمْ رَبَّهُ شَيْئًا مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا حَتَّى يَبْدَأَ بِالثَّنَاءِ عَلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَالْمَدْحِ لَهُ وَالصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ ثُمَّ يَسْأَلُ اللَّهَ حَوَائِجَهُ»، (عده الداعی، ص ۱۶۰).

**الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ** آن گاه از خداوند چنین درخواست می‌کنیم:

۱. آنچه سبب نزول رحمت تو است، به من ارزانی دار: **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ**.

۲. وسایل آمرزشت را نصیبم کن: **وَ عَزَائِمِ مَغْفِرَتِكَ**.

۳. از هر خوبی مرا بهره‌مند گردان: **وَ الْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بَرٍّ**.

۴. از هر گناهی مرا سالم و در امان بدار: **وَ السَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ**.

۵. همه گناهان مرا ببامرز: **اللَّهُمَّ لَا تَدْعُ لِي ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ**.

۶. همه نگرانی‌ها و اندوه‌هایم را برطرف کن: **وَ لَا هَمًّا إِلَّا فَرَجْتَهُ**.

۷. همه بیماری‌هایم را شفا بخش: **وَ لَا سُقْمًا إِلَّا شَفَيْتَهُ**.

۸. همه عیب‌هایم را بپوشان: **وَ لَا عَيْبًا إِلَّا سَتَرْتَهُ**.

۹. روزی‌ام را گسترش ده: **وَ لَا رِزْقًا إِلَّا بَسَّطْتَهُ**.

۱۰. مرا از هر ترسی در امان بدار: **وَ لَا خَوْفًا إِلَّا أَمَّنْتَهُ**.

۱۱. همه بدی‌ها را از من بگردان: **وَ لَا سُوءًا إِلَّا صَرَفْتَهُ**.

۱۲. هر حاجتم را که تو به آن رضایت داری و مصلحت من در آن است، برآورده

کن: **وَ لَا حَاجَةً هِيَ لَكَ رِضًا وَ لِي فِيهَا صَلَاحٌ إِلَّا قَضَيْتَهَا**.

در پایان او را با صفت **«أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ»** می‌خوانیم و از او اجابت می‌طلبیم به امید

این که ما را مشمول رحمت بی‌دریغش کند و حاجاتمان را برآورد: **«آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ»**

## تعقیب نماز عصر

پس از نماز عصر، بنابر نقل مرحوم محدث قمی، ابتدا از خداوند کریم با الفاظی دل‌انگیز آمرزش خواسته، پذیرش توبه و بازگشت به سوی او را خاضعانه می‌طلبیم.

از خدایی طلب مغفرت می‌کنیم که جز او معبودی نیست «**أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ**»، هم‌او که زنده و پایدار «**الْحَيُّ الْقَيُّومُ**» و بخشنده و مهربان است: «**الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ**».

خدایی که صاحب بزرگی و بزرگواری است: «**ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ**». آنگاه از آستان بلندش پذیرش توبه به سوی او را خواستار می‌شویم: «**وَ أَسْأَلُهُ أَنْ يُتُوبَ عَلَيَّ**» توبه بنده‌ای خوار، فروتن، نیازمند، بیچاره، مسکین، درمانده و پناهنده که مالک سود و زیان خود نیست و در مرگ و زندگی و رستاخیز خود اختیاری ندارد: «**تُوبَةَ عَبْدٍ ذَلِيلٍ خَاضِعٍ، فَقِيرٍ بَائِسٍ، مِسْكِينٍ مُسْتَجِيرٍ، لَا يَمْلِكُ لِنَفْسِهِ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا، وَلَا مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا**».

پس از استغفار، از اموری نامطلوب به خدا پناه می‌بریم:

۱. نفس سیری‌ناپذیر: «**اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ**».

۲. دل بی‌خشوع: «**وَ مِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ**».

۳. علم بی‌منفعت: «**وَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ**».

۴. نماز مردود (غیرمقبول): «**وَ مِنْ صَلَاةٍ لَا تَرْفَعُ**».

۵. دعایی بی‌اجابت: «**وَ مِنْ دُعَاءٍ لَا يُسْمَعُ**».

و پس از استعاذه، از خداوند چنین می‌خواهیم:

۱. آسانی پس از سختی: «**اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْيُسْرَ بَعْدَ الْعُسْرِ**».

۲. گشایش پس از اندوه جانکاه و نفس‌گیر: «**وَ الْفَرَجَ بَعْدَ الْكُرْبِ**».



۳. آسایش و رفاه پس از سختی‌ها و مشکلات: «**وَ الرَّخَاءَ بَعْدَ الشَّدَّةِ**».

در پایان عرضه می‌داریم که خدایا! هرچه نعمت به ما رسیده از خوان احسان و کرم تو است. جز تو معبودی ندارم و از این رو، از تو آمرزش می‌خواهم و به سویت توبه می‌کنم: «**اللَّهُمَّ مَا بِنَا مِنْ نِعْمَةٍ فَنُكِّ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ اسْتَغْفِرُكَ وَ اتُوبُ إِلَيْكَ**».

### تعقیب نماز مغرب

در مفاتیح الجنان برای نماز مغرب تعقیبی آمده که بعضی از عبارات آن همانند تعقیب اول این درس است. در این تعقیب، از خداوند چنین درخواست داریم:

۱. «**اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ**».

۲. «**وَ عَزَائِمِ مَغْفِرَتِكَ**».

۳. رهایی از آتش دوزخ و هر بلایی: «**وَ النَّجَاةَ مِنَ النَّارِ وَ مِنْ كُلِّ بَلِيَّةٍ**».

۴. دستیابی به بهشت و خشنودی خدا در خانه سلامت: «**وَ الْفَوْزَ بِالْجَنَّةِ وَ الرِّضْوَانَ**

**فِي دَارِ السَّلَامِ**».

۵. همسایگی پیامبر در بهشت: «**وَ جِوَارِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ - عَلَيْهِ وَ آلِهِ السَّلَامُ -**».

## تعقیبات نمازهای عشاء و صبح



### تعقیب نماز عشاء

اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَيْسَ لِي عِلْمٌ بِمَوْضِعِ رِزْقِي وَإِنَّمَا أَطْلُبُهُ بِخَطَرَاتٍ تَخْطُرُ عَلَيَّ قَلْبِي فَأَجُودُ

فِي طَلْبِهِ الْبُلْدَانَ فَأَنَا فِيهَا أَنَا طَالِبٌ كَالْحَيْرَانِ لَا أَدْرِي أَيْ فِي سَهْلٍ هُوَ أَمْ فِي جَبَلٍ أَمْ فِي

أَرْضٍ أَمْ فِي سَمَاءٍ أَمْ فِي بَرٍّ أَمْ فِي بَحْرٍ وَعَلَى يَدَيَّ مِنْ وَمِنْ قَبْلِ مَنْ وَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّ

عَلَيْهِ عِنْدَكَ وَأَسْبَابُهُ بِيَدِكَ وَأَنْتَ الَّذِي تَقْسِمُهُ بِطُفِكَ وَتُسَبِّهُ بِرَحْمَتِكَ.

اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاجْعَلْ يَا رَبِّ رِزْقَكَ لِي وَاسِعًا وَمَطْلَبَهُ سَهْلًا،

وَمَا أَخَذَهُ قَرِيبًا وَلَا تُعْنِي بَطَلَبِ مَا لَمْ تُقَدِّرْ لِي فِيهِ رِزْقًا فَإِنَّكَ غَنِيٌّ عَنِ عَذَابِي،

۱. «ه» در این جا ضمیر شأن است. در تعریف آن گفته اند: ضمیری است که برای اهمیت موضوعی که از آن سخن می گویند آورده می شود و در فارسی می توان آن را چنین ترجمه کرد: قصه از این قرار است که، موضوع از این قرار است که. البته برای سهولت، می توان آن را ترجمه نکرد.

وَ أَنَا فَقِيرٌ إِلَى رَحْمَتِكَ فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ جُدْ عَلَيَّ عَبْدِكَ بِفَضْلِكَ إِنَّكَ

ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ.

### تعقیب نماز صبح

لَلَّهِمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّي مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْكَ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ،

وَ اجْعَلِ النُّورَ فِي بَصْرِي وَ الْبَصِيرَةَ فِي دِينِي وَ الْيَقِينَ فِي قَلْبِي وَ الْإِخْلَاصَ فِي عَمَلِي،

وَ السَّلَامَةَ فِي نَفْسِي وَ السَّعَةَ فِي رِزْقِي وَ الشُّكْرَ لَكَ أَبَدًا مَا أَبْقَيْتَنِي.

### \* تمرین و آمادگی

خواهران و برادران محترم، متن درس را یک بار بخوانید. کلماتی را که معانی آنها را فراموش کرده‌اید، علامت بزنید و با همفکری هم‌مباحثه خود و در صورت لزوم، با مراجعه به فهرست پایان کتاب، معنای آنها را زیر کلمات بنویسید.

**\* تمرین و تثبیت**

فراگیران عزیز: کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش و پاسخ از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

**\* جدول کلمه‌های آشنا و جدید**

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
دروود فرست - رحمت فرست	صَلَّى	۷	اخلاص	إِخْلَاص	۱
طلب کننده - جستجوگر	طَالِب	۸	جمع «سَبَب»: وسیله - سبب»	أَسْبَاب	۲
طلب - جستجو	طَلَب	۹	طلب می‌کنم - می‌جویم	أَطْلُبُ	۳
دانستم	عَلِمْتُ	۱۰	چشم	بَصْر	۴
لطف - مهربان	لُطْف	۱۱	بصیرت - بینش	بَصِيرَةٌ	۵
محل دریافت - دستیابی	مَأْخِذ	۱۲	سرگردان - سرگشته	حَيْرَان	۶

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
سبب‌سازی می‌کنی	تَسْبِيبٌ	۱۲	باقی گذاشتی - زنده نگه داشتی	أَبْقَيْتَ	۱
تقسیم می‌کنی	تَقْسِيمٌ	۱۳	می‌گردم	أَجُولُ	۲
بیخشای - بخشش کن	جَدَّ	۱۴	جمع «بَلَد»: شهر»	بُلْدَان	۳
جمع «خَطْرَةٌ: تصور»	خَطَرَات	۱۵	خطور می‌کند - می‌افتد	تَخْطُرُ	۴
به رنج نینداز	لَا تُعِنِّ	۱۶	وسعت - گستردگی	سَعَةٌ	۵

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
مقدّر نکردی	لَمْ تَقْدِرْ	۱۲	دشت - زمین هموار - آسان	سَهْل	۱
محل جستجو - طلب	مَطْلَب	۱۳	نزد	قَبْل	۲
جایگاه	مَوْضِع	۱۴	نمی‌دانم	لَا أَدْرِي	۳

### \* تمرین و پرسش

تمرین‌های زیر را به کمک هم‌گروه و هم‌مباحثه خود انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. بُلْدَان - خَطَرَات - قَبْل :

الف - شهر - تصوّر - نزد

ب - شهرها - تصوّرات - نزد

۲. سَهْل - سَعَة - مَوْضِع :

الف - دشت - وسعت - جایگاه

ب - آسان - وسیع - قرار

۳. جُد - لَا تَعْن - أَجُول :

الف - بیخشای - به رنج نینداز - می‌گردم

ب - بخشش کن - به رنج نیفتاد - گردش کردم

۴. تَخَطَّر - تَقْسِم - لَمْ تَقْدِر :

الف - می‌اندازی - تقسیم می‌کنی - مقدّر نمی‌کنی

ب - خطور می‌کند - تقسیم می‌کنی - مقدّر نکردی

۵. اَبْقِيَتْ - تُسَبِّبُ - لَا اَدْرِي :

- الف - زنده نگه داشتنی - سبب‌سازی می‌کنی - نمی‌دانم
- ب - باقی می‌داری - اسباب فراهم کردی - نمی‌دانم

تمرین ۲. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. اَللّٰهُمَّ اِنَّهُ لَيْسَ لِيْ عِلْمٌ بِمَوْضِعِ رِزْقِيْ :

- الف - خداوندا قطعاً نیست برای من دانشی نسبت به جایگاه روزیم
- ب - بار خدایا قطعاً او دانشی ندارد نسبت به میزان روزی من

۲. وَ اِنَّمَا اَطْلَبُهُ بِخَطَرَاتٍ تَخْطُرُ عَلَيَّ قَلْبِيْ :

- الف - و فقط می‌جویم آن را با تصوراتی که خطور می‌کند بر قلبم
- ب - و قطعاً می‌طلبم آن را به وسیله خطرات قلبی خود

۳. فَاَنَا فِيْمَا اَنَا طَالِبٌ كَالْحَيْرَانِ :

- الف - پس من آن را می‌جویم با همه سرگردانی
- ب - پس من در آنچه من جستجوگر هستم مانند (شخص) سرگردان هستم

۴. وَ اَنْتَ الَّذِي تَقْسِمُهُ بِلُطْفِكَ وَ تُسَبِّبُهُ بِرَحْمَتِكَ :

- الف - و تو هستی که قسمت می‌کنی آن را با لطف و سبب‌سازی می‌کنی آن را
- ب - و تو کسی هستی که قسمت من نمودی به لطف خود و اسباب آن را فراهم کردی به مهرت

۵. وَ لَا تُعْنِيْ اِ بَطَلَبِ مَا لَمْ تُقَدِّرْ لِيْ فِيْهِ رِزْقًا :

- الف - و به رنج نمی‌اندازی مرا در طلب آنچه تقدیر من نیست از روزی من
- ب - و به رنج نینداز مرا با جستجوی آنچه مقدر نکردی برای من در آن روزی را

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. لَا أَدْرِي أَمِ فِي سَهْلٍ هُوَ أَمْ فِي جَبَلٍ أَمْ فِي أَرْضٍ أَمْ فِي سَمَاءٍ

..... آیا ..... دشت است آن ..... در ..... یا در زمین است ..... در .....

۲. وَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّ عَلَيْهِ عِنْدَكَ وَأَسْبَابَهُ بِيَدِكَ وَأَنْتَ الَّذِي تَقْسِمُهُ بِلُطْفِكَ

و ..... دانستم ..... دانش آن نزد ..... است و ..... آن به ..... تو است و  
تو هستی ..... آن را با ..... (خود)ت..

۳. وَاجْعَلْ يَا رَبِّ ۱ رِزْقَكَ لِي وَاسِعًا وَ مَطْلَبَهُ سَهْلًا، وَ مَأْخَذَهُ قَرِيبًا

و ..... ای ..... من ..... را برای من ..... و ..... آن را ..... و ..... آن را نزدیک.

۴. وَاجْعَلِ النُّورَ فِي بَصْرِي وَ الْبَصِيرَةَ فِي دِينِي وَ الْيَقِينَ فِي قَلْبِي

و قرار بده ..... در ..... و ..... در ..... و ..... را در .....

۵. وَ السَّلَامَةَ فِي نَفْسِي وَ السَّعَةَ فِي رِزْقِي وَ الشُّكْرَ لَكَ أَبَدًا مَا ۲ أَبْقَيْتَنِي

و ..... در ..... و ..... در ..... و ..... برای تو را همیشه تا زمانی که ..... مرا.

تمرین ۴. تعقیبات متن درس را با دقت و کلمه به کلمه ترجمه نمایید.

---

۱. در اصل «یا + رَبِّ + ی» بوده است.

۲. «ما» در این جا «تا زمانی که» معنی می شود. در زبان عربی به آن «مای مصدری ظرفی» می گویند، برای آگاهی بیشتر می توانید به کتاب های صرف و نحو عربی مراجعه کنید.

## زبان معارف

### مذکر و مؤنث



#### حقیقی و مجازی

در درس سیزدهم کتاب آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن کریم با اسم مذکر و مؤنث و اقسام آنها آشنا شدید. در آنجا بیان شد که در زبان عربی، حتی در مورد اشیاء، این تقسیم‌بندی جریان دارد. مثلاً به کلمه «سَمَاء» که اسم موجود زنده و نر یا ماده نیست، اسم مؤنث گفته می‌شود و برای آن فعل، ضمیر و صفت مؤنث آورده می‌شود. کلمه «قَمَر» که اسم موجود زنده و نر یا ماده نیست، اسم مذکر شمرده می‌شود و فعل، ضمیر و صفت آن مذکر می‌آید.

به این دو اسم و اسم‌های مانند آن - که در حقیقت مؤنث (ماده) و مذکر (نر) نیستند - مؤنث و مذکر مجازی می‌گویند. و اسم‌هایی مانند: بَقْرَة، ثور که ماده و نر حقیقی هستند، مؤنث و مذکر حقیقی نامیده می‌شوند.

حقیقی: رَجُل، حَسَن، عُصْفُور مجازی: قَمَر، كِتَاب، مَكَان	}	مذکر
---	---	------

حقیقی: مَرَاة، مَرِيْم، دَجَاة مجازی: طَرِيْقَة، سَمَاء، عَيْن	}	مؤنث
---	---	------



## لفظی و معنوی

به اسم‌های مؤنث زیر توجه کنید:

گروه اول: **فَاطِمَةَ، زَهْرَاءَ، سَمَاءَ، حَقِيقَةَ، لَيْلَى، قُصُوی**

گروه دوم: **مَریمَ، زَینَبَ، عَینَ، یدَ، دارَ، شَمْسَ**

همان‌گونه که ملاحظه می‌کنید، در آخر اسم‌های گروه اول «ة»، «اء» و «ی» مشاهده می‌شود. این سه، علامت اسم مؤنث است که در گذشته، شما فقط با یکی از آنها (ة) آشنا شده‌اید؛ ولی در گروه دوم چنین علامت‌هایی وجود ندارد.

به اسم‌های گروه اول، «مؤنث لفظی» و به اسم‌های گروه دوم «مؤنث معنوی» می‌گویند و برای تشخیص آن باید به کتاب‌های لغت مراجعه کرد.

<p>لفظی: <b>فَاطِمَةَ، زَهْرَاءَ، سَمَاءَ، حَقِيقَةَ، لَيْلَى، قُصُوی</b></p> <p>معنوی: <b>مَریمَ، زَینَبَ، عَینَ، یدَ، دارَ، شَمْسَ</b></p>	}	مؤنث
--	---	------

**نکته:** از آنچه گفته شد نتیجه می‌گیریم که برخی از اسم‌های مؤنث لفظی، حقیقی و برخی از آنها، مجازی هستند. ضمناً بعضی از اسم‌های مؤنث معنوی، حقیقی و بعضی از آنها، مجازی هستند.

\* تمرین

جدول زیر را مطابق نمونه کامل کنید:

ردیف	اسم	مذکر	مؤنث	حقیقی	مجازی	لفظی	معنوی
۱	مُسْلِمٌ	+		+			
۲	الدِّین						
۳	یَد						
۴	رَحْمَةٌ		+		+	+	
۵	بِرْکَةٌ						
۶	عِلْمٌ						
۷	عَذَابٌ						
۸	نَزْجِسٌ						
۹	دَابَّةٌ		+		+	+	
۱۰	سَمِیَّةٌ						
۱۱	هِنْدٌ						
۱۲	مَغْفِرَةٌ						
۱۳	سَلَامَةٌ						
۱۴	کُبْرَىٰ						
۱۵	سَمَاءٌ						

## آشنایی با معارف اهل بیت

### تعقیبات نمازهای عشاء و صبح



#### تعقیب نماز عشاء

طلب روزی از خداوند: پس از نماز عشاء، تعقیبی برای طلب رزق و روزی وارد شده که حاوی معارف بلندی است. شاید انسان در به دست آوردن روزی فقط خود را دارای نقش بداند، در حالی که خدای کریم و رزاق که مالک همه موجودات و روزی‌رسان حقیقی است، به بشر سفارش کرده به سوی اسباب و وسایل روزی برود.

همان خدایی که ما را به تلاش و کار کردن برای به دست آوردن خوراک و پوشاک و دیگر وسایل زندگی فرمان داده است، همواره گوشزد نموده که مبدأ روزی خود او است و باید روزی را از او بخواهیم: «... فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ...»<sup>۱</sup>

از امام جعفر صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: خداوند روزی مؤمنان را از جایی قرار داده که گمانش را نمی‌کنند، بدان جهت که اگر بنده نداند که روزیش از کجا می‌رسد، دعایش به درگاه خداوند بیشتر می‌شود.<sup>۲</sup>

در این تعقیب چنین می‌خوانیم:

۱. سوره عنکبوت، آیه: ۱۷.

۲. إِنَّ اللَّهَ جَلَّ وَعَزَّ أَرْزَاقَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَذَلِكَ أَنَّ الْعَبْدَ إِذَا لَمْ يَعْرِفْ وَجْهَ رِزْقِهِ كَثُرَ دُعَاؤُهُ، (وسائل، ج ۱۷، ح ۲۱۹۵۴).

۱. خدایا! من جایگاه رزقم را نمی‌دانم و برای یافتن آن براساس تصور خودم به این شهر و آن شهر می‌روم: «اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَيْسَ لِي عِلْمٌ بِمَوْضِعِ رِزْقِي وَإِنَّمَا أَطْلُبُهُ بِخَطَرَاتٍ تَخْطُرُ عَلَيَّ قَلْبِي فَأَجُولُ فِي طَلْبِهِ الْبُلْدَانَ».

نمی‌دانم آیا روزی‌ام در کوه است یا در زمین یا آسمان، یا خشکی یا دریا؛ نمی‌دانم از دست چه کسی و از سوی چه کسی آن را دریافت خواهم کرد: «لَا أَدْرِي أَيْنَ فِي سَهْلٍ هُوَ أَمْ فِي جَبَلٍ أَمْ فِي أَرْضٍ أَمْ فِي سَمَاءٍ أَمْ فِي بَرٍّ أَمْ فِي بَحْرٍ وَعَلَى يَدَيَّ مِنْ وَمِنْ قَبْلِ مَنْ».

۲. آگاهم که تنها تو می‌دانی روزی‌ام چیست و وسایل و سبب‌های آن به دست تو است «وَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّ عَلَيْهِ عِنْدَكَ وَأَسْبَابَهُ بِيَدِكَ».

۳. و تویی که به لطف آن را تقسیم می‌کنی و به رحمت سبب‌ساز آن هستی: «وَأَنْتَ الَّذِي تَقْسِمُهُ بِلُطْفِكَ وَتُسَبِّهُ بِرَحْمَتِكَ».

سپس از خدا چنین درخواست می‌کنیم:

۱. خدایا بر محمد و آلش درود فرست: «فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ».

۲. پروردگارا! سهم مرا از روزی - که همه از آن تو است - گسترده گردان: «وَأَجْعَلْ

يَا رَبِّ رِزْقَكَ لِي وَاسِعًا».

۳. راه رسیدن به آن را آسان و نزدیک قرار ده: «وَمَطْلَبُهُ سَهْلًا، وَمَأْخَذُهُ قَرِيبًا».

۴. آن‌گونه کن که در جست و جوی آنچه رزق مرا در آن قرار نداده‌ای به زحمت

نیفتم؛ زیرا این امر مرا آزار می‌دهد و تو از عذاب من بی‌نیاز و من به رحمت تو نیازمندم:

«وَلَا تُعْنِي بِطَلَبِ مَا لَمْ تُقَدِّرْ لِي فِيهِ رِزْقًا فَإِنَّكَ غَنِيٌّ عَنِّ عَذَابِي، وَأَنَا فَقِيرٌ إِلَى رَحْمَتِكَ».

۵. بر محمد و آلش درود فرست و به فضل خود بر بندهات بیخشای، که تو دارای فزون-

بخشی بزرگ هستی: «فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَجُدْ عَلَيَّ عَبْدِكَ بِفَضْلِكَ إِنَّكَ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ».

شایان توجه این که درخواست ما در میان دو صلوات قرار دارد و بر طبق تعالیم معصومان، مایه اجابت دعاست.

### تعقیب نماز صبح

یکی از زیباترین تعقیبات، تعقیبات نماز صبح است که با همه اختصار خود، معانی بلندی را دربردارد. در این تعقیب چنین می خوانیم:

خدایا تو را به حقی که برای محمد و خاندان محمد صلوات الله علیهم اجمعین بر خودت قرار دادی: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْكَ».

۱. بر محمد و آل محمد درود فرست: «صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ».

۲. و دیدگانم را نورانی گردان: «وَاجْعَلِ النُّورَ فِي بَصْرِي».

۳. بینش در دین به من عطا کن: «وَالبَصِيرَةَ فِي دِينِي»؛ آن که دین را بر اساس فهم و درک صحیح از مبانی آن پذیرفته باشد، هرگز در تعالیم و احکام آن تردید نخواهد کرد و از ایمانی پایدار و ماندگار برخوردار خواهد بود.

۴. یقین را در دلم قرار بده: «وَالبَقِينَ فِي قَلْبِي». مقام یقین از رفیع ترین مقامات ایمانی است و دلی که به یقین زینت یافته، حقایق عالم را با همه وجود لمس کرده است، به این جهت در راه دین، استوار و محکم گام برمی دارد.

۵. در کارهایم به من اخلاص بده: «وَالإِخْلَاصَ فِي عَمَلِي». انسان با اخلاص در هیچ کاری وارد نمی شود جز آنکه رضای خداوند را در نظر می گیرد و این است اوج توحید و یکتاپرستی.

۶. (جسم) و جان مرا سالم بدار: «وَالسَّلَامَةَ فِي نَفْسِي».

۷. به روزی ام وسعت بخش: «وَالسَّعَةَ فِي رِزْقِي».

۸. مرا تا زنده ام شکرگزار نعمت های تو قرار ده: «وَالشُّكْرَ لَكَ أَبَدًا مَا أَبْقَيْتَنِي».

## تعیبات نمازهای یومیه ماه رجب



يَا مَنْ أَرْجُوهُ لِكُلِّ خَيْرٍ وَ آمَنْ سَخَطُهُ عِنْدَ كُلِّ شَرٍّ. يَا مَنْ يُعْطِي الْكَثِيرَ بِالْقَلِيلِ. يَا

مَنْ يُعْطِي مَنْ سَأَلَهُ. يَا مَنْ يُعْطِي مَنْ لَمْ يَسْأَلْهُ وَ مَنْ لَمْ يَعْرِفْهُ، تَحَنُّنًا مِنْهُ وَ رَحْمَةً،

أَعْطِنِي بِمَسْأَلَتِي إِيَّاكَ، جَمِيعَ خَيْرِ الدُّنْيَا وَ جَمِيعَ خَيْرِ الْآخِرَةِ، وَ اصْرِفْ عَنِّي بِمَسْأَلَتِي

إِيَّاكَ جَمِيعَ شَرِّ الدُّنْيَا وَ شَرِّ الْآخِرَةِ فَإِنَّهُ غَيْرُ مَنقُوصٍ<sup>١</sup> مَا أُعْطِيتَ وَ زِدْنِي مِنْ

فَضْلِكَ يَا كَرِيمُ.

يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ يَا ذَا النِّعْمَاءِ وَ الْجُودِ يَا ذَا الْمَنِّ وَ الطَّوْلِ حَرِّمِ شَيْبَتِي عَلَى النَّارِ.

١. غَيْرُ مَنقُوصٍ: کاهش نیافتنی - کاستی ناپذیر.

### \* تمرین و آمادگی

برادران و خواهران محترم! پس از خواندن متن درس، زیر کلماتی را که قبلاً خوانده‌اید و معانی آنها را فراموش کرده‌اید، خط بکشید و سپس با کمک هم مباحثه خود و در صورت لزوم، با مراجعه به فهرست پایان کتاب، معنای آنها را یافته، زیر کلمات بنویسید.

### \* تمرین و تثبیت

فراگیران عزیز: کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش و پاسخ از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

### \* جدول کلمه‌های آشنا و جدید

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
درخواست نکرد	لَمْ يَسْأَلْ	۳	بخشش	جود	۱
نشاخت	لَمْ يَعْرِفْ	۴	درخواست کرد	سَأَلَ	۲

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
خشم	سَخَطٌ	۹	امان می‌خواهم	أَمَنْ	۱
ریش سفید - موی سفید - ریش	شَيْبَةٌ	۱۰	امید دارم	أَرْجُو	۲
نعمت ماندگار - کرم	طَوْلٌ	۱۱	برطرف کن - بگردان	إِصْرِفْ	۳
درخواست	مَسْأَلَةٌ	۱۲	عطا کن - ببخش	أَعْطِ	۴
بخشش - نعمت - منت	مَنْ	۱۳	عطا کردی - بخشیدی	أَعْطَيْتَ	۵

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
با نقص - ناقص شده - کاسته شده	مَنْقُوصٌ	۱۴	مهربانی - تَرْحَمٌ	تَحَنُّنٌ	۶
دارایی - نعمت	نِعْمَاءٌ	۱۵	حرام کن	حَرَمٌ	۷
عطا می کند - می بخشد	يُعْطِي	۱۶	بیفزا - زیاد کن	زِدْ	۸

### \* تمرین و پرسش

تمرین‌های زیر را به کمک هم گروه خود انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. اِصْرَفْ - حَرَمٌ - زِدْ :
  - الف - برطرف کن - حرام کن - زیاد کن
  - ب - مصرف کن - حرام‌تر - زیاد کرد
۲. اَرْجُوْ - اَعْطِ - يُعْطِي :
  - الف - امیدوار شو - ببخش - می بخشی
  - ب - امید دارم - عطا کن - عطا می کند
۳. تَحَنُّنٌ - نِعْمَاءٌ - شَيْبَةٌ :
  - الف - مهربانی - نعمت - ریش سفید
  - ب - ترحم کردن - نعمت‌ها - پیری
۴. سَخَطٌ - طَوَّلَ - مَنَّ :
  - الف - خشم - درازی - نعمت
  - ب - خشم - کرم - نعمت
۵. اَمَّنُ - مَنْقُوصٌ - اَعْطَيْتَ :
  - الف - امان می خواهم - با نقص - عطا کردی





ب - ایمنی یافتم - ناقص - بخشیدید

تمرین ۲. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. **يَا مَنْ أَرْجُوهُ لِكُلِّ خَيْرٍ:**



الف - ای کسی که امید می‌رود به او برای هر کار خیری



ب - ای کسی که امید دارم به او برای هر خوبی

۲. **وَأَمِنْ سَخَطِهِ عِنْدَ كُلِّ شَرٍّ:**



الف - و امان می‌خواهم از خشمم او نزد هر شری



ب - و امان یافتم از خشمش در مقابل بدی‌ها

۳. **يَا مَنْ يُعْطِي مَنْ لَمْ يَسْأَلْهُ:**



الف - ای کسی که عطا می‌کند هر کس را که سؤال نمی‌کند



ب - ای کسی که عطا می‌کند به کسی که درخواست نکرد از او

۴. **وَاصْرِفْ عَنِّي بِمَسْأَلَتِي إِيَّاكَ:**



الف - و برطرف کن از من به سبب درخواستم از تو



ب - و برطرف نمود از من به درخواستم از او

۵. **فَإِنَّهُ غَيْرُ مَنْقُوصٍ مَّا أُعْطِيَ:**



الف - پس قطعاً کاهش نیافتنی است آنچه که عطا کردی



ب - پس قطعاً کاهش نیافتنی نیست آنچه عطا کردی

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. **يَا مَنْ يُعْطِي الْكَثِيرَ بِالْقَلِيلِ<sup>۱</sup> . يَا مَنْ يُعْطِي مَنْ سَأَلَهُ**

..... کسی که ..... بسیار را در مقابل ..... ای ..... می‌بخشد ..... درخواست می‌کند  
.....

۲. **يَا مَنْ يُعْطِي مَنْ لَمْ يَسْأَلْهُ وَمَنْ لَمْ يَعْرِفْهُ، تَحَنُّنًا مِنْهُ وَرَحْمَةً**

ای ..... می‌بخشد ..... از او و ..... نشناخت او را (از روی) ..... از (جانب)  
..... و .....

۳. **أَعْطِنِي بِمَسْأَلَتِي إِيَّاكَ، جَمِيعَ خَيْرِ الدُّنْيَا وَجَمِيعَ خَيْرِ الْآخِرَةِ**

..... به من به سبب ..... من ..... همه دنیا و ..... خوبی ..... را.

۴. **فَإِنَّهُ<sup>۲</sup> غَيْرُ مَنْقُوصٍ مَّا أَعْطَيْتَ وَزِدْنِي مِنْ فَضْلِكَ يَا كَرِيمٌ**

..... قطعاً ..... است ..... بخشیدی و ..... مرا ..... ت ای .....

۵. **يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ يَا ذَا النِّعَمَاءِ وَالْجُودِ يَا ذَا الْمَنِّ وَالطُّولِ حَرَمِ شَيْبَتِي**

**عَلَى النَّارِ**

..... صاحب ..... و ..... ای ..... دارایی و ..... ای ..... نعمت و ..... حرام  
کن ..... مرا ..... آتش.

تمرین ۴. عبارتهای درس را با دقت، ترجمه تحت‌اللفظی کنید.

۱. «ب» در برخی از موارد، به معنای «در مقابل» است.

۲. ضمیر شأن است و ترجمه نشود.

## زبان معارف

### ❖ اوزان جمع مکسر

در کتاب آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن کریم، درس‌های ۱۵ و ۱۶ آموختیم که «جمع» بر دو قسم است: سالم، مکسر.

۱. جمع سالم: با افزودن «ون» یا «ین» به آخر اسم مفرد مذکر، جمع سالم مذکر ساخته می‌شود، مانند: **مُؤْمِن** ← **مُؤْمِنُونَ**، **مُؤْمِنِينَ**. و برای ساختن جمع سالم مؤنث، ابتدا «ة» از آخر اسم مفرد مؤنث حذف شده و به جای آن «ات» اضافه می‌شود، مانند:

**مُؤْمِنَةٌ ← مؤمنات.**

۲. جمع مکسر: برخلاف جمع سالم، بنای مفرد آن تغییر می‌کند و برای ساختن آن قاعده خاصی وجود ندارد.

در این درس با برخی از اوزان مشهور جمع مکسر آشنا می‌شویم:

- |  |   |
|--|---|
| <p>۹. <b>فَعَائِل</b>، مانند: <b>حَدَائِق</b> ← <b>حَدَيْقَةٌ</b></p> <p>۱۰. <b>فَوَاعِل</b>؛ مانند: <b>عَوَاطِف</b> ← <b>عَاطِفَةٌ</b></p> <p>۱۱. <b>أَفْعَال</b>؛ مانند: <b>أَعْمَاق</b> ← <b>عُمُق</b></p> <p>۱۲. <b>أَفْعَلَة</b>؛ مانند: <b>أَبْنِيَة</b> ← <b>بِنَاء</b></p> <p>۱۳. <b>أَفَاعِل</b>؛ مانند: <b>أَكْبَر</b> ← <b>أَكْبَر</b></p> <p>۱۴. <b>أَفِعْلَاء</b>؛ مانند: <b>أَقْرَبَاء</b> ← <b>أَقْرَب</b></p> <p>۱۵. <b>مَفَاعِل</b>؛ مانند: <b>مَزَارِع</b> ← <b>مَزْرَعَةٌ</b></p> | <p>۱. <b>فُعَل</b>؛ مانند: <b>سُنَن</b> ← <b>سُنَّة</b> (مفرد)</p> <p>۲. <b>فُعَل</b>؛ مانند: <b>هَمَم</b> ← <b>هَمَّة</b></p> <p>۳. <b>فُعَل</b>؛ مانند: <b>مُدُن</b> ← <b>مَدِينَة</b></p> <p>۴. <b>فَعَلَة</b>؛ مانند: <b>وَرَثَة</b> ← <b>وَارِث</b></p> <p>۵. <b>فُعَال</b>؛ مانند: <b>جِبَال</b> ← <b>جَبَل</b></p> <p>۶. <b>فُعُول</b>؛ مانند: <b>بُيُوت</b> ← <b>بَيْت</b></p> <p>۷. <b>فُعَال</b>؛ مانند: <b>سُكَّان</b> ← <b>سَاكِن</b></p> |
|--|---|

۸. فُعَلَاءُ؛ مانند: عُلَّاءٌ ← عالم

\* تمرین

مفرد جمع‌های مکسر زیر را حدس بزنید و مانند نمونه اول، در جدول و مقابل وزن آنها بنویسید.

أَحْزَابٌ، ذُنُوبٌ، أَلْوَانٌ، غُيُوبٌ، عُقَدٌ، سُورٌ، أُمَّةٌ، قَادَةٌ، عَزَائِمٌ، مَفَاتِحٌ، أَوْصِيَاءٌ، خَلَائِقٌ، رُسُلٌ، سَفُنٌ، عَمَلَةٌ، بَحَارٌ، طَلَبَةٌ، كُفَّارٌ، شُعْرَاءٌ، عَوَاطِفٌ، أَمَكِنَةٌ، أَعَاظِمٌ، أَعْنِيَاءٌ، أَوْلِيَاءٌ.

ردیف	اوزان جمع مکسر	جمع‌های مکسر و مفرد آنها
۱	فُعَلٌ	عُقَدٌ ← عُقَدَةٌ، سُورٌ ← سُورَةٌ
۲	فِعَلٌ	
۳	فَعْلٌ	
۴	فَعَلَةٌ	
۵	فَعَالٌ	
۶	فُعُولٌ	
۷	فُعَالٌ	
۸	فُعَلَاءٌ	
۹	فَعَائِلٌ	
۱۰	فَوَاعِلٌ	
۱۱	أَفْعَالٌ	
۱۲	أَفْعَلَةٌ	
۱۳	أَفَاعِلٌ	
۱۴	أَفْعِلَاءٌ	

مَفَاعِل	۱۵
----------	----

## آشنایی با معارف اهل بیت

### تعقیبات نمازهای یومیه ماه رجب



در این درس، دعایی را می‌آموزید که نه تنها برای تعقیب نمازهای یومیه ماه رجب، بلکه برای همه ساعات روز و شب ماه سفارش شده است.

#### خوف و رجاء (بیم و امید)

در آموزه‌های دینی ما، دو مفهوم خوف و رجاء همراه با هم پسندیده شمرده شده‌اند. در قرآن کریم همان‌گونه که مؤمنان به خشیت و ترس از غضب خداوند فراخوانده شده‌اند، آیاتی امیدبخش نیز آنان را به رحمت خداوند امیدوار کرده است. قرآن کریم، دعای مؤمنان راستین را، دعای با بیم و امید معرفی کرده است: «... **يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا**...»<sup>۱</sup>

معصومین علیهم‌السلام ما را به ایجاد تعادل میان بیم و امید دعوت کرده‌اند؛ بیم از نتیجه دردناک کارهای ناشایستمان و امید به دریای بی‌کران رحمت الهی.

امام صادق علیه‌السلام فرموده است: «فردی که اظهار ایمان می‌کند، مؤمن حقیقی نیست، مگر این‌که دارای بیم و امید (خوف و رجاء) باشد؛ و دارای بیم و امید نیست، مگر آنکه بر طبق آنچه از آن بیم دارد و به آن امید دارد عمل کند»<sup>۲</sup>.

۱. سوره سجده، آیه: ۱۶.

۲. لا يَكُونُ الْمُؤْمِنُ مُؤْمِنًا حَتَّى يَكُونَ خَائِفًا رَاجِيًا وَ لَا يَكُونُ خَائِفًا رَاجِيًا حَتَّى يَكُونَ عَامِلًا لِمَا يَخَافُ وَ يَرْجُو (المحجّة البيضاء، ج ۷، ص ۲۸۲).

در آغاز تعقیب رجب، خداوند را با امید و بیم می‌خوانیم:

۱. ای کسی که برای هر خوبی به او چشم امید بسته‌ام: «**يَا مَنْ أَرْجُوهُ لِكُلِّ خَيْرٍ**».

۲. و از خشم او در هنگام انجام هر کار بدی امان می‌خواهم: «**وَأَمِنْ سَخَطَهُ**

**عِنْدَ كُلِّ شَرٍّ**».

۳. ای آن‌که در برابر کم، بسیار می‌بخشد: «**يَا مَنْ يُعْطِي الْكَثِيرَ بِالْقَلِيلِ**».

۴. ای کسی که به هر کس از او درخواست کند می‌بخشد: «**يَا مَنْ يُعْطِي مَنْ سَأَلَهُ**».

۵. ای کسی که به درخواست نکرده‌گان و خدانشناسان از روی مهربانی و رحمت

می‌بخشد: «**يَا مَنْ يُعْطِي مَنْ لَمْ يَسْأَلْهُ وَمَنْ لَمْ يَعْرِفْهُ، تَحَنُّنًا مِنْهُ وَرَحْمَةً**».

پس از مدح خداوند، با این جملات آمیخته به امید و بیم، از او درخواست می‌کنیم که:

۱. به خاطر خواهشم از تو، همه خوبی‌های دنیا و آخرت را به من عطا کن:

«**أَعْطِنِي بِمَسْأَلَتِي إِيَّاكَ، جَمِيعَ خَيْرِ الدُّنْيَا وَجَمِيعَ خَيْرِ الْآخِرَةِ**».

۲. برای درخواست عاجزانه‌ام، همه بدی‌های دنیا و آخرت را از من بگردان:

«**وَاصْرِفْ عَنِّي بِمَسْأَلَتِي إِيَّاكَ جَمِيعَ شَرِّ الدُّنْيَا وَشَرِّ الْآخِرَةِ**».

۳. البته آنچه تو می‌دهی بی‌نقص و کاستی است و تو کم نمی‌دهی: «**فَإِنَّهُ غَيْرُ**

**مَنْقُوصٍ مَّا أُعْطِيَْتَ**».

۴. از فضل و فزون‌بخشی‌ات بر من بیفزای، ای خدای با کرم و بزرگواری: «**وَزِدْنِي مِنْ**

**فَضْلِكَ يَا كَرِيمٌ**». آنگاه پس از مدح خداوند با اوصاف: صاحب بزرگی و بزرگواری و

دارایی و بخشش: «**يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ يَا ذَا النِّعَمَاءِ وَالْجُودِ يَا ذَا الْمَنِّ وَالطَّوْلِ**».

از درگاهش می‌خواهیم:

۵. ریش و موی سپید مرا بر آتش دوزخ حرام کن: «**حَرِّمِ شَيْبَتِي عَلَى النَّارِ**».

## صلوات ظهر ماه شعبان (1)



اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، شَجَرَةِ النُّبُوَّةِ، وَمَوْضِعِ الرِّسَالَةِ، وَمُخْتَلَفِ

المَلَائِكَةِ وَمَعْدِنِ العِلْمِ وَأَهْلِ بَيْتِ الوَحْيِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ،

الْفُلْكِ الجَارِيَةِ فِي اللُّجَجِ الغَامِرَةِ يَا مَنْ مِنْ رَكِبَهَا وَيَغْرُقُ مَنْ تَرَكَهَا المَتَقَدِّمُ لَهُمْ

مَارِقٌ وَالمَتَأَخِّرُ عَنْهُمْ زَاهِقٌ وَالمَلْزَمُ لَهُمْ لِاحِقٌ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ

مُحَمَّدٍ الكَهْفِ الحَصِينِ وَغِيَاثِ المُضْطَرِّ المُسْتَكِينِ وَمَلْجَأِ الهَارِبِينَ وَعِصْمَةِ

المُعْتَصِمِينَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ صَلَوةً كَثِيرَةً تُكُونُ لَهُمْ رِضَاءً،

وَلِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ آدَاءً وَقَضَاءً بِحَوْلٍ مِنْكَ وَقُوَّةٍ يَا رَبَّ العَالَمِينَ اللَّهُمَّ

## صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، الطَّيِّبِينَ الْأَبْرَارِ الْأَخْيَارِ، الَّذِينَ أَوْجِبَتْ حُقُوقُهُمْ،

### وَفَرَضَتْ طَاعَتَهُمْ وَوَلَايَتَهُمْ.

#### \* تمرین و آمادگی

خواهران و برادران محترم! همانند درسهای گذشته، پس از مطالعه متن درس، کلماتی را که قبلاً خوانده‌اید ولی معانی آنها را فراموش کرده‌اید، علامت بزنید و با همکاری هم مباحثه خود و در صورت لزوم با مراجعه به فهرست پایان کتاب، معانی آنها را زیر کلمات بنویسید.

#### \* تمرین و تثبیت

فراگیران عزیز! کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش و پاسخ از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

#### \* جدول کلمه‌های آشنا و جدید

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
نگاهبان	عَصْمَةٌ	۹	جمع «خَيْرٌ: خوب»	أَخْيَارٌ	۱
انجام دادن - حکم - قضا	قَضَاءٌ	۱۰	به‌جا آوردن - بازپس دادن	أَدَاءٌ	۲
بیچاره - مضطرّ	مُضْطَّرٌّ	۱۱	خاندان	أَهْلِي بَيْتٍ	۳
معدن	مَعْدِنٌ	۱۲	جمع «حَقٌّ: حق»	حُقُوقٌ	۴



معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
نبوت - پیامبری	نُبُوَّةٌ	۱۳	حول - جنبش - تحوّل	حَوَلٌ	۵
وحی	وَحْيٌ	۱۴	رسالت - پیام	رِسَالَةٌ	۶
سرپرستی - دوستی	وِلَايَةٌ	۱۵	اطاعت - فرمانبرداری	طَاعَةٌ	۷
			جمع «طَيِّب: پاک-پاکیزه»	طَيِّبِينَ	۸

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
همراه - پیوسته	لَا زِمٌ	۱۳	جمع «بِرّ: نیکوکار»	أَبْرَارٌ	۱
جمع «لَجَّة: دریای خروشان»	لُجَجٌ	۱۴	واجب کردی	أَوْجَبْتُ	۲
از دین خارج شونده - جداشونده	مَارِقٌ	۱۵	حرکت کننده - روان	جَارِيَةٌ	۳
عقب افتاده	مَتَّخِرٌ	۱۶	محکم	حَصِينٌ	۴
پیشی گیرنده	مُتَقَدِّمٌ	۱۷	سوار شد	رَكِبَ	۵
جایگاه رفت و آمد	مُخْتَلَفٌ	۱۸	نابود شونده	زَاهِقٌ	۶
جمع «مُعْتَصِم: تمسک جو»	مُعْتَصِمِينَ	۱۹	پراب - فراگیر	غَامِرَةٌ	۷
پناهگاه	مَلْجَأٌ	۲۰	فریادرس	غِيَاثٌ	۸
جمع «هَارِب: فراری»	هَارِبِينَ	۲۱	واجب کردی	فَرَضْتُ	۹
در امان است - ایمن است	يَأْمَنُ	۲۲	کشتی - کشتی‌ها	فُلُكٌ	۱۰
غرق می‌شود	يَغْرُقُ	۲۳	پناهگاه	كَهْفٌ	۱۱
			ملحق شونده	لَا حِقٌ	۱۲

**\* تمرین و پرسش**

تمرین‌های زیر را به کمک هم‌مباحثه خود انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. **أَبْرَارٌ - أَخْيَارٌ - لُجَجٌ:**

- الف - نیکوکاران - خوبان - دریاهاى خروشان
- ب - نیکی‌ها - خوبی‌ها - خروشان

۲. **لَا حِقٌّ - مَارِقٌ - زَاهِقٌ:**

- الف - ملحق‌شونده - جدا شونده - نابود شونده
- ب - ملحق‌شده - جدا شده - نابود گشته

۳. **لَا زِمٌ - مُتَقَدِّمٌ - مُتَأَخِّرٌ:**

- الف - واجب - پیش‌افتاده - عقب‌افتاده
- ب - همراه - پیشی‌گیرنده - عقب‌افتاده

۴. **مُعْتَصِمٌ - هَارِبٌ - غَامِرَةٌ:**

- الف - تمسک‌جو - فراری - فراگیر
- ب - عصمت‌طلب - جنگاور - عمیق

۵. **فُلُكٌ - كَهْفٌ - مَلْجَأٌ:**

- الف - کشتی - پناهگاه - پناهگاه
- ب - کشتی - غار - تکیه‌گاه

۶. **غِيَاثٌ - حَصِينٌ - جَارِيَةٌ:**

- الف - پناه - محکم - روان
- ب - فریادرس - محکم - روان

۷. **عِصْمَةٌ - مُضْطَّرٌّ - وَلايَةٌ:**

- الف - نگاهبان - بیچاره - سرپرستی

ب - پاکی - نیازمند - دوستی  
۸. **أَوْجِبَتْ - يَأْمَنُ - يَغْرُقُ :**

الف - واجب شد - امنیت می دهد - غرق می کند  
 ب - واجب کردی - در امان است - غرق می شود

۹. **رَكِبَ - فَرَضَتْ - مُخْتَلَفٌ :**

الف - سوار شد - واجب کرد - رفت و آمد  
 ب - سوار شد - واجب کردی - جایگاه رفت و آمد

۱۰. **أَدَاءٌ - حَوْلٌ - قَضَاءٌ :**

الف - باز پس دادن - جنبش - انجام دادن  
 ب - به جا آوردن - تحویل - قضاوت کننده

تمرین ۲. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. **شَجَرَةُ النَّبُوَّةِ، وَمَوْضِعُ الرَّسَالَةِ:**

الف - درخت نبوت و جایگاه رسالت  
 ب - درخت (متعلق به) پیامبر و محل رسالت

۲. **وَمَعْدِنِ الْعِلْمِ وَأَهْلِ بَيْتِ الْوَحْيِ :**

الف - و معدن علم و خاندان وحی  
 ب - و مرکز دانش و خویشاوند پیامبر

۳. **الْفُلُكِ الْجَارِيَةِ فِي الْبُحْرِ الْغَامِرَةِ :**

الف - کشتی که جاری می شود در گرداب های عمیق  
 ب - کشتی های روان در دریا های خروشان پر آب

۴. **وَعِثَاتِ الْمُضْطَرِّ الْمُسْتَكِينِ :**

الف - فریاد هر پریشان درمانده

ب - و فریادرس بیچاره در مانده

۵. **وَلِحَقِّ ۱ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ آدَاءٌ وَقَضَاءٌ:**

الف - و برای حقّ محمد و آل محمد ادا و قضایی است

ب - و به جا آوردن حقّ محمد و خاندان محمد و (نیز) انجام دادن (آن)

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. **الْفُلُكِ الْجَارِيَةِ فِي الْبُحْرِ الْعَامِرَةِ يَاءٌ مِنْ مَنْ رَكِبَهَا وَيَغْرُقُ مَنْ تَرَكَهَا**

کشتی‌های ..... در ..... پرآب ..... کسی که ..... آن را و ..... کسی که ..... آن را.

۲. **الْمُتَقَدِّمِ لَهُمْ ۲ مَارِقٌ وَالْمُتَأَخِّرِ عَنْهُمْ زَاهِقٌ وَاللَّازِمِ لَهُمْ ۳ لَاحِقٌ**

..... (بر) آنها ..... و ..... از آنها ..... و ..... آنها ..... است.

۳. **الْكُهْفِ الْحَصِينِ وَغِيَاثِ الْمُضْطَرِّ الْمُسْتَكِينِ وَمَلْجَأِ الْهَارِبِينَ وَعِصْمَةِ الْمُعْتَصِمِينَ**

پناهگاه ..... و ..... (هر) ..... در مانده و ..... و .....

۴. **اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ صَلَوةً كَثِيرَةً تَكُونُ لَهُمْ رِضًا**

خدا یا! ..... بر محمد و ..... محمد ..... (که) باشد ..... خشنودی.

۵. **الطَّيِّبِينَ الْأَبْرَارِ الْأَخْيَارِ، الَّذِينَ أَوْجِبَتْ حُقُوقُهُمْ، وَفَرَضَتْ طَاعَتَهُمْ وَوَلَايَتَهُمْ.**

..... و نیکوکاران و ..... که ..... آنها را و ..... اطاعت ..... و ..... آنها را.

۱. «ل» در «لِحَقِّ» ترجمه نشود.

۲، ۳. «ل» در «لَهُمْ» زاید است، ترجمه نشود.

تمرین ۴. عبارتهای صلوات ظهر ماه شعبان را ترجمه کنید.

## زبان معارف

### نکره و معرفه



به جملات زیر توجه کنید:

مردی را در مسجدی از مساجد شهرمان در حال تضرع و انابه دیدم. به آن مرد سلام کردم. او با دیدگان اشکبارش به رویم نگریست و مهربانانه پاسخم را داد. دو کلمه «مردی» و «مرد» را مقایسه کنید، آیا تفاوتی میان آن دو می‌یابید؟ در آغاز ورود به مسجد، از شخصی ناشناخته سخن می‌گوییم، ولی همان شناخت ابتدایی باعث می‌شود که در جمله دوم، به جای لفظ مردی، از لفظ مرد استفاده کنیم. «مردی»، یعنی یک مرد ناشناس. اما کلمه «مرد»، بیانگر همان شخصی است که اکنون برای ما تا حدی شناخته شده است.

به اسم اوّل (مردی)، اسم نکره و به اسم دوم (مرد)، اسم معرفه می‌گویند. علامت نکره در فارسی (ی) یا (یک) است، مانند: مردی، یک مرد. همین نکته را در ترکیب‌های قرآنی زیر پی‌گیری کنید:

«وَجَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً»؛ و پاداش داد (خدا) به آنان به سبب آن‌که صبر کردند،

بهشتی را.

«وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ»؛ و برده می‌شوند کسانی که تقوای پروردگارشان را پیشه کردند به سوی بهشت.

در مقایسه بین عبارت اول و دوم می‌یابیم که کلمه «جَنَّةٌ: بهشتی»، نکره و کلمه «الْجَنَّةُ: بهشت» معرفه است.

بنابر آنچه ذکر شد، اسم از نظر معلوم و معین بودن یا نبودن در نزد مخاطب، بر دو قسم است: معرفه و نکره.

به خاطر بسپارید

۱. نکره: اسمی است که بر فرد یا چیز نامعینی دلالت می‌کند،  
مانند: رَجُلٌ: مردی ، أَنهَارٌ: نه‌هایی ، بَقَرَةٌ: گاو ماده‌ای.
۲. معرفه: اسمی است که بر فرد یا چیز معینی دلالت می‌کند،  
مانند: الرَّجُلُ: مرد ، مَكَّةٌ: مکه ، فِرْعَوْنُ: فرعون.

اسم

## آشنایی با معارف اهل بیت

### صلوات ظهر ماه شعبان (۱)



از امام زین العابدین (علیه السلام) صلواتی نقل شده که شایسته است هنگام ظهر تمام ایام ماه معظم شعبان و شب نیمه ماه خوانده شود. از آن جهت که بسیاری از مؤمنان، این دعا را در تعقیب نماز ظهر در روزهای ماه شعبان می‌خوانند، ما نیز آن را در این بخش تعقیبات آورده‌ایم.

این دعای زیبا و بلند را می‌توان به دو بخش تقسیم نمود:

بخش اول: معرفی اهل بیت عصمت و طهارت و بیان اعتقادات ما نسبت به آن انسان‌های برگزیده.

بخش دوم: عرضه خواسته‌هایمان به پیشگاه ذات اقدس ربوبی.

ذکر شریف صلوات در این دعا شش بار تکرار شده است.

#### معرفی اهل بیت (علیهم السلام)

در بخش نخست دعا، ابتدا بر پیامبر و خاندان پاکش درود و رحمت می‌فرستیم:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ»، سپس اوصاف آن بزرگواران را چنین برمی‌شماریم:

۱. درخت پیامبری و نبوت: «شَجَرَةُ النَّبُوَّةِ»<sup>شُمَّة</sup>. برحسب برخی روایات در تفسیر آیه: «أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ \* تُؤْتِي أُكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا...» شجره طيبه، به درخت خاندان پیامبر تطبيق شده است.<sup>۱</sup>
- از امام صادق عليه السلام درباره شجره در این آیه سؤال شد. امام فرمود: «پیامبر، ریشه این درخت و امیرالمؤمنین بدنه آن و شاخه‌هایش ائمه و میوه آن، علم امامان عليهم السلام و شیعیان مؤمن آنان، برگ‌های این درخت‌اند.»<sup>۲</sup>
۲. جایگاه رسالت الهی: «وَمَوْضِعِ الرِّسَالَةِ». خداوند رسالت و مسئولیت هدایت انسان‌ها را پس از پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم برعهده آن امامان معصوم قرار داده است.
۳. محل آمد و شد فرشتگان: «وَمُخْتَلَفِ الْمَلَائِكَةِ». همان‌گونه که می‌دانید نزول فرشتگان بر رسول گرامی برای رساندن پیام الهی و تأیید و تقویت دل آن حضرت بوده است. ولی رفت و آمد آنان نزد امامان عليهم السلام برای الهام علم الهی به آنان و تأییدشان می‌باشد.
- حضرت حکیمه خاتون، عمه امام حسن عسکری عليه السلام می‌گوید: «پس از تولد حضرت ولی عصر «ارواحنا فداه» پرنده‌ای قنداقه آن حضرت را به آسمان برد. من به برادرزاده‌ام گفتم: این پرنده چیست؟ امام عسکری فرمود: این روح القدس است که موکل بر ائمه عليهم السلام است و آنها را موفق و مؤید می‌کند و با علم تربیت می‌کند.»<sup>۳</sup>
۴. معدن دانش: «وَمَعْدِنِ الْعِلْمِ».
۵. اهل بیت وحی: «وَأَهْلِ بَيْتِ الْوَحْيِ».

۱. سوره ابراهیم، آیه ۲۴-۲۵.

۲. تفسیر صافی، ج ۳، ص ۸۵.

۳. بحار، ج ۵۱، ص ۱۴.



آیا منظور از جمله بالا آن است که اینان، اهل خانه پیامبرند که در آن وحی می- شده است؟ به دیگر سخن آیا مقصود از عبارت این است که امتیاز امامان به آن است که فرزندان پیامبرند؟ اگرچه سلاله رسول خدا بودن مایه افتخار و فضل است، ولی در اینجا مقصود این است که اهل بیت همچون پیامبر، اهلیت و شایستگی انتساب به وحی و تعالیم آن را دارند و خود نیز به گونه‌ای به منبع وحی و رسالت متصل‌اند؛ نه به آن معنا که به آنان وحی می‌شده، بلکه آنان از آنچه بر رسول خدا وحی شده و تفسیر و تبیین آن کاملاً آگاهند.»

پس از صلواتی دیگر، باز هم در وصف آل محمد این‌گونه می‌خوانیم:

۶. کشتی روان در دریا‌های پرآب و خروشان: «**الْفُلُكِ الْجَارِيَةِ فِي الْبَحْرِ الْعَامِرَةِ**»،

که هرکس بر آن سوار شود ایمن و هرکه آن را ترک کند غرق می‌شود: «**يَأْءَمِّنُ مَنْ**

**رَكِبَهَا، وَيَغْرُقُ مَنْ تَرَكَهَا**».

در حدیثی نبوی - که به حدیث سفینه شهرت یافته - آمده است: «مَثَلُ أَهْلِ بَيْتٍ مِنْ هَمْچُونِ كَشْتِي نُوْحٍ «عَلَى نَبِيْنَا وَ آلِهِ وَ عَلَيْهِ السَّلَامُ» اسْتِ كِهْ هِرْ كَسْ بَرِ آنْ سُوَارِ شُوْد [از میان امواج خروشان فتنه‌ها و بدعت‌ها] بِهْ سَلَامَتِ مِيْ رِهْدِ وَ آنْ كِهْ از اِيْنِ كَشْتِي جَا بَمَانْدِ وَ تَخْلَفْ كَنْدِ هَلَاكْ خَوَاهْدِ شَدْ.»<sup>۱</sup>

۷. پیشی‌گیرنده بر آنان، از دین خارج است: «**الْمُتَقَدِّمُ لَهُمْ مَارِقٌ**».

۸. عقب‌افتاده از قافله هدایت آنان، نابود شده است: «**وَالْمُتَأَخِّرُ عَنْهُمْ زَاهِقٌ**».

۹. همراه و پیوسته به آنان، به سرمنزل مقصود می‌رسد: «**وَالْإِلَازِمُ لَهُمْ لَاحِقٌ**».

آری، آنان که در پیمودن راه پیش از امام گام بردارند، سرنوشتی جز جدا شدن از حق ندارند و کسانی که با سست ایمانی از کاروان رهپویان حق عقب بمانند، طعمه

۱. بحار، ج ۲۳، ص ۱۲۰، ح ۴۱.

رهزنان اندیشه و ایمان خواهند شد و سرنوشتی جز نابودی در انتظارشان نیست. تنها آنان که دل به مولا و رهبرشان می‌سپارند و بی‌چون و چرا به دنبال او گام می‌زنند، به کمال انسانی دست می‌یابند.

باز هم بر محمد و آل معصومش درود می‌فرستیم و اوصافی دیگر از آنان را بر زبان جاری می‌کنیم:

۱۰. پناهگاه محکم: «**الْكَهْفِ الْحَصِينِ**».

۱۱. فریادرس هر بیچاره و درمانده‌ای: «**وَعِثَاتِ الْمُضْطَرِّ الْمُسْتَكِينِ**».

۱۲. پناهگاه فراریان از ستم ستمگران و دیگر خطرات: «**وَمَلْجَأِ الْهَارِبِينَ**».

۱۳. نگاهبان و تکیه‌گاه تمسک‌جویان: «**وَعِصْمَةِ الْمُعْتَصِمِينَ**».

درود و صلواتی دیگر بر پیامبر و خاندانش می‌فرستیم؛ درودی فراوان که مایه خشنودی آن برترین انسان‌ها باشد: «**اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، صَلَوةً كَثِيرَةً تَكُونُ لَهُمْ رِضًا، وَلِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ آدَاءً وَقَضَاءً، بِحَوْلِ مِنْكَ وَقُوَّةِ، يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ**».

پس از صلواتی دیگر، وصفی دیگر از آن برگزیدگان خاص خدا:

۱۴. پاکان نیکوکار و خوب‌سیرتانی که خداوند حق آنان را بر ما واجب نمود و

اطاعت و سرسپاری به آستانشان را بر ما فرض کرد: «**الطَّيِّبِينَ الْأَبْرَارِ الْأَخْيَارِ، الَّذِينَ أَوْجِبَتْ حُقُوقَهُمْ، وَفَرَضَتْ طَاعَتَهُمْ وَوَلَايَتَهُمْ**».

## صلوات ظهر ماه شعبان (۲)



اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاعْمُرْ قَلْبِي بِطَاعَتِكَ وَ لَا تُخْزِنِي بِمَعْصِيَتِكَ،

وَ ارْزُقْنِي مُوَسَاةً مِّنْ قَرَّتْ عَلَيْهِ مِنْ رِزْقِكَ، بِمَا وَسَّعْتَ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ،

وَ نَشَرْتَ عَلَيَّ مِنْ عَدْلِكَ وَ أَحْيَيْتَنِي تَحْتَ ظِلِّكَ وَ هَذَا شَهْرُ نَبِيِّكَ سَيِّدِ

رُسُلِكَ شَعْبَانَ الَّذِي حَفَفْتَهُ مِنْكَ بِالرَّحْمَةِ وَ الرِّضْوَانِ الَّذِي كَانَ رَسُولُ اللَّهِ

- صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ سَلَّمَ - يَدَأُبُ فِي صِيَامِهِ وَ قِيَامِهِ فِي لَيْلِيهِ وَ أَيَّامِهِ بِخُوعَا لَكَ

فِي إِكْرَامِهِ وَ إِعْظَامِهِ إِلَى مَحَلِّ حَمَامِهِ. اللَّهُمَّ فَأَعِنَّا عَلَى الْإِسْتِنَانِ بِسُنَّتِهِ فِيهِ،

وَ نَيْلِ الشَّفَاعَةِ لَدَيْهِ. اللَّهُمَّ وَ اجْعَلْهُ لِي شَفِيعًا مُشَفَّعًا، وَ طَرِيقًا إِلَيْكَ مَهِيحًا،

وَاجْعَلْنِي لَهُ مُتَّبِعًا، حَتَّىٰ أَلْقَاكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَنِّي رَاضِيًا، وَ عَن ذُنُوبِي غَاضِيًا، قَدْ

---

أَوْجَبْتَ لِي مِنكَ الرَّحْمَةَ وَالرِّضْوَانَ، وَأَنْزَلْتَنِي دَارَ الْقَرَارِ وَمَحَلَّ الْأَخْيَارِ.

---

### \* تمرین و آمادگی

فراگیران عزیز، پس از مطالعه متن درس، زیر کلماتی که معنی آنها را فراموش کرده‌اید، خط بکشید و سپس با همکاری هم مباحثه خود و در صورت لزوم با مراجعه به فهرست پایان کتاب، معنای آنها را زیر کلمات بنویسید.

### \* تمرین و تثبیت

فراگیران عزیز! کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش و پاسخ از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

### \* جدول کلمه‌های آشنا و جدید

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
آقا - سرور	سَيِّدٌ	۷	زنده کردی	أَحْيَيْتَ	۱
ماه شعبان	شَعْبَانٌ	۸	روزی کن - روزی ده	أَرْزُقُ	۲
راه	طَرِيقٌ	۹	بزرگداشت	أَعْظَمُ	۳
آرامش - ثبات	قَرَارٌ	۱۰	آباد کن	أَعْمُرُ	۴
جمع «لَيْلٍ: شب»	لَيَالِي	۱۱	منزل دادی - فروفرستادی	أَنْزَلْتَ	۵
هنگام - جایگاه	مَحَلٌّ	۱۲	راضی-راضی	رَاضِي-رَاضِي	۶
نافرمانی - معصیت	مَعْصِيَةٌ	۱۳	خشنود - راضی	رَاضِيَةٌ	

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
کوشش می‌کرد	كَانَ يَدَّابُ	۱۱	عمل کردن	اِسْتِنَان	۱
خوار مکن - رسوا مکن	لَا تُخْزِرِ	۱۲	کمک کن	اَعِن	۲
نزد	لَدَى	۱۳	ملاقات کنم - دیدار کنم	اَلْقَى	۳
پیرو - پیروی کننده	مُتَّبِع	۱۴	تواضع - فروتنی	بُخُوع	۴
پذیرفته شده	مُشْفَع	۱۵	پوشاندی	حَفَفْتَ	۵
کمک - مساعدت	مُؤَاوَاة	۱۶	تمام شدن - پایان یافتن	حَمَام	۶
هموار	مُهَيِّع	۱۷	درود فرستاد	سَلَّمَ	۷
گسترده - پراکنده کردی	نَشَرْتَ	۱۸	سایه	ظِلٌّ	۸
دست یافتن - رسیدن	نَيْل	۱۹	چشم‌پوشی کننده	غَاضِي	۹
وسعت بخشیدی	وَسَّعْتَ	۲۰	تنگ کردی	قَرَّبْتَ	۱۰

### \* تمرین و پرسش

تمرین‌های زیر را به کمک هم‌مباحثه خود انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. اَحْيَيْتَ - اَنْزَلْتَ - نَشَرْتَ:

- الف - زنده شد - فرود آمد - گسترش یافت
- ب - زنده کردی - منزل دادی - گسترده

۲. اِسْتِنَان - اِعْظَام - حَمَام:

- الف - عمل کردن - بزرگ‌داشت - پایان یافتن
- ب - سنت‌گرایی - بزرگ - پایان

۳. **أَعْمُرُ - أَرْزُقُ - أَعِنُّ :**

- الف - آباد کن - روزی ده - کمک کن
- ب - عمر دراز - روزی ها - کمک ها

۴. **بُجُوعٌ - ظِلٌّ - لَدَيْهِ :**

- الف - تواضع کردن - سایه افکندن - نزد من
- ب - فروتنی - سایه - نزد او

۵. **قَتَرَتْ - حَفَفَتْ - وَسَّعَتْ :**

- الف - تنگ کردی - پوشاندی - وسعت بخشیدی
- ب - تنگ گرفت - پر کرد - وسعت بخشید

۶. **رَاضِيٌ - غَاضِيٌ - مُتَبِعٌ :**

- الف - خشنود - چشم پوشی کننده - پیرو
- ب - مورد رضایت - چشم پوشی شده - پیروی شده

۷. **سَيِّدٌ - قَرَارٌ - مِهَيْعٌ :**

- الف - سرور - استقرار یافتن - ناهموار
- ب - سرور - آرامش - هموار

۸. **نَيْلٌ - مُوَأَسَاةٌ - مَحَلٌّ :**

- الف - رسیدن - کمک - جایگاه
- ب - رسید - معادل - هنگام

۹. **الْقَلْبِي - لَا تُخْزِي - كَانِ يَدَابُ :**

- الف - ملاقات کنم - رسوا مکن - کوشش می کرد
- ب - افکند - خوار نشوی - عادت داشت

۱۰. **لِيَالِي - سَلَّمَ - مُشَفَّعٌ :**

- الف - شب ها - تسلیم کرد - شفاعت کننده
- ب - شب ها - درود فرستاد - پذیرفته شده

تمرین ۲. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. **وَاعْمُرْ قَلْبِي بِطَاعَتِكَ وَلَا تُخْزِنِي بِمَعْصِيَتِكَ:**

- الف - و آبادکن قلبم را با اطاعت از (خود)ت و رسوا مکن مرا با نافرمانی از (خود)ت
- ب - و آباد شد قلبم با اطاعت تو و رسوا نساخت مرا با نافرمانی تو

۲. **وَارْزُقْنِي مُوَأْسَاةً مِّنْ قَتَرْتَعَلَيْهِ مِنْ رِزْقِكَ:**

- الف - و روزیم ده کمک به کسی را که تنگ شده بر او روزی تو
- ب - و روزی کن به من کمک به کسی که تنگ کردی بر او از روزیت

۳. **بِمَا وَسَّعْتَ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ:**

- الف - به سبب آن که وسعت بخشیدی بر من از لطفت
- ب - با آنچه وسعت یافت مرا از لطف تو

۴. **وَانْشَرْتَ عَلَيَّ مِنْ عَدْلِكَ:**

- الف - و گستردی بر من از عدالتت
- ب - گسترش یافت از طریق من بخشی از عدالت تو

۵. **وَأَحْيَيْتَنِي تَحْتَ ظِلِّكَ:**

- الف - و حیات یافتم در زیر سایه (لطف) تو
- ب - و زنده کردی مرا زیر سایهات

۶. **حَفَفْتَهُ مِنْكَ بِالرَّحْمَةِ وَالرِّضْوَانِ:**

- الف - پر شد از جانب تو با رحمت و خوشنودیت
- ب - پوشاندی آن را از (سوی خود)ت با رحمت و خوشنودی

۷. **كَانَ... يَدَأُ فِي صِيَامِهِ وَ قِيَامِهِ:**

- الف - کوشش می کرد در روزه آن و (به نماز) ایستادن آن
- ب - عادت داشت به روزه داشتن روزها و قیام شب های آن

۸. **بُخُوَا لَكَ فِي إِكْرَامِهِ وَإِعْظَامِهِ:**

- الف - (به خاطر) فروتنی برای تو در گرمی داشتن آن و بزرگداشت آن
- ب - فروتنی تو را سزااست در گرمی داشتن تو و بزرگداشتن او



۹. **اللَّهُمَّ وَاجْعَلْهُ لِي شَفِيعاً مُشَفَّعاً:**

- الف - و خداوندا قراربده او (پیامبر) را برای من شفاعت کننده‌ای پذیرفته شده
- ب- و خداوندا قراربده او (پیامبر) را برای من شفیع‌ی که شفاعتش پذیرفته شده است

۱۰. **وَ أَنْزَلْتَنِي<sup>۱</sup> دَارَ الْقَرَارِ وَ مَحَلَّ الْأَخْيَارِ:**

- الف - و منزل دادی مرا (در) خانه آرامش و جایگاه خوبان
- ب - و فرود آوردی مرا در خانه و محل نیکان (از بندگانت)

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. **وَ هَذَا شَهْرُ نَبِيِّكَ سَيِّدِ رُسُلِكَ، شَعْبَانُ الَّذِي حَفَفْتَهُ مِنْكَ بِالرَّحْمَةِ**

و ..... ماه ..... تو ..... تو است ..... ماه شعبان ..... آن را .....  
(خود)ت.....

۲. **الَّذِي كَانَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ - يَدْأُبُ<sup>۲</sup> فِي صِيَامِهِ وَ قِيَامِهِ**

(ماهی)..... کوشش می‌کرد ..... - که رحمت فرستد خدا ..... و ..... و  
درود فرستد (بر او) - در ..... آن و .....

۳. **اللَّهُمَّ فَأَعِنَّا عَلَى الْأَسْتِنَانِ بِسُنَّتِهِ فِيهِ، وَ نَيْلِ الشَّفَاعَةِ لَدَيْهِ**

پس خدایا ..... ما را بر ..... به سنت ..... آن (ماه) و ..... به شفاعت ..... او.

۴. **وَ اجْعَلْنِي لَهُ مُتَّبِعاً، حَتَّى أَفْكَأكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَنِّي رَاضِياً، وَ عَن ذُنُوبِي غَاضِياً**

و ..... مرا برای او ..... تا (زمانی که) ..... تو را ..... (در حالی که) از ..... و  
..... من ..... هستی.

۵. **قَدْ أُوجِبَتْ لِي مِنْكَ الرَّحْمَةُ وَ الرِّضْوَانُ، وَ أَنْزَلْتَنِي دَارَ الْقَرَارِ**

قطعاً ..... برای ..... از (جانب خود) ..... رحمت و ..... و ..... مرا ..... آرامش.

تمرین ۴. متن درس را با دقت، ترجمه تحت‌اللفظی کنید.

۱. **أَنْزَلْتُ + ن + ي.**

۲. «**كَانَ يَدْأُبُ**» با هم ترجمه شود زیرا ماضی استمراری است.

## زبان معارف

### ❖ اقسام اسم معرفه

اسم‌های معرفه در زبان عربی شش قسم هستند:

۱. ضمیر: همان‌طور که می‌دانید، ضمیر اسمی است که جانشین اسم ظاهر می‌شود و از تکرار آن جلوگیری می‌کند؛ مانند: **أَنَا، أَنْتُمْ، هَا، هُوَ، هُمْ، كُمْ و نَحْنُ.**
۲. **عَلَمٌ**: به اسمی گویند که نام انسان یا حیوان یا مکان و یا چیز معینی باشد، مانند: **مُحَمَّدٌ، حُسَيْنٌ، يُونُسُ، مَكَّةٌ.**  
در زبان فارسی به **عَلَمٌ**، «اسم خاص» می‌گویند.
۳. اسم اشاره: اسمی است که به وسیله آن به شخص یا چیز معینی اشاره شود، مانند: **هَذَا، هَذِهِ، ذَلِكَ، تِلْكَ، أُولَئِكَ.**
۴. اسم موصول: اسمی است که معنی آن به وسیله جمله‌ای که پس از آن می‌آید تمام می‌شود، مانند: **الَّذِي، الَّذِينَ، الَّتِي، مَا (آنچه)، مَنْ (کسی که).**
۵. اسم دارای «أل»: مانند: **الْكِتَابِ، الْمَدِينَةِ.**
۶. اضافه: اسم نکره‌ای که به یکی از اسم‌های معرفه ذکر شده اضافه شود، مانند: **صِرَاطٌ وِ امْرَأَةٍ، در عبارت‌های: صِرَاطُ الدِّينِ، امْرَأَةُ عِمْرَانَ.**

به خاطر بسپارید

۱. ضمیر	معارف
۲. عَلَم	
۳. اسم اشاره	
۴. اسم موصول	معارف
۵. اسم دارای «أل»	
۶. اسم نکره‌ای که به اسم معرفه اضافه شود	

\* تمرین

اسم‌های معرفه و نوع آنها را با کمک هم مباحثه خود، مشخص کنید:

الْإِمَامِ، رَبَّنَا، وَعَدَهُ، الْمَلِكُ، هُوَ، عَذَابِي، هَذِهِ، الَّتِي، مُعَاوِيَةَ، أَبَا سُفْيَانَ.

## آشنایی با معارف اهل بیت

### صلوات ظهر ماه شعبان (۲)



#### خواسته‌ها

در بخش دوم از دعا، پس از درود و رحمت بر پیامبر و خاندانش، خداوند را این‌گونه می‌خوانیم:

۱. دل مرا به اطاعتت آباد کن: «**وَاعْمُرْ قَلْبِي بِطَاعَتِكَ**».

۲. مرا با سرپیچی از فرمانت، خوار مکن: «**وَ لَا تُخْزِنِي بِمَعْصِيَتِكَ**».

همان‌گونه که اطاعت از فرمان خدا مایه عزت و سربلندی انسان می‌شود، سرپیچی از دستورات او آدمی را بنده و ذلیل شهوات و خواسته‌های نفسانی می‌کند.

۳. توفیقم ده تا به آن که روزی‌ات را بر او تنگ گرفته‌ای کمک کنم، به شکرانه آن که به من روزی داده‌ای و سایه عدلت را بر سرم گسترانده و مرا زیر سایه خود زنده نگه داشته‌ای: «**وَ ارْزُقْنِي مُوَاَسَاةَ مَنْ قَتَرْتَ عَلَيْهِ مِنْ رِزْقِكَ، بِمَا وَسَّعْتَ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ، وَ نَشَرْتَ عَلَيَّ مِنْ عَدْلِكَ وَ أَحْيَيْتَنِي تَحْتَ ظِلِّكَ**».

آنگاه ماه پربرکت شعبان را چنین توصیف می‌کنیم:

خدایا! این ماه پیامبر اعظم، سید و آقای پیامبران است؛ همان ماه شعبان که آن را با رحمت و خشنودی خود پوشاندی: «**وَ هَذَا شَهْرُ نَبِيِّكَ سَيِّدِ رُسُلِكَ شَعْبَانَ الَّذِي حَفَفْتَهُ مِنْكَ بِالرَّحْمَةِ وَ الرِّضْوَانِ**».

همان ماهی که رسول خدا ﷺ در روزه و نماز و عبادت در شب و روز آن کوشش می‌کرد: «**الَّذِي كَانَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ - يَدَأُبُ فِي صِيَامِهِ وَ قِيَامِهِ فِي لَيَالِيهِ وَ أَيَّامِهِ**».

او همه این عبادات را از روی فروتنی به درگاه تو، در گرامیداشت و بزرگداشت آن ماه عزیز، تا آخرین لحظات عمر مبارکش انجام می‌داد: **«بُخُوا لَكَ فِي إِكْرَامِهِ وَ إِعْظَامِهِ إِلَى مَحَلِّ حَمَامِهِ».**

سپس دیگر خواسته‌هایمان را به پیشگاه ربوبی عرضه می‌داریم:

۴. پیروی از سنت پیامبر در ماه شعبان؛ خدایا! ما را بر پیروی کردن از سنت و

روش پیامبر در ماه شعبان کمک کن: **«اللَّهُمَّ فَأَعِنَّا عَلَى الْإِسْتِنَانِ بِسُنَّتِهِ فِيهِ».**

۵. شفاعت پیامبر؛ و ما را به شفاعت آن نبی رحمت نایل کن: **«وَ نَيْلِ الشَّفَاعَةِ لَدَيْهِ».**

۶. پذیرش شفاعت پیامبر در حق ما: خدایا! او را برای من شفیع پذیرفته شده و

شفاعت روا قرار ده: **«اللَّهُمَّ وَ اجْعَلْهُ لِي شَفِيعًا مُشَفَّعًا».**

۷. راهم راه پیامبر باشد؛ و راهش را برای من، راه هموار قرار بده: **«وَ طَرِيقًا إِلَيْكَ مَهَبًا».**

۸. پیروی از پیامبر برای جلب خشنودی تو در قیامت؛ مرا پیرو او قرار بده تا روز

قیامت هنگام دیدارت، از من خشنودی باشی: **«وَ اجْعَلْنِي لَهُ مُتَّبِعًا، حَتَّى الْقَاكُ يَوْمَ**

**الْقِيَامَةِ عَنِّي رَاضِيًا».**

۹. چشم‌پوشی از گناهانم؛ و از گناهانم چشم‌پوشی کرده باشی: **«وَ عَن ذُنُوبِي غَاضِيًا».**

۱۰. رحمت و رضوان؛ و رحمت و رضوانت را بر من حتمی کرده باشی: **«قَدْ**

**أَوْجَبْتَ لِي مِنْكَ الرَّحْمَةَ وَ الرِّضْوَانَ».**

۱۱. منزل خوب در بهشت؛ و مرا در سرای آرامش و جایگاه خوبان منزل داده

باشی: **«وَ أَنْزَلْتَنِي دَارَ الْقَرَارِ وَ مَحَلَّ الْأَخْيَارِ».**

## تعقیبات مشترک ماه رمضان (۱)



### تعقیب اول

اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي حَجَّ بَيْتِكَ الْحَرَامِ فِي عَامِي هَذَا وَفِي كُلِّ عَامٍ مَا أَبْقَيْتَنِي فِي يُسْرٍ مِنْكَ

وَ عَافِيَةٍ وَ سَعَةٍ رِزْقٍ وَ لَا تُخْلِنِي مِنْ تِلْكَ الْمَوَاقِفِ الْكَرِيمَةِ وَ الْمَشَاهِدِ الشَّرِيفَةِ، وَ

زِيَارَةِ قَبْرِ نَبِيِّكَ صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ فِي جَمِيعِ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ فَكُنْ لِي.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِيمَا تَقْضِي وَ تُقَدِّرُ، مِنْ الْأَمْرِ الْمَحْتُمِ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ، مِنْ الْقَضَاءِ

الَّذِي لَا يَرُدُّ وَ لَا يُبَدِّلُ، أَنْ تَكْتُبَنِي مِنْ حُجَّاجِ بَيْتِكَ الْحَرَامِ، الْمَبْرُورِ حُجُّهُمْ،

الْمَشْكُورِ سَعِيهِمْ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبِهِمْ، الْمَكْفَرِ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ. وَ اجْعَلْ فِيمَا تَقْضِي وَ تُقَدِّرُ،

أَنْ تُطِيلَ عُمْرِي، وَ تُوسِعَ عَلَيَّ رِزْقِي، وَ تُؤَدِّيَ عَنِّي أَمَانَتِي وَ دِينِي. آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

### \* تمرین و آمادگی

فراگیران گرامی: همچون درس گذشته، پس از مطالعه متن درس کلماتی را که معانی آنها را فراموش کرده‌اید، علامت بزنید و با همکاری هم مباحثه خود و در صورت لزوم با مراجعه به فهرست پایان کتاب، معنای آنها را زیر کلمات بنویسید.

### \* تمرین و تثبیت

فراگیران عزیز! کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش و پاسخ از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

### \* جدول کلمه‌های آشنا و جدید

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
جمع «صَلَاة: رحمت - درود - نماز»	صَلَوَات	۸	امانت - سپرده	أَمَانَةٌ	۱
عمر	عُمُر	۹	می‌نویسی	تَكْتُبُ	۲
قبر	قَبْر	۱۰	جمع «حَاج: حاجی»	حُجَّاج	۳
ارزشمند	كِرِيمَةٌ	۱۱	جمع «حَاجَةٌ: نیازمندی - حاجت»	حَوَائِج	۴
پذیرفته‌شده - حق شناسی شده	مَشْكُور	۱۲	بدهی - قرض	دَيْن	۵
آمرزیده شده	مَغْفُور - مَغْفُورَةٌ	۱۳	زیارت - دیدار	زِيَارَةٌ	۶
			ارجمند	شَرِيفَةٌ - شَرِيف	۷

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
تبدیل نمی‌شود - تغییر نمی‌یابد	لَا یُبَدِّلُ	۹	ادا می‌کنی - می‌پرداز	تَوَدَّى	۱
بازگردانده نمی‌شود	لَا یُرَدُّ	۱۰	طولانی می‌کنی	تَطِيلُ	۲
پسندیده	مَبْرُورٌ	۱۱	تقدیر می‌کنی - مقدر می‌سازی	تَقْدِرُ	۳
حتمی - قطعی	مَحْتَمٌ	۱۲	حکم می‌کنی	تَقْضَى	۴
جمع «مَشْهَدٌ»: زیارتگاه»	مَشَاهِدٌ	۱۳	وسعت می‌بخشی	تَوْسِعُ	۵
پوشانده شده	مُكْفَرٌ	۱۴	سال	عَامٌ	۶
جمع «مَوْقِفٌ»: جایگاه»	مَوَاقِفٌ	۱۵	باش	كُنْ	۷
			دور مساز	لَا تُخْلِ	۸

**\* تمرین و پرسش**

تمرین‌های زیر را به کمک هم‌گروه خود انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. تَقْدِرُ - تَوْسِعُ - تَوَدَّى :

- الف - تقدیر می‌کنی - وسعت می‌بخشی - ادا می‌کنی
- ب - تقدیر کردی - وسعت بخشیدی - پرداختی

۲. عَامٌ - مَحْتَمٌ - مَبْرُورٌ:

- الف - عمومی - محترم - مقبول
- ب - سال - حتمی - پسندیده

۳. تَقْضَى - تَطِيلُ - لَا تُخْلِ :

- الف - حکم می‌کنی - طولانی می‌کنی - دور مساز
- ب - حکم می‌کند - طولانی می‌شود - خالی نکن



۴. **لَا يُبَدِّلُ - لَا يُرَدُّ - مُكْفَرٌ :**

- الف - تبدیل نمی‌شود - بازگردانده نمی‌شود - پوشانده شده
- ب - تبدیل نکن - بازگردان - کفر ورز

۵. **كُنْ - مَشَاهِدٌ - مَوَاقِفٌ :**

- الف - باش - شهادت‌گاه - ایستگاه
- ب - باش - زیارتگاه‌ها - جایگاه‌ها

تمرین ۲. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. **اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي حَجَّ بَيْتِكَ الْحَرَامِ :**

- الف - خداوندا روزی کن به من حجّ خانه محترم را
- ب - بارخدایا روزی دادی مرا انجام فریضه زیارت خانهات مسجدالحرام را

۲. **فِي عَامِي هَذَا وَفِي كُلِّ عَامٍ مَا أَبْقَيْتَنِي :**

- الف - در این سال و همه سال‌های باقی از عمرم
- ب - در این سال(از عمر) من و در هر سال(تا زمانی) که باقی می‌گذاری مرا

۳. **فِي يُسْرِ مَنِّكَ وَ عَافِيَةٍ وَ سَعَةِ رِزْقِي :**

- الف - در گشایش از (جانب) تو و سلامتی و وسعت روزی
- ب - در نهایت آسانی و عافیت و وسعت روزی

۴. **وَلَا تُخْلِنِي مِنْ تِلْكَ الْمَوَاقِفِ الْكَرِيمَةِ :**

- الف - و دور مساز مرا از آن جایگاه‌های ارزشمند
- ب - و محروم مساز مرا از چنین توفیق بزرگوارانه

۵. **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِيمَا تَقْضِي وَ تَقْدِرُ :**

- الف - خداوندا قطعاً درخواست من از تو در آنچه است که قضا و قدر تو ایجاب می‌کند
- ب - خداوندا قطعاً من درخواست می‌کنم از تو در آنچه حکم می‌کنی و مقدر می‌سازی

۶. **مِنَ الْأَمْرِ الْمَحْتَمِ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ:**

- الف - از فرمان قطعی در شب قدر
- ب - از هر کار محترمی که در شب قدر (انجام می شود)

۷. **مِنَ الْقَضَاءِ الَّذِي لَا يَرُدُّ وَلَا يُبَدِّلُ:**

- الف - از حکمی که بازگردانده نمی شود و تغییر نمی یابد
- ب - از تقدیری که بازگشت ناپذیر و ثابت است

۸. **الْمَبْرُورِ حَجِّهِمْ، الْمَشْكُورِ سَعْيِهِمْ:**

- الف - پسندیده است حج آنان، پذیرفته شده است سعی آنان
- ب - که مقبول است حج آنها و شکرگزار سعیشاناند

۹. **الْمُكَفَّرِ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ:**

- الف - می پوشاند از آنها گناهانشان را
- ب - پوشانده شده از آنها بدیهایشان

۱۰. **أَنَّ أَنْ تُطِيلَ عُمُرِي، وَتُوسِعَ عَلَيَّ رِزْقِي:**

- الف - این که طولانی کنی عمر مرا و وسعت بخشی بر من روزیم را
- ب - قطعاً طولانی است عمرم و وسعت یافته روزیم

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي حَجَّ بَيْتِكَ الْحَرَامِ، فِي عَامِي هَذَا وَفِي كُلِّ عَامٍ، مَا أَبْقَيْتَنِي

خداوندا ..... به من ..... خانه محترمت را ..... این سال (از عمر) .....  
و ..... هر سال (تا زمانی) که .....

۲. وَلَا تَخْلِنِي مِنْ تِلْكَ الْمَوَاقِفِ الْكَرِيمَةِ وَالْمَشَاهِدِ الشَّرِيفَةِ

و ..... مرا ..... آن ..... ارزشمند و ..... ارجمند.

۳. وَ زِيَارَةِ قَبْرِ نَبِيِّكَ صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَفِي جَمِيعِ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

و زیارت قبر ..... ت ..... تو ..... او و ..... او و در همه ..... دنیا و .....

۴. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِيمَا تَقْضِي وَتُقَدِّرُ، مِنَ الْأَمْرِ الْمَحْتُمِ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ

..... قطعاً ..... از تو ..... آنچه ..... و ..... از ..... قطعی در شب .....

۵. وَتَوْسَعَ عَلَيَّ رِزْقِي، وَتُوَدِّدَ عَنِّي أَمَانَتِي وَدِينِي. آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ

و ..... بر من ..... و پردازی از (جانب) من ..... و بدهی مرا ..... ای پروردگار .....

تمرین ۴. تعقیبات مشترک این درس را با دقت ترجمه کنید.

## زبان معارف

### صفت مشبّهه



کلماتی مانند: **اَبْيَض** (سفید)، **اَعْمَى** (کور)، **كَرِيم** (بزرگوار)، **طَاهِر** (پاک)، اسم‌هایی هستند که بیانگر صفاتی پایدار و همیشگی در دارنده این صفات می‌باشند. به چنین صفاتی، صفت مشبّهه می‌گویند.

### اوزان صفت مشبّهه

در این درس با پرکاربردترین وزن‌های صفت مشبّهه آشنا می‌شوید:

۱. **أَفْعَل**؛ مانند: **أَسْوَد**: سیاه، **أَخْرَس**: لال

۲. **فَعْلَان**؛ مانند: **عَطْشَان**: تشنه

۳. **فَعِيل**؛ مانند: **كَرِيم**: بزرگوار، **بَخِيل**: بخیل، **وَضِيع**: فرومایه

بعضی از وزن‌های دیگر صفت مشبّهه عبارتند از:

**فَعِل**؛ مانند: **قَدِر**: آلوده، **فَرِح**: خوشحال، **فَطِن**: زیرک

**فِعِل**؛ مانند: **سَيِّد**: آقا، **ضَيِّق**: تنگ، **طَيِّب**: پاک

**فَاعِل**؛ مانند: **طَاهِر**: پاک، **نَاعِم**: نرم، **فَارِح**: شادمان

#### به فاطر بسپارید

صفت مشبّهه: اسمی است که بیانگر صفتی پایدار و همیشگی

در دارنده آن صفت است. مانند: **كَرِيم**: بزرگوار، **اَعْمَى**: کور.

**\* تمرین**

صفت‌های مشبّهه زیر را مانند نمونه، در جدول و در مقابل وزن آنها بنویسید:

قَرِيب، دَائِم، دَلِيل، أَصْفَر، سَرِيع، نَقِيّ، رَاحِم، غَافِر، قَوِيّ، مَلِك، وَجِل، صَادِق، شَهِيد،  
غَضْبَان، وَلَهَان، جَزِيل، فَرَق، مَيّت، نَيّر، حَرَق.

صفت‌های مشبّهه	اوزان صفت مشبّهه	ردیف
	أَفْعَل	۱
غَضْبَان	فَعْلَان	۲
	فَعِيل	۳
	فَعِل	۴
	فَيَعِل	۵
	فَاعِل	۶

## آشنایی با معارف اهل بیت

### تعقیبات مشترک ماه رمضان (۱)



#### تعقیب اوّل

ماه مبارک رمضان، با شرافت‌ترین ماه سال است و پیامبر اکرم از آن به شهر الله (ماه خدا) یاد می‌کند. علاوه بر دعاها و اعمال و تعقیبات مخصوص نمازهای مختلف، تعقیباتی مشترک برای همه نمازهای یومیّه در این ماه از معصومین (علیهم‌السلام) نقل شده است. در این درس یکی از تعقیبات مشترک ماه پربرکت رمضان را می‌آموزیم.

در این تعقیب، خواسته‌های خود را به پیشگاه خداوند بزرگ این‌گونه تقدیم می‌نماییم:

۱. در این سال و همه سال تا آن زمان که مرا در سهولت و سلامتی و گستردگی روزی باقی می‌داری به من توفیق انجام حج و حضور در اماکن شریف منی و عرفات و مشعر و... عنایت کن: «اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي حَجَّ بَيْتِكَ الْحَرَامِ فِي عَامِي هَذَا وَ فِي كُلِّ عَامٍ مَا أَبْقَيْتَنِي فِي يُسْرٍ مِنْكَ وَ عَافِيَةٍ وَ سَعَةِ رِزْقٍ وَ لَا تُخْلِنِي مِنْ تِلْكَ الْمَوَاقِفِ الْكَرِيمَةِ وَ الْمَشَاهِدِ الشَّرِيفَةِ».

۲. توفیق زیارت مرقد مطهر پیامبر ﷺ: «وَ زِيَارَةَ قَبْرِ نَبِيِّكَ - صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ -».

۳. برآوردن همه حاجت‌های دنیوی و اخروی: «وَ فِي جَمِيعِ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ

فَكُنْ لِي».

۴. نام مرا در شب قدر از حُجّاجی ثبت کن که حج و سعیشان پذیرفته و

گناهانشان آمرزیده شده است: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِيمَا تَقْضِي وَتَقْدِرُ، مِنْ الْأَمْرِ  
الْمَحْتُمِ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ، مِنَ الْقَضَاءِ الَّذِي لَا يَرُدُّ وَلَا يُبَدِّلُ، أَنْ تَكْتُبَنِي مِنْ حُجَّاجِ بَيْتِكَ  
الْحَرَامِ، الْمَبْرُورِ حُجَّهُمْ، الْمَشْكُورِ سَعِيَهُمْ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبَهُمْ، الْمَكْفَرِ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ».

۵. در شب قدر، عمر طولانی، گسترده‌گی رزق برایم مقدر کن و امانت‌ها و

قرض‌هایم را از طرف من بپرداز. یعنی حقوقی را که بر عهده من است و من توانایی

ادای آن را ندارم تو از سوی من بپرداز: «وَاجْعَلْ فِيمَا تَقْضِي وَتَقْدِرُ، أَنْ تُطِيلَ  
عُمُرِي، وَتُوسِعَ عَلَيَّ رِزْقِي، وَتُؤَدِّيَ عَنِّي أَمَانَتِي وَدَيْنِي. آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ».

## تعقیبات مشترک ماه رمضان (۲)



### تعقیب دوم

یا عَلِیُّ یا عَظِیْمُ، یا غَفُورُ یا رَحِیْمُ، أَنْتَ الرَّبُّ الْعَظِیْمُ، الَّذِی لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْءٌ، وَهُوَ

السَّمِیْعُ البَصِیْرُ، وَهَذَا شَهْرُ عَظَمَتِهِ وَکَرَمَتِهِ، وَشَرَفَتِهِ وَفَضْلَتِهِ عَلَی الشُّهُورِ،

وَهُوَ الشَّهْرُ الَّذِی فَرَضَتْ صِیَامَهُ عَلَیَّ، وَهُوَ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِی أَنْزَلَتْ فِيهِ

الْقُرْآنَ، هُدًى لِلنَّاسِ وَبِیِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ وَجَعَلَتْ فِيهِ لَيْلَةَ الْقَدْرِ،

وَجَعَلَتْهَا خَيْرًا مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ، فَيَا ذَا الْمَنِّ وَلَا يَمُنُّ عَلَيْكَ، مَنْ عَلَى بِفِكَاكِ رَقَبَتِي

مِنَ النَّارِ، فَيَمَنْ تَمُنُّ عَلَيْهِ، وَأَدْخَلَنِي الْجَنَّةَ، بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.



## تعقیب سوم

اللَّهُمَّ ادْخُلْ عَلَى أَهْلِ الْقُبُورِ السُّرُورَ. اللَّهُمَّ اغْنِ كُلَّ فَقِيرٍ. اللَّهُمَّ اشْبِعْ كُلَّ

جَائِعٍ. اللَّهُمَّ اكْسُ كُلَّ عُرْيَانٍ. اللَّهُمَّ اقْضِ دِينَ كُلِّ مَدِينٍ. اللَّهُمَّ فَرِّجْ عَن كُلِّ

مَكْرُوبٍ. اللَّهُمَّ رُدَّ كُلَّ غَرِيبٍ. اللَّهُمَّ فَكِّ كُلَّ أَسِيرٍ. اللَّهُمَّ اصْلِحْ كُلَّ فَاسِدٍ مِنْ

أُمُورِ الْمُسْلِمِينَ. اللَّهُمَّ اشْفِ كُلَّ مَرِيضٍ. اللَّهُمَّ سُدِّ فَقْرَنَا بِغِنَاكَ. اللَّهُمَّ غَيِّرْ سَوْءَ

حَالِنَا بِحُسْنِ حَالِكَ. اللَّهُمَّ اقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ، وَأَغْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

## \* تمرین و آمادگی

برادران و خواهران گرامی: متن درس را یکبار بخوانید، کلماتی را که قبلاً خوانده‌اید ولی معانی آنها را فراموش کرده‌اید، علامت بزنیید و با همکاری هم مباحثه خود و در صورت نیاز با مراجعه به فهرست پایان کتاب، معانی آنها را زیر کلمات بنویسید.

**\* تمرین و تثبیت**

فراگیران عزیز! کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش و پاسخ از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

**\* جدول کلمه‌های آشنا و جدید**

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
جمع «شهر: ماه»	شُهور	۷	اسیر	أَسِير	۱
برهنه	عُرْيَان	۸	اصلاح کن	أَصْلَحْ	۲
دور از وطن - غریب	غَرِيب	۹	قرار دادی	جَعَلْتَ	۳
بی‌نیازی	غِنَى	۱۰	حال	حَال	۴
(چیز) فاسد	فَاسِد	۱۱	شادمانی - سرور	سُرور	۵
جمع «قبر: قبر»	قُبور	۱۲	شرافت بخشیدی	شَرَّفْتَ	۶

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
بزرگ داشتنی	عَظَمْتَ	۱۳	داخل کن - وارد کن	أَدْخِلْ	۱
تغییر بده	غَيَّرْ	۱۴	سیر کن	أَشْبِعْ	۲
گشایش بده	فَرِّجْ	۱۵	درمان کن - شفا بده	إِشْفِ	۳
برتری دادی	فَضَّلْتَ	۱۶	بی‌نیاز کن	أَغْنِ	۴
آزاد کن	فُكَّ	۱۷	بپرداز	أَقْضِ	۵
آزاد کردن	فَكَكْ	۱۸	پوشان	أَكْسُ	۶

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
گرامی داشتی	گَرَمَتَ	۱۹	هزار	أَلْفٌ	۷
مَنْت گذاشته نمی شود	لَا یَمِنُ	۲۰	مَنْت می گذاری	تَمَنُّ	۸
بدهکار	مَدَیْنٌ	۲۱	گرسنه	جَائِعٌ	۹
اندوهگین	مَكْرُوبٌ	۲۲	بازگردان	رُدٌّ	۱۰
مَنْت بگذار	مُنَّ	۲۳	گردن	رَقَبَةٌ	۱۱
			جبران کن - مانع شو	سَدٌّ	۱۲

### \* تمرین و پرسش

تمرین های زیر را به کمک هم مباحثه خود انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. رُدٌّ - سَدٌّ - مَنٌّ :

- الف - بازگرداند - مانع شد - مَنْت گذارد
- ب - بازگردان - مانع شو - مَنْت بگذار

۲. شُهْرٌ - قُبُورٌ - أَلْفٌ :

- الف - ماهها - قبرها - هزار
- ب - شهرها - زیارت گاه - هزار

۳. أَدْخَلَ - أَشْبَحَ - أَصْلَحَ :

- الف - داخل کن - سیر کن - اصلاح کن
- ب - داخل کرد - سیر کرد - اصلاح کرد

۴. شَرَفَتْ - عَظَمَتْ - فَضَّلَتْ :

- الف - شرافت بخشیدی - بزرگ داشتی - برتری دادی
- ب - شرافت بخشید - بزرگ داشت - فضیلت بخشید

۵. اِشْفَى - اِقْضَى - اُكْسَى :

- الف - شفا بخشید - پرداخت - پوشاند
- ب - شفا بده - پرداز - بیوشان

۶. مَكْرُوبٌ - مَدِينٌ - فَكَّاحٌ :

- الف - اندوهگین - بدهکار - آزاد کردن
- ب - اندوه - بدهی - آزادی

۷. فُكِّ - غَيَّرَ - فَرَّجَ :

- الف - آزاد کن - تغییر بده - گشایش بده
- ب - آزاد کرد - تغییر داد - گشایش داد

۸. كَرَّمَتْ - جَعَلَتْ - تَمَّنُّ :

- الف - گرامی داشت - قرار داد - منت می گذارد
- ب - گرامی داشتی - قرار دادی - منت می گذاری

۹. رَقَبَةٌ - اَغْنَى - لَایْمُنٌ :

- الف - گردن - بی نیاز کن - منت گذاشته نمی شود
- ب - مراقبت - بی نیازی - منت نگذار

۱۰. دَيْنٌ - غَنِيٌّ - جَائِعٌ :

- الف - بدهی - بی نیازی - گرسنه
- ب - بدهکار - بی نیاز - گرسنگی

تمرین ۲. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. **وَهُوَ الشَّهْرُ الَّذِي فَرَضَتْ صِيَامَهُ عَلَيَّ :**

- الف - و آن شهری است که واجب شد روزه آن بر من
- ب - و آن ماهی است که واجب کردی روزه آن را بر من

۲. **هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ :**

- الف - هدایتی برای مردم و دلایل روشنی از هدایت و وسیله جدا کردن حق از باطل است.
- ب - هدایت کننده مردم و دلیل روشنی بر هدایت و جدا شدن حق از باطل

۳. **فَيَاذَ الْمَنِّ وَلَا يَمُنُّ عَلَيْكَ :**

- الف - پس ای منت گذار بر همه که منت نمی گذارد بر تو کسی
- ب - پس ای صاحب منت (بر همه کس) درحالی که منت گذاشته نمی شود بر تو

۴. **مَنْ عَلَىٰ بِفَكَالِكِ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ :**

- الف - منت بگذار بر من با آزاد کردن گردن من از آتش
- ب - منت باد بر من از آزاد شدن گردن من از آتش

۵. **فَيَمَنْ تَمَنُّ عَلَيْهِ :**

- الف - در کسی که منت گذاری به او
- ب - در (میان) کسانی که منت می گذاری بر او (آنها)

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. **يَا عَلِيُّ يَا عَظِيمُ، يَا غَفُورُ يَا رَحِيمُ، أَنْتَ الرَّبُّ الْعَظِيمُ، الَّذِي لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ**

..... بلند مرتبه، ای ..... ای ..... ای مهربان، تو ..... هستی که .....  
مانند او .....

۲. **وَهَذَا شَهْرٌ عَظِيمٌ وَكَرَّمْتَهُ، وَشَرَّفْتَهُ وَفَضَّلْتَهُ عَلَى الشُّهُورِ**

و این ماهی است (که) ..... آن را و ..... آن را و ..... به آن و ..... آن را ..... (دیگر).

۳. **وَهُوَ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَتْ فِيهِ الْقُرْآنَ**

و ..... ماه ..... است ..... فرو فرستادی ..... آن ..... را.

۴. **وَجَعَلَتْ فِيهِ لَيْلَةَ الْقَدْرِ، وَجَعَلَتْهَا خَيْرًا مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ**

و ..... در ..... شب ..... را و ..... آن را ..... از ..... ماه.

۵. **وَادْخُلِي الْجَنَّةَ، بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ**

و ..... مرا (در) ..... به سبب رحمتت ..... رحم‌کننده‌ترین .....

تمرین ۴. متن درس را با دقت ترجمه کلمه به کلمه نمایید.

## زبان معارف

### صیغه مبالغه



کلماتی مانند: بَنَاء، بَقَّال، بَزَّاز، نَجَّار، جَلَّاد، بر کسی دلالت می‌کنند که کاری را زیاد انجام می‌دهد یا صفت و حالتی در او به فراوانی موجود است. کلمات یاد شده برای ما فارسی‌زبان‌ها آشناست. این کلمات را در زبان عربی صیغه مبالغه یا اسم مبالغه می‌نامند.

#### اوزان صیغه مبالغه

بعضی از وزن‌های صیغه مبالغه به قرار زیر هستند:

۱. **فَعَّال**؛ مانند: **بَنَاء**: بسیار بناکننده، **بَنَّا**
۲. **فَعُول**؛ مانند: **غَفُور**: بسیار آمرزنده
۳. **فَعِيل**؛ مانند: **صِدِّيق**: بسیار راستگو
۴. **فَعِيل**؛ مانند: **عَلِيم**: بسیار دانا
۵. **فُعُول**؛ مانند: **قُدُّوس**: بسیار پاک

#### به خاطر بسپارید

صیغه مبالغه: اسمی است که بر کسی دلالت دارد که کاری را زیاد انجام می‌دهد یا بر زیادی حالتی (صفتی) در او دلالت دارد، مانند: **غَفُور**: بسیار آمرزنده - **وَهَّاب**: بسیار بخشنده.

\* تمرین

وزن کلمه‌های زیر را مانند نمونه شماره «۱»، در مقابل آنها بنویسید:

- |               |                      |
|---------------|----------------------|
| ← ۷. شَكُور   | ← ۱. سُبُّوحُ فُعُول |
| ← ۸. عَطُوف   | ← ۲. جَبَّار         |
| ← ۹. صَبَّار  | ← ۳. رَحِيم          |
| ← ۱۰. وَهَّاب | ← ۴. مَنَّان         |
| ← ۱۱. رَؤُوف  | ← ۵. حَنَّان         |
| ← ۱۲. خَدُوم  | ← ۶. سَتَّار         |



## آشنایی با معارف اهل بیت

### تعقیبات مشترک ماه رمضان (۲)



در این درس، دو تعقیب از تعقیبات مشترک ماه رمضان را می‌آموزید.

#### تعقیب دوم

در این دعای دل‌انگیز، خداوند را با صفات متعددی می‌ستاییم و در پایان فقط دو حاجت مهم و تعیین‌کننده از او می‌خواهیم:

پروردگار مهربان را با این صفات صدا می‌زنیم:

۱. بلند مرتبه و بزرگ: «یا عَلِيُّ يَا عَظِيمُ».

۲. آمرزنده و مهربان: «یا غَفُورُ یا رَحِيمُ».

۳. پروردگار بزرگ: «أَنْتَ الرَّبُّ الْعَظِيمُ».

۴. ذات بی‌مانند: «الَّذِي لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ».

۵. شنوای بی‌نا: «وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ».

سپس ماه ضیافت الهی را این‌گونه توصیف می‌کنیم:

۱. ماه بزرگ: «وَهَذَا شَهْرٌ عَظِيمَةٌ».

۲. ماه گرامی: «وَكَرِيمَةٌ».

۳. ماه با شرافت: «وَشَرِيفَةٌ».

۴. برترین ماه: «وَفَضَّلْتَهُ عَلَى الشُّهُورِ».

۵. ماه وجوب روزه: «وَهُوَ الشَّهْرُ الَّذِي فَرَضْتَ صِيَامَهُ عَلَيَّ».

۶. ماه نزول قرآن: «وَهُوَ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَتْ فِيهِ الْقُرْآنُ، هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ

مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ».

۷. ماه لیلۃ القدر: «وَجَعَلْتَ فِيهِ لَيْلَةَ الْقَدْرِ، وَجَعَلْتَهَا خَيْرًا مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ».

آنگاه خدا را به وصفی دیگر می‌ستاییم که: ای صاحب بخشش و منت که هرگز

بر تو متنی نیست «فِيَا ذَا الْمَنِّ وَلَا يَمْنُ عَلَيْكَ»:

اول: مرا در زمره کسانی قرار ده که منت آزادی از دوزخ عطایشان کردی و چون

آنان از آتش دوزخ رهاییم بخش: «مَنْ عَلَىٰ بِفِكَاكِ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ، فَيَمَنْ تَمُنُّ عَلَيْهِ».

دوم: ای مهربان‌ترین مهربانان! به سبب رحمتت مرا به بهشت راهم ده: «وَأَدْخِلْنِي

الْجَنَّةَ، بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ».

تعقیب سوم

در این دعا که همچون تعقیب اول پس از هر یک از فرائض ماه مبارک رمضان

خوانده می‌شود از خداوند توانا نعمت‌های زیر را می‌خواهیم:

۱. شادی اموات: «اللَّهُمَّ ادْخُلْ عَلَىٰ أَهْلِ الْقُبُورِ السُّرُورَ».

۲. رفع نیاز همه فقیران: «اللَّهُمَّ اغْنِ كُلَّ فَقِيرٍ».

۳. سیری همه گرسنگان: «اللَّهُمَّ اشْبِعْ كُلَّ جَائِعٍ».

۴. پوشش همه برهنگان: «اللَّهُمَّ اكْسُ كُلَّ عُرْيَانٍ».

۵. ادای قرض همه بدهکاران: «اللَّهُمَّ اقْضِ دَيْنَ كُلِّ مَدِينٍ».

۶. گشایش امر همه اندوه‌زدگان: «اللَّهُمَّ فَرِّجْ عَن كُلِّ مَكْرُوبٍ».

۷. بازگشت همه دور از وطنان: «اللَّهُمَّ رُدِّ كُلَّ غَرِيبٍ».

۸. آزادی همه اسیران: «اللَّهُمَّ فَكِّ كُلَّ أَسِيرٍ».

۹. اصلاح همه مفسد جامعه مسلمانان: «اللَّهُمَّ أَصْلِحْ كُلَّ فَاسِدٍ مِنْ أُمُورِ الْمُسْلِمِينَ».

۱۰. شفای همه بیماران: «اللَّهُمَّ اشْفِ كُلَّ مَرِيضٍ».

در پایان با ذکر صفات کمالی خداوند، از آستانش می‌خواهیم که کاستی‌های ما را برطرف نماید:

۱۱. خدایا! به بی‌نیازیت، فقر ما را جبران کن: «اللَّهُمَّ سُدِّ فَقْرَنَا بِغِنَاكَ».

۱۲. خدایا! به خوبی حالت، حال بد ما را تغییر ده: «اللَّهُمَّ غَيِّرْ سَوْءَ حَالِنَا بِحَسَنِ

حَالِكَ».

سپس عرضه می‌داریم که:

۱۳. خدایا! تو که به هر کاری توانایی، قرض ما را ادا کن<sup>۱</sup> و ما را از تنگنای فقر برون

و بی‌نیازمان کن: «اللَّهُمَّ أَقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ، وَاعْزِزْنَا مِنَ الْفَقْرِ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ».

---

۱. یعنی حقوقی را که بر عهده من است و من توانایی ادای آن را ندارم تو از سوی من بپرداز.



**بخش دوم**

**زیارات**



## اذن دخول حرم‌های شریف



اللَّهُمَّ إِنِّي وَقَفْتُ عَلَى بَابٍ مِنْ أَبْوَابِ بُيُوتِ نَبِيِّكَ - صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ - وَ قَدْ مَنَعَتْ

النَّاسَ أَنْ يَدْخُلُوا إِلَّا بِإِذْنِهِ، فَقُلْتُ: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ

يُؤْذَنَ لَكُمْ». اللَّهُمَّ إِنِّي أَعْتَقِدُ حُرْمَةَ صَاحِبِ هَذَا الْمَشْهَدِ الشَّرِيفِ فِي غَيْبَتِهِ، كَمَا

أَعْتَقِدُهَا فِي حَضْرَتِهِ، وَ أَعْلَمُ أَنَّ رَسُولَكَ وَ خُلَفَاءَكَ - عَلَيْهِمُ السَّلَامُ - أَحْيَاءٌ عِنْدَكَ

يُرْزَقُونَ، يَرُونَ مَقَامِي، وَ يَسْمَعُونَ كَلَامِي، وَ يَرُدُّونَ سَلَامِي، وَ أَنْكَ حَجَبَتْ عَنْ

سَمْعِي كَلَامَهُمْ، وَ فَتَحْتَ بَابَ فَهْمِي بِلَذِيذِ مُنَاجَاتِهِمْ. وَ إِنِّي أَسْتَأْذِنُكَ يَا رَبِّ أَوْلَاءً.

وَ أَسْتَأْذِنُ رَسُولَكَ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - ثَانِيًا. وَ أَسْتَأْذِنُ خَلِيفَتَكَ الْإِمَامَ الْمَفْرُوضَ

عَلَيَّ طَاعَتَهُ ... بِنِ ... وَ الْمَلَائِكَةَ الْمُؤَكَّلِينَ بِهَذِهِ الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ ثَالِثًا.

أَدْخُلْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ أَدْخُلْ يَا حُجَّةَ اللَّهِ؟ أَدْخُلْ يَا مَلَائِكَةَ اللَّهِ الْمُقَرَّبِينَ الْمُقِيمِينَ

فِي هَذَا الْمَشْهَدِ؟ فَادْنُ لِي يَا مَوْلَايَ فِي الدُّخُولِ أَفْضَلَ مَا أَدْنَتْ لِأَحَدٍ مِنْ أَوْلِيَائِكَ،

فَإِنْ لَمْ أَكُنْ أَهْلًا لِذَلِكَ فَأَنْتَ أَهْلٌ لِذَلِكَ.

سپس داخل شو و بگو:

بِسْمِ اللَّهِ وَ بِاللَّهِ وَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ عَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَ ارْحَمْنِي وَ تُبْ عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

### \* تمرین و آمادگی

فراگیران عزیز: متن درس را یک بار بخوانید، کلماتی را که قبلاً خوانده‌اید و معانی آنها را فراموش کرده‌اید، علامت بزنیید و به همراه هم‌مباحثه خود و در صورت نیاز با مراجعه به فهرست پایان کتاب، معنای آنها را زیر کلمات بنویسید.



### \* تمرین و تثبیت

فراگیران عزیز: کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش و پاسخ از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

### \* جدول کلمه‌های آشنا و جدید

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
صاحب	صَاحِب	۱۱	جمع «حَىّ: زنده»	أَحْيَاء	۱
غیاب - عدم حضور	غَيْبَةٌ	۱۲	داخل می‌شوم	أَدْخُلُ	۲
گشودی	فَتَحْتِ	۱۳	برترین - برتر	أَفْضَلُ	۳
درک - فهمیدن	فَهَمَ	۱۴	بارگاه	بُقْعَةٌ	۴
گفتی	قُلْتَ	۱۵	ثالثاً	ثَالِثًا	۵
سخن - کلام	كَلَام	۱۶	ثانیاً	ثَانِيًا	۶
داخل نشوید	لَا تَدْخُلُوا	۱۷	حجت - دلیل	حُجَّةٌ	۷
لذت‌بخش	لَذِيذٌ	۱۸	احترام	حُرْمَةٌ	۸
جمع «مُقَرَّبٌ: مقرب - نزدیک»	مُقَرَّبِينَ	۱۹	جمع «خَلِيفَةٌ: جانشین»	خُلَفَاءُ	۹
مناجات	مُنَاجَات	۲۰	ورود - داخل شدن	دُخُولٌ	۱۰

۱. هرگاه کلمات «ثالث: سوم» و «ثانی: دوم» با تنوین (کُ) بیاید در مکالمات روزمره فارسی همان ثالثاً و ثانیاً ترجمه می‌شود.

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
جمع «مُقیمین: ساکن»	مُقِيمِينَ	۹	اجازه بده	اِذْنٌ	۱
منع کردی	مَنَعْتَ	۱۰	اجازه دادی	اِذْنْتَ	۲
جمع «مُوکَلِّ: مأموریت یافته»	مُوَكَّلِينَ	۱۱	اجازه می‌خواهم	اَسْتَأْذِنُ	۳
ایستادم	وَقَفْتُ	۱۲	اعتقاد دارم	اَعْتَقِدُ	۴
جواب می‌دهند	يُرَدُّونَ	۱۳	توبه بپذیر	تُبُّ	۵
روزی داده می‌شوند	يُرْزَقُونَ	۱۴	پنهان داشتی	حَجَبْتَ	۶
اجازه داده می‌شود	يُؤْذَنُ	۱۵	حضور - حضور داشتن	حَضْرَةَ	۷
			واجب شده	مَفْرُوضٌ	۸

### \* تمرین و پرسش

تمرین‌های زیر را به کمک هم‌مباحثه خود انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. اِذْنَتْ - مَنَعْتَ - حَجَبْتَ :

- الف - اجازه دادم - منع کردم - پنهان داشتم
- ب - اجازه دادی - منع کردی - پنهان داشتی

۲. يُوْذَنُ - يُرْزَقُونَ - يُرَدُّونَ :

- الف - اجازه داده می‌شود - روزی داده می‌شود - جواب داده می‌شود
- ب - اجازه داده می‌شود - روزی داده می‌شوند - جواب می‌دهند

۳. اِذْنٌ - تُبٌ - مُوَكَّلِينَ :

- الف - اجازه بده - توبه بپذیر - مأموریت یافتگان
- ب - اجازه بده - توبه کن - دربانان

۴. اَسْتَأْذِنُ - اَعْتَقِدُ - وَقَفْتُ :

- الف - اجازه می‌خواهم - اعتقاد دارم - می‌ایستم
- ب - اجازه می‌خواهم - اعتقاد دارم - ایستادم

۵. حَضْرَةٌ - مَفْرُوضٌ - مُقِيمِينَ :

- الف - حضور داشتن - واجب شده - ساکنان
- ب - حضرت - واجب - به پاداشته شدگان

تمرین ۲. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. وَقَفْتُ عَلَى بَابٍ مِنْ أَبْوَابِ بُيُوتِ نَبِيِّكَ :

- الف - ایستادم بر دری از درهای خانه‌های پیامبر
- ب - می‌ایستم بر دری از درهای خانه پیامبر تو

۲. وَقَدْ مَنَعَتِ النَّاسَ أَنْ يَدْخُلُوا إِلَّا بِإِذْنِهِ :

- الف - و قطعاً منع شدند مردم (از) این که داخل شوند مگر با اجازه او
- ب - و قطعاً منع کردی مردم را که داخل شوند، مگر با اجازه او

۳. لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ :

- الف - داخل نشوید به خانه‌های پیامبر مگر این که اجازه داده شود به شما
- ب - داخل نشوند (مردم) به خانه‌های پیامبر مگر این که اجازه دهد به آنها

۴. إِنِّي أَعْتَقِدُ حُرْمَةَ صَاحِبِ هَذَا الْمَشْهَدِ :

- الف - قطعاً من اعتقاد دارم به احترام صاحب این زیارتگاه
- ب - حتماً من معتقد به حرام بودن (زیارت نکردن) صاحب این زیارتگاه هستم

۵. **فِي غَيْبَتِهِ، كَمَا أَعْتَقَدُهَا فِي حَضْرَتِهِ :**

- الف- در غیبت آن همچنان که معتقد به حضور وی هستم
- ب- در غیاب او همچنان که اعتقاد دارم به آن در حضورش

۶. **يُرُونَ مَقَامِي، وَيَسْمَعُونَ كَلَامِي، وَيُرُدُّونَ سَلَامِي :**

- الف- می بینند جایگاه مرا و می شنوند کلام مرا و جواب می دهند سلام مرا
- ب- می بینید جایگاه مرا و می شنوید کلام مرا و جواب می دهید سلام مرا

۷. **وَ أَنْتَ حَجَبْتِ عَنْ سَمْعِي كَلَامَهُمْ :**

- الف- و قطعاً تو مانع شدی از اینکه گوش من سخن آنها را (بشنود)
- ب- و اینکه تو پنهان داشتی از گوش من سخن آنان را

۸. **وَ فَتَحْتَ بَابَ فَهْمِي بِلَذِيذِ مُنَاجَاتِهِمْ :**

- الف- و گشودی در فهم مرا با مناجات لذت بخش (با) آنها
- ب- و گشودی بابی به فهم لذت بخش مناجات آنها را

۹. **فَأُذِنَ لِي يَا مَوْلَايَ فِي الدُّخُولِ :**

- الف- پس اجازه بفرمایید برایم ای آقا در داخل شدن
- ب- پس اجازه بده به من ای سرورم در داخل شدن

۱۰. **وَ تَبَّ عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ :**

- الف- توبه مرا بپذیر قطعاً تو خود بسیار توبه پذیر و مهربانی
- ب- و ببخشای بر من که تو توبه پذیر بخشنده ای

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. فَقُلْتُ: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ».

پس ..... ای ..... ایمان آورده‌اید ..... به خانه‌های ..... مگر ..... به شما.

۲. وَأَعْلَمُ أَنَّ رَسُولَكَ وَخُلَفَاءَكَ - عَلَيْهِمُ السَّلَامُ - أَحْيَاءٌ عِنْدَكَ يَرْزُقُونَ

و ..... که ..... تو و ..... تو (که) بر ..... درود (باد) ..... (هستند و) نزد .....

۳. وَإِنِّي أَسْتَأْذِنُكَ يَا رَبِّ أَوْلَاءَ. وَأَسْتَأْذِنُ رَسُولَكَ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - ثَانِيًا

و ..... من ..... از تو ..... من، اولاً و ..... از ..... تو ..... ثانياً.

۴. وَأَسْتَأْذِنُ خَلِيفَتَكَ الْإِمَامَ الْمَفْرُوضَ عَلَيَّ طَاعَتُهُ، وَالْمَلَائِكَةَ الْمُؤَكَّلِينَ بِهَذِهِ  
الْبُقْعَةِ

و ..... (از) ..... تو، امامی (که) ..... بر من ..... او و (از) ..... مأموریت یافته در  
..... بارگاه.

۵. فَأُذِنُ لِي يَا مَوْلَايَ فِي الدُّخُولِ أَفْضَلَ مَا<sup>۲</sup> أَذِنْتَ لِأَحَدٍ مِنْ أَوْلِيَائِكَ

پس ..... به من ای ..... من در ..... برترین آنکه ..... به یکی از .....

تمرین ۴. متن درس را ترجمه تحت‌اللفظی نمایید.

۱. در زبان عربی گاهی «بِ» به معنی «در» می‌آید.

۲. «ما» در این عبارت «آن‌که» معنا می‌شود.

## زبان معارف

### اسم زمان و مکان



با کلمه‌های **مَغْرِب**، **مَشْرِق**، **مَسْجِد**، **مَنْزِل**، **مَرْجِع**، **مَقْصِد** و **مَقْبَرَة**، آشنایی دارید. این کلمات، عربی است و در زبان فارسی نیز استفاده می‌شود. با دقت در معنای این کلمات متوجه می‌شویم که بر زمان یا مکان کار یا حالتی دلالت می‌کنند. چنین کلماتی در زبان عربی **اسم زمان** و **اسم مکان** نامیده می‌شوند. در این درس با وزن‌های مهم اسم زمان و مکان آشنا می‌شوید:

۱. **مَفْعَل**؛ مانند: **مَسْجِد**: سجده‌گاه - **مَغْرِب**: مکان و زمان غروب - **مَشْرِق**: مکان و

زمان طلوع

۲. **مَفْعَل**؛ مانند: **مَلْجَأ**: پناهگاه - **مَثْوَى**: جایگاه

۳. **مَفْعَلَة**؛ مانند: **مَقْبَرَة**: گورستان

#### به خاطر بسپارید

اسم زمان و مکان: اسمی است که زمان یا مکان وقوع فعل را نشان می‌دهد، مانند: **مَسْجِد**: محل سجده، سجده‌گاه - **مَغْرِب**: مکان و زمان غروب.

\* تمرین

اسم‌های زیر را به همراه وزن آنها مانند نمونه شماره «۱»، بنویسید.

مَوْضِع، مَرَقَد، مَوْقِف، مَهْرَب، مَخْرَج، مَفْنَع، مَغْسَلَة، مَذْبَح، مَشْرَب، مَعْدِن،  
مَسْلَك، مَضْجَع، مَطْمَع، مَشْرَبَة، مَقْرَّ، مَقْرَّ، مَنَار، مَنجَا، مَلَاذ، مَقَام.

۱۵.	۸.	۱. مَوْضِع ← مَفْعِل
۱۶.	۹.	۲.
۱۷.	۱۰.	۳.
۱۸.	۱۱.	۴.
۱۹.	۱۲.	۵.
۲۰.	۱۳.	۶.
	۱۴.	۷.

## آشنایی با معارف اهل بیت

### اذن دخول حرم‌های شریف



در درس‌های پیشین به یاری خداوند با برخی از تعقیبات نماز و ترجمه و چکیده‌ای از معارف آنها آشنا شدید.

از این درس تا پایان کتاب، با ترجمه و معارف بعضی از زیارت‌های معصومین علیهم‌السلام آشنا خواهید شد. در آغاز لازم است که مفهوم و آثار زیارت مورد بررسی قرار گیرد.

#### مفهوم زیارت

زیارت، روی کردن به کسی برای بزرگداشت او و انس گرفتن با وی می‌باشد. از همین رو، دیدار با انبیاء، اولیا و صلحا در زمان حیات و پس از وفات آنان را زیارت نامیده‌اند. در روایات پیامبر و معصومین علیهم‌السلام بر زیارت آن بزرگواران تأکید فراوان شده است و کامل‌ترین مصداق زیارت، دیدار با آن پاکان از نزدیک و رفتن بر سر مرقد شریف آنان است. اگرچه با توجه به عظمت روحی آن انسان‌های والامقام، از راه دور نیز می‌توان به زیارت آنان نائل گردید.

#### آثار زیارت

بر اساس احادیث رسیده از پیامبر و امامان معصوم علیهم‌السلام، زیارت آثار و فواید بی‌ظیری برای زائر دارد. چه خوب است که این برکات را در سخنی زیبا از امام علی بن موسی الرضا علیه‌السلام جست و جو کنیم؛



امام هشتم (علیه السلام) فرمود: «هر امامی عهد و پیمانی بر گردن سرسپردگان و پیروانش دارد؛ از جمله اموری که نشانگر وفای کامل به عهد و ادای نیکوی وظیفه شیعیان به امام خود است، زیارت قبور آن امامان است. پس هر کس امامان خود را از روی شوق و علاقه قلبی و برای تصدیق و گواهی کردن آنچه مورد علاقه و خواست آنان بوده است زیارت کند، آنان در روز قیامت او را شفاعت خواهند کرد.»<sup>۱</sup>

### اذن دخول، یکی آداب زیارت

در همه جوامع بشری برای دیدار شخصیت‌های برجسته و محبوب، آداب خاصی وجود دارد. برای زیارت معصومان که ممتازترین انسان‌ها بلکه برترین موجودات عالم‌اند، آداب خاصی مقرر شده که در کتب ادعیه و زیارات آمده است. این درس دربرگیرنده یکی از این آداب (یعنی اذن دخول) است.

خانه همه خاندان وحی و رسالت، همچون خانه رسول خدا محترم است از این رو به درگاه خداوند چنین عرضه می‌داریم: **«اللَّهُمَّ إِنِّي وَقَفْتُ عَلَى بَابٍ مِنْ أَبْوَابِ بَيْتِ نَبِيِّكَ - صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ -»**.

همان خانه‌هایی که مردم بدون رخصت رسول خدا نباید در آن وارد شوند: **«وَقَدْ مَنَعَتِ النَّاسَ أَنْ يَدْخُلُوا إِلَّا بِإِذْنِهِ»**.

خدایا! تو خود در قرآن فرمودی که «بدون اجازه پیامبر به خانه او وارد نشوید»: **«فَقُلْتُ: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ»**.  
آنگاه باور قلبی خود را به پیشگاه خداوند چنین اظهار می‌داریم:

---

۱. «إِنَّ لِكُلِّ إِمَامٍ عَهْدًا فِي عُنُقِ أَوْلِيَائِهِ وَشِيعَتِهِ وَإِنَّ مِنْ تَمَامِ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ وَحُسْنِ الْأَدَاءِ زِيَارَةُ قُبُورِهِمْ، فَمَنْ زَارَهُمْ رَغْبَةً فِي زِيَارَتِهِمْ وَتَصَدِيقًا بِمَا رَغِبُوا فِيهِ كَانَ أُمَّتَهُمْ شُفَعَاءَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»، (اصول کافی، ج ۴، ص ۵۶۷)

۱. صاحب این مزار پس از وفات او همچون دوران حیاتش محترم است: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعْتَقِدُ حُرْمَةَ صَاحِبِ هَذَا الْمَشْهَدِ الشَّرِيفِ فِي غَيْبَتِهِ، كَمَا أَعْتَقِدُهَا فِي حَضْرَتِهِ».
  ۲. پیامبر و خلفای الهی زنده و نزد خداوند روزی خوارند: «وَأَعْلَمُ أَنَّ رَسُولَكَ وَخُلَفَاءَكَ - عَلَيْهِمُ السَّلَامُ - أَحْيَاءٌ عِنْدَكَ يَرْزُقُونَ»، از آثار زنده بودن آنان، این است که با دنیا ارتباط داشته و از وقایع و عملکرد انسان‌ها باخبرند.
  ۳. معصومان موقعیت و جایگاه مرا می‌بینند: «يَرَوْنَ مَقَامِي».
  ۴. سخن مرا می‌شنوند: «وَيَسْمَعُونَ كَلَامِي».
  ۵. سلام مرا پاسخ می‌گویند ولی با اراده تو (خدا) گوش من سخن آنان را نمی‌شنود: «وَيُرَدُّونَ سَلَامِي، وَأَنَّكَ حَجَّيْتَ عَنِّي سَمْعِي كَلَامِهِمْ».
  ۶. در فهم مرا با نجوای لذت‌بخش آنان بر روی من گشودی: «وَفَتَحْتَ بَابَ فَهْمِي بِلَذِيذِ مُنَاجَاتِهِمْ».
- آنگاه با این الفاظ اجازه ورود می‌خواهیم:
۱. ابتدا از تو ای پروردگرم اجازه می‌خواهم: «وَإِنِّي أَسْتَأْذِنُكَ يَا رَبِّ أَوْلًا».
  ۲. خدایا! در درجه بعد از رسول تو اجازه می‌خواهم: «وَأَسْتَأْذِنُ رَسُولَكَ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - ثَانِيًا».
  ۳. در سومین رتبه از جانشینت همان امام که اطاعت او بر من واجب شده است (نام امام مورد زیارت را می‌بریم) و نیز فرشتگان مأمور در این مکان مبارک اجازه می‌خواهم: «وَأَسْتَأْذِنُ خَلِيفَتَكَ الْإِمَامَ الْمَفْرُوضَ عَلَيَّ طَاعَتُهُ، وَالْمَلَائِكَةَ الْمُؤَكَّلِينَ بِهِهِ الْبُقْعَةَ الْمُبَارَكَةَ ثَالِثًا».
- سپس، یکایک آنان را خطاب می‌کنیم:

۱. ای رسول خدا آیا وارد شوم؟: «**أَدْخُلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟**».

۲. ای حجّت خدا آیا وارد شوم؟: «**أَدْخُلُ يَا حُجَّةَ اللَّهِ؟**».

۳. ای فرشتگان مقرب خدا که در این زیارتگاه ساکنید آیا وارد شوم؟ «**أَدْخُلُ**

**يَا مَلَائِكَةَ اللَّهِ الْمُقَرَّبِينَ الْمُقِيمِينَ فِي هَذَا الْمَشْهَدِ؟**»

پس آنگاه از صاحب آن مرقد شریف این‌گونه درخواست می‌کنیم که به من بهترین اجازه‌ای که به اولیائت داده‌ای عنایت کن: «**فَأَذِّنْ لِي يَا مَوْلَايَ فِي الدُّخُولِ**

**أَفْضَلَ مَا أَذِنْتَ لِأَحَدٍ مِنْ أَوْلِيَائِكَ**». اگر من شایسته چنین موهبتی نیستم ولی تو اهل کرم و بزرگواری هستی و به لطف خود مرا به درگاه خود راه می‌دهی: «**فَإِنْ لَمْ أَكُنْ أَهْلًا لِذَلِكَ فَانْتَ أَهْلٌ لِذَلِكَ**».

پس از اذن دخول، با نام خدا در حالی که در راه خدا گام برمی‌داریم و به آیین پیامبر اظهار وفاداری می‌کنیم در این آستان مقدس گام می‌گذاریم: «**بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَ**

**فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ عَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -**» و از خداوند آمرزش و رحمت و پذیرش توبه طلب می‌کنیم: «**اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَتُبْ عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ**».

زيارت پیامبر اعظم ﷺ



زيارت اول

اَلسَّلَامُ عَلَیْكَ يَا رَسُوْلَ اللهِ وَ رَحْمَةُ اللهِ وَ بَرَكَاتُهُ. اَلسَّلَامُ عَلَیْكَ يَا مُحَمَّدَ بْنَ

عَبْدِاللهِ. اَلسَّلَامُ عَلَیْكَ يَا خَيْرَةَ اللهِ. اَلسَّلَامُ عَلَیْكَ يَا حَبِیْبَ اللهِ. اَلسَّلَامُ عَلَیْكَ يَا

صَفْوَةَ اللهِ. اَلسَّلَامُ عَلَیْكَ يَا اَمِيْنَ اللهِ. اَشْهَدُ اَنْكَ رَسُوْلُ اللهِ، وَاَشْهَدُ اَنَّكَ مُحَمَّدٌ

بُنُّ عَبْدِاللهِ، وَاَشْهَدُ اَنَّكَ قَدْ نَصَحْتَ لِاُمَّتِكَ، وَجَاهَدْتَ فِي سَبِيْلِ رَبِّكَ، وَعَبَدْتَهُ

حَتَّى اَتَاكَ الْيَقِيْنَ. فَجَزَاكَ اللهُ يَا رَسُوْلَ اللهِ اَفْضَلَ مَا جَزَى نَبِيًّا عَنْ اُمَّتِهِ. اَللّهُمَّ

صَلِّ عَلَي مُحَمَّدٍ وَ اٰلِ مُحَمَّدٍ، اَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَي اِبْرَاهِيْمَ وَ اٰلِ اِبْرَاهِيْمَ، اِنَّكَ حَمِيْدٌ مُجِيْدٌ.

## زیارت دوم

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ، يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا

تَسْلِيمًا، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتَحَنَّنْ

عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَسَلِّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، كَأَفْضَلِ مَا صَلَّيْتَ وَبَارَكْتَ

وَ تَرَحَّمْتَ وَ تَحَنَّنْتَ وَ سَلَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ، اللَّهُمَّ

أَعْطِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ، وَ الشَّرْفَ وَ الْفَضِيلَةَ، وَ الْمَنْزِلَةَ الْكَرِيمَةَ، اللَّهُمَّ اجْعَلْ

مُحَمَّدًا وَ آلَ مُحَمَّدٍ أَعْظَمَ الْخَلَائِقِ كُلِّهِمْ شَرَفًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَ أَقْرَبَهُمْ مِنْكَ

مَقْعَدًا، وَأَوْجَهُهُمْ عِنْدَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ جَاهًا، وَ أَفْضَلَهُمْ عِنْدَكَ مَنْزِلَةً وَ نَصِيبًا،

اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّدًا أَشْرَفَ الْمَقَامِ، وَ جِبَاءَ السَّلَامِ، وَ شَفَاعَةَ الْإِسْلَامِ، اللَّهُمَّ

وَ الْحَقْنَا بِهِ غَيْرَ خَزَايَا، وَ لَا نَاكِثِينَ وَ لَا نَادِمِينَ وَ لَا مُبَدِّلِينَ، إِلَهَ الْحَقِّ آمِينَ.

## \* تمرین و آمادگی

در صورتی که معنی برخی از کلمات را - که قبلاً خوانده‌اید - به خاطرتان نیامد، همانند دیگر درسها، آنها را در فهرست لغات پایان کتاب بیابید.

## \* تمرین و تثبیت

کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

## \* جدول کلمه‌های آشنا و جدید

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
درد فرستادی	سَلَّمْتَ	۷	شریف‌ترین - والاترین	أَشْرَفُ	۱
شرافت - والایی مقام	شَرَفٌ	۸	گواهی می‌دهم - شهادت می‌دهم	أَشْهَدُ	۲
فضیلت - برتری	فَضِيلَةٌ	۹	مقام - منزلت	جَاهٌ	۳
جایگاه - منزلت	مَنْزَلَةٌ	۱۰	جهاد کردی	جَاهَدْتَ	۴
جمع «نادم: پشیمان»	نَادِمِينَ	۱۱	دوست	حَبِيبٌ	۵
درجه - وسیله	وَسِيلَةٌ	۱۲	جمع «خليفة: آفریده»	خَلَائِقٍ	۶

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
درود فرست	سَلَّمَ	۱۳	ملحق کن - برسان	أَلْحَقَ	۱
درود فرستید	سَلَّمُوا	۱۴	آبرومندترین - وجیه‌ترین	أَوْجَهَ	۲
برگزیده - خالص	صَفْوَةٌ	۱۵	برکت ده	بَارَكَ	۳
رحمت فرستید - درود فرستید	صَلَّوْا	۱۶	برکت دادی	بَارَكْتَ	۴
رحمت فرستادی - درود فرستادی	صَلَّيْتَهُ	۱۷	مهر بورز	تَحَنَّنَ	۵
عبادت کردی - بندگی کردی	عَبَدْتَ	۱۸	مهر ورزیدی	تَحَنَّنْتَ	۶
جمع «مَبْدَل»: تغییردهنده»	مُبْدَلِينَ	۱۹	ترحم نمودی	تَرَحَّمْتَ	۷
ارجمند - باشکوه	مَجِيدٌ	۲۰	درود فرستادن - سلام کردن	تَسَلَّمَ	۸
جایگاه	مَقْعَدٌ	۲۱	پاداش داد - جزا داد	جَزَىٰ	۹
جمع «نَاكِبٌ»: شکنده»، پیمان‌شکنان	نَاكِبِينَ	۲۲	پاداش - جایزه	جَاءَ	۱۰
خیرخواهی کردی - نصیحت کردی	نَصَحْتَ	۲۳	جمع «خَزِيَان، خَزِيَا»: شرمنده»	خَزَايَا	۱۱
رحمت می‌فرستند - درود می‌فرستند	يُصَلُّونَ	۲۴	برگزیده - منتخب	خَيْرَةٌ	۱۲

### \* تمرین و پرسش

تمرین‌های زیر را به کمک هم‌گروه خود انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. **يُصَلُّونَ - صَلَّوْا - سَلِّوْا :**

- الف - رحمت فرستادند - رحمت فرستید - درود فرستید
- ب - رحمت می‌فرستند - رحمت فرستید - درود فرستید

۲. **عَبَدَتْ - صَلَّيْتَ - نَصَحْتَ :**

- الف - بندگی کردی - رحمت فرستادی - نصیحت کردی
- ب - بندگی کن - رحمت فرست - نصیحت کن

۳. **صَفْوَةٌ - مَجِيدٌ - مَقْعَدٌ :**

- الف - برگزیده - ارجمند - جایگاه
- ب - پاکیزه - بزرگ - نشستن

۴. **الْحَقُّ - بَارِكٌ - تَحَنُّنٌ :**

- الف - رسید - پربرکت - مهر می‌ورزی
- ب - برسان - برکت ده - مهر بورز

۵. **حِبَاءٌ - نَاكِثِينَ - أَوْجَهُ :**

- الف - جایزه - پیمان‌شکنان - آبرومندترین
- ب - حباب - نافرمانان - آبرومند

۶. **تَرْحَمَتْ - تَحَنَّنَتْ - جَاهَدَتْ :**

- الف - ترحم نمودی - مهر ورزیدی - جهاد کردی
- ب - رحم کن - درود فرست - جهاد کن



۷. خَزَايَا - مُبَدِّلِينَ - جَاه :

- الف - خواری - تبدیل کننده - وجیه و آبرومند
- ب - شرمندگان - تغییردهندگان - مقام

۸. فَضِيلَةَ - مَنْزِلَةَ - تَسْلِيمًا :

- الف - برتری - جایگاه - درود فرستادن
- ب - برتری - محل سکونت - تسلیم شدن

۹. جَزَىٰ - سَلَّمَ - أَشْهَدُ :

- الف - پاداش - تسلیم شد - گواه‌تر
- ب - پاداش داد - درود فرست - گواهی می‌دهم

۱۰. خَلَائِقٍ - نَادِمِينَ - أَشْرَف :

- الف - آفریدگان - پشیمانان - شریف‌ترین
- ب - خویها، عادات - پشیمان‌کنندگان - شریف‌تر

تمرین ۲. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. اَلْسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَيْرَةَ اللَّهِ :

- الف - درود بر تو ای که برگزیده تو را خدا
- ب - درود بر تو ای برگزیده خدا

۲. أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ :

- الف - گواهی می‌دهم که تو رسول خدا هستی
- ب - گواهی می‌دهم که قطعاً تو رسول خدا هستی

۳. وَأَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ نَصَحْتَ لِأُمَّتِكَ :

- الف - و گواهی می‌دهم قطعاً تو نصیحت می‌کنی اُمت خود را
- ب - و گواهی می‌دهم که تو قطعاً خیرخواهی کردی برای اُمتت

۴. **وَعَبَدْتُهُ حَتَّىٰ آتَاكَ الْيَقِينَ** :

- الف - و بندگی کردی او را تا آمد تو را یقین (مرگ)
- ب- و بندگی کردی خدا را، این که به یقین رسیدی

۵. **أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ** :

- الف- برترین آنچه درود فرستادی بر ابراهیم و خاندان ابراهیم
- ب- بهترین نمازی که خواندی بر ابراهیم و خاندانش

۶. **اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ** :

- الف- خداوند درود فرستاد بر محمد و خاندان محمد
- ب- خدایا درود فرست بر محمد و خاندان محمد

۷. **كَأَفْضَلِ مَا صَلَّيْتَ وَبَارَكْتَ وَتَرَحَّمْتَ وَتَحَنَّنْتَ وَسَلَّمْتَ** :

- الف- مانند برترین آنچه رحمت فرستادی و برکت دادی و ترحم نمودی و مهر ورزیدی و درود فرستادی
- ب- بهترین رحمت و برکت و ترحم و مهرورزی و درود

۸. **أَعْظَمَ اخْتِلَافِي كُلِّهِمْ شَرَفًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ** :

- الف- بزرگ تر از مخلوقات با همه بزرگواری آنها در روز قیامت
- ب- بزرگ ترین آفریدگان، همه آنها: (از نظر) شرافت در روز قیامت

۹. **وَ أَفْضَلَهُمْ عِنْدَكَ مَنَزَلَةً وَ نَصِيبًا** :

- الف- و فضیلت بخشید به آنها نزد تو در منزلت و بهره
- ب- و برترین آنها نزد تو (از نظر) جایگاه و بهره

۱۰. **اللَّهُمَّ وَ الْحَقْنَا بِهِ غَيْرَ خَزَايَا، وَ لَا نَاكِثِينَ** :

- الف- پروردگارا و ملحق شدیم به او (پیامبر) بدور از خواری و عهدشکنی
- ب- و خداوندا ملحق کن ما را به او (پیامبر) (درحالی که) شرمنده نیستیم و نه پیمان شکنانیم

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. **اَلسَّلَامُ عَلَیْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ**

درود ..... تو ..... رسول ..... و نیز ..... خدا و ..... او.

۲. **وَأَشْهَدُ أَنَّكَ مُحَمَّدٌ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَجَاهَدْتَ فِي سَبِيلِ رَبِّكَ**

و ..... که ..... پسر ..... هستی؛ و ..... در ..... پروردگارت.

۳. **فَجَزَاكَ اللَّهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفْضَلَ مَا جَزَى نَبِيًّا عَنْ أُمَّتِهِ**

پس ..... تو را ..... ای ..... خدا ..... آنچه ..... پیامبری را ..... (جانب) ..... او.

۴. **«إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ، يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا»**

قطعاً خداوند و ..... او ..... بر .....، ای ..... ایمان آورده‌اید ..... بر ..... و ..... درود فرستادنی.

۵. **اللَّهُمَّ اعْطِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ، وَالشَّرَفَ وَالْفَضِيلَةَ، وَالْمَنْزِلَةَ الْكَرِيمَةَ**

خداوند! به ..... درجه و ..... و ..... و ..... ارزشمند.

۶. **اعْظِمَ الْخَلْقِ كُلَّهُمْ شَرَفًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَأَقْرَبَهُمْ مِنْكَ مَقْعَدًا**

بزرگ‌ترین .....، همه آنها؛ (از نظر) ..... در روز قیامت و ..... به تو (از نظر) .....

۷. **اللَّهُمَّ اعْطِ مُحَمَّدًا أَشْرَفَ الْمَقَامِ، وَجِبَاءَ السَّلَامِ، وَشَفَاعَةَ الْإِسْلَامِ**

..... بینش به ..... مقام را و ..... سلامت (از هر نقص و خواری) و ..... اسلام را.

۸. **اللَّهُمَّ وَالْحَقْنَا بِهِ غَيْرَ خَرَابَا، وَلَا نَاكِثِينَ وَلَا نَادِمِينَ وَلَا مُبَدِّلِينَ، إِلَهَ الْحَقِّ آمِينَ**

و ..... ملحق کن ..... به او (درحالی‌که) ..... و نه ..... و نه ..... و نه ..... (ای) معبود ..... اجابت کن.

تمرین ۴. عبارات‌های درس را کلمه به کلمه ترجمه کنید.

## زبان معارف

### ❖ صفت و موصوف و احکام آن

به ترکیب‌هایی مانند: کتابِ خوب، پیامبرِ مهربان، قلبِ پاک، توجه کنید. بخش دوم هر یک از ترکیب‌ها بالا توصیف‌کننده بخش اول آن است؛ مثلاً در ترکیب «کتابِ خوب»، کلمهٔ خوب، کتاب را توصیف می‌کند. «خوب» را که توصیف‌کننده کتاب است «صفت» و «کتاب» را «موصوف» می‌نامند. در زبان عربی نیز هر موصوف و صفت در پی هم می‌آیند، اما بر خلاف زبان فارسی، صفت در عربی، در موارد زیر، تابع موصوف است:

۱. عدد (مفرد، مثنی و جمع بودن)، مانند: **رَجُلٌ مُؤْمِنٌ**: مرد مؤمن، **الْمُعَلِّمُونَ**

**الْمُجْتَهِدُونَ**؛ آموزگاران کوشا. همان‌طور که مشاهده می‌نمایید، در فارسی برای موصوف جمع (آموزگاران)، صفت مفرد (کوشا) آمده، ولی در عربی، هر دو جمع می‌باشند.

تبصره: هرگاه موصوف، جمع مکسر باشد و بر غیر انسان (یا هر صاحب عقلی)

دلالت کند، صفت آن معمولاً به صورت مفرد مؤنث می‌آید؛ مانند: **الْجِبَالُ الْعَالِيَةُ**.

۲. جنس (مذکر و مؤنث بودن)، مانند: **الْمَرَأَةُ الْمَسْلُومَةُ** - **نَبِيٌّ مَّرْسَلٌ**.

۳. معرفه و نکره بودن: **الْعَرْشُ الْكَرِيمُ** - **نُورًا مُبِينًا**.

نکته: گاهی صفت قبل از موصوف می‌آید، در ترجمه این‌گونه عبارات، نیز ابتدا ترجمه موصوف و سپس ترجمه صفت می‌آید؛ مانند: **مُدْهَمَاتٍ ثِيَابِهَا**: لباس‌های بسیار تیره آن (جاهلیت).

### \* تمرین

صفت و موصوف را در ترکیب‌های زیر مشخص کنید:

إِلَهًا وَاحِدًا ، آبَائِنَا الْأَوْلِيْنَ ، بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ ، صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ، اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ،  
الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ، عَبْدٌ ذَلِيلٌ خَاضِعٌ فَقِيرٌ ، الْمَشَاهِدِ الشَّرِيفَةِ ، بَيْتِكَ الْحَرَامِ ، الْمَوْعِظَةِ  
الْحَسَنَةِ ، أَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ ، عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ .

## آشنایی با معارف اهل بیت

### زیارت پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله



بزنطی - یکی از یاران امام رضا - از آن امام بزرگوار در مورد چگونگی سلام و صلوات بر پیامبر پرسید، امام به او زیارتی آموخت که در بخش اول این درس آمده است. در این زیارت با نام و اوصاف رسول خدا به حضرتش درود و رحمت می‌فرستیم؛ می‌گوییم سلام بر تو:

۱. ای فرستاده خدا: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ».

۲. ای محمد، پسر عبدالله: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ».

۳. ای منتخب و برگزیده خدا: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَيْرَةَ اللَّهِ».

۴. ای دوست خدا: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ».

۵. ای برگزیده خالص خدا: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صَفْوَةَ اللَّهِ».

۶. ای امین خدا: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِينَ اللَّهِ».

سپس با خطاب به آن برترین انسان، چنین شهادت و گواهی می‌دهیم:

۱. تو پیام‌آور خدا و محمد بن عبدالله هستی: «أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ

مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ».

۲. و تویی که خیرخواه و دلسوز امت بودی: «وَأَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ نَصَحْتَ لِأُمَّتِكَ».

۳. و در راه پروردگارت جهاد کردی: «وَجَاهَدْتَ فِي سَبِيلِ رَبِّكَ».

۴. و تا لحظه مرگ، خدا را بندگی کردی: «وَعَبَدْتُهُ حَتَّى أَتَاكَ الْيَقِينُ».

جمله «وَعَبَدْتُهُ حَتَّى أَتَاكَ الْيَقِينُ» برگرفته از آیه «وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ»<sup>۱</sup> است. معنای لغوی یقین، باوری قطعی است که شکی در آن راه ندارد، ولی در تفسیر این آیه مفسران گفته‌اند که منظور از یقین لحظه مرگ است زیرا در آن هنگام است که حجاب‌ها فرو می‌افتد و بسیاری از امور پنهان از انسان در دنیا برای او قابل مشاهده و باورکردنی می‌شود.

آنگاه از درگاه خداوند مسألت می‌کنیم؛ بهترین پاداشی را که یک پیامبر در برابر زحماتی که برای امتش متحمل شده، به آن برترین رسول عنایت نماید: «جَزَاكَ اللَّهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفْضَلَ مَا جَزَى نَبِيًّا عَنْ أُمَّتِهِ».

در خاتمه از خدا می‌خواهیم که برترین صلوات و درودی را که بر ابراهیم و آل ابراهیم «علیه و علیهم السلام» فرستاده، بر او و خاندانش بفرستد: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ».

#### صلوات بر پیامبر اعظم ﷺ

وصی پیامبر، آن بزرگ مرد سیراب‌شده از دریای علم و معرفت نبوی، علی مرتضی - که درود خداوند بر او باد - در منبر جمعه به روح بلند مولایش با تلاوت آیه صلوات، اینچنین درود فرستاد:

خدایا! بر محمد و خاندان محمد درود و برکت فرست؛ «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ».

۱. سوره حجر، آیه ۹۹.

و بر محمد و آل محمد مهر بورز و بر آنان سلام فرست؛ «**وَ تَحَنَّنْ عَلَيَّ مُحَمَّدَ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ سَلِّمْ عَلَيَّ مُحَمَّدَ وَ آلِ مُحَمَّدٍ**».

مانند برترین درود و برکت و مهرورزی و سلام تو بر ابراهیم و خاندانش؛ زیرا تو ستوده و ارجمند هستی؛ «**كَأَفْضَلِ مَا صَلَّيْتَ وَ بَارَكْتَ وَ تَرَحَّمْتَ وَ تَحَنَّنْتَ وَ سَلَّمْتَ عَلَيَّ اِبْرَاهِيمَ وَ آلِ اِبْرَاهِيمَ، اِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ**».

سپس برای آن نبی گرامی؛ مقام وسیله<sup>۱</sup> و شرافت و فضیلت و منزلت و الا درخواست می‌کند؛ «**اللَّهُمَّ اعْطِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ، وَ الشَّرَفَ وَ الْفَضِيلَةَ، وَ الْمَنْزِلَةَ الْكَرِيمَةَ**». نیز از خداوند می‌خواهد که محمد و خاندانش را با شرافت‌ترین آفریدگان در روز قیامت قرار دهد؛ «**اللَّهُمَّ اجْعَلْ مُحَمَّدًا وَ آلَ مُحَمَّدٍ اعْظَمَ الْخَلَائِقِ كُلِّهِمْ شَرَفًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ**»، و صاحب نزدیکترین جایگاه به خداوند قرار دهد؛ «**وَ اقْرَبَهُمْ مِنْكَ مَقْعَدًا**».

و آبرومندترین مردم از نظر مقام در روز قیامت؛ «**وَ اَوْجِهَهُمْ عِنْدَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ جَاهًا**» و برترین آنان از نظر مقام و برخورداری قرار دهد؛ «**وَ اَفْضَلَهُمْ عِنْدَكَ مَنْزِلَةً وَ نَصِيبًا**».

آنگاه عرضه می‌دارد؛ خدایا! به محمد شریف‌ترین مقام و هدیه سلامتی و مبرا بودن از هر نقص و خواری و نیز شفاعت‌گری عنایت کن؛ «**اللَّهُمَّ اعْطِ مُحَمَّدًا اشْرَفَ الْمَقَامِ، وَ حِبَاءَ السَّلَامِ، وَ شَفَاعَةَ الْاِسْلَامِ**».

خدایا! ما را در حالی به او ملحق کن که شرمنده او نباشیم و عهد او را نشکسته باشیم و از عملکرد خویش پشیمان نباشیم و دین خدا را تغییر و تبدیل ننموده باشیم؛ «**اللَّهُمَّ وَ الْحَقْنَا بِهِ غَيْرَ خَزَايَا، وَ لَا نَاكِثِينَ وَ لَا نَادِمِينَ وَ لَا مُبَدِّلِينَ، اِلَهَ الْحَقِّ آمِينَ**».

۱. در روایات ما، از وسیله به عنوان مقام خاص رسول گرامی ﷺ در بهشت یاد شده است.



## درس یازدهم

زیارت حضرت فاطمه علیها السلام

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ نَبِيِّ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا

بِنْتَ حَبِيبِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ خَلِيلِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ صَفِيِّ

لِلَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ أَمِينِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ خَيْرِ خَلْقِ اللَّهِ.

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ أَفْضَلِ أَنْبِيَاءِ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَمَلَائِكَتِهِ...

لِسَلَامٍ عَلَيْكَ يَا فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ، وَرَحْمَةَ اللَّهِ وَبَرَكَاتَهُ. صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ

وَعَلَى رُوحِكَ وَبَدَنِكَ. أَشْهَدُ أَنَّكَ مَضَيْتِ عَلَى بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّكَ، وَأَنَّ مَنْ سَرَّكَ

فَقَدْ سَرَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - وَمَنْ جَفَاكَ فَقَدْ جَفَا رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى

۱. در این درس، فرازهایی از زیارت اول حضرت فاطمه علیها السلام ارائه شده که در مفاتیح آمده است. برای حفظ سیر آموزشی دروس، از نقل همه زیارت خودداری شد.

لَلّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهٖ - وَ مَنْ اَذٰكِ فَقَدْ اٰذٰى رَسُوْلَ اللّٰهِ - صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهٖ - وَ مَنْ

وَصَلَّكَ فَقَدْ وَّصَلَ رَسُوْلَ اللّٰهِ - صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهٖ - وَ مَنْ قَطَعَكَ فَقَدْ قَطَعَ

رَسُوْلَ اللّٰهِ - صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهٖ - لِاَنَّكَ بَضْعَةٌ مِنْهُ وَ رُوْحُهُ الَّذِي بَيْنَ جَنْبَيْهِ.

اَشْهَدُ اللّٰهُ وَ رَسُوْلَهُ وَ مَلَائِكَتَهُ، اِنِّي رَاضٍ عَمَّنْ رَضِيَ عَنْهُ، سَاخِطٌ عَلٰى مَنْ

سَخِطَ عَلَيْهِ، مُتَبَرِّئٌ مِمَّنْ تَبَرَّأَتْ مِنْهُ، مُوَالٍ لِمَنْ وَاٰلَتِ، مُعَادٍ لِمَنْ عَادَيْتَ، مُبْغِضٌ

لِمَنْ اَبْغَضْتَ، مُحِبٌّ لِمَنْ اَحْبَبْتَ، وَ كَفِي بِاللّٰهِ شَهِيدًا وَ حَسِيْبًا، وَ جَازِيًا وَ مُثِيْبًا.

پس صلوات می فرستی بر حضرت رسول الله و ائمه اطهار عليهم السلام.

### \* تمرین و آمادگی

فراگیران عزیز: متن درس را یک بار بخوانید، کلماتی را که قبلاً خوانده‌اید ولی معانی آنها را فراموش کرده‌اید، علامت بزنیید و با همکاری هم مباحثه خود و در صورت لزوم با مراجعه به فهرست لغات پایان کتاب، معانی آن را زیر کلمات بنویسید.

### \* تمرین و تثبیت

کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش و پاسخ از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

### \* جدول کلمه‌های آشنا و جدید

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
خانم	سَيِّدَةٌ	۶	اذیت کرد - آزار رساند	آذَى	۱
قطع رابطه کرد - بُرید	قَطَعَ	۷	دختر	بِنْتٌ	۲
دوستدار - دوست‌دارنده	مُحِبٌّ	۸	دلیل روشن	بَيِّنَةٌ	۳
پیوست	وَصَلَ	۹	دوست	خَلِيلٌ	۴
			خشنود شدی - راضی شدی	رَضِيْتُ	۵

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
شاد کرد - خوشحال کرد	سَرَّ	۱۲	کینه‌ورزیدی - دشمنی کردی	أَبْغَضْتُ	۱
برگزیده - خالص	صَفِيٌّ	۱۳	دوست‌داشتی	أَحْبَبْتُ	۲
دشمنی ورزیدی - دشمنی کردی	عَادَيْتُ	۱۴	گواه می‌گیرم	أَشْهَدُ	۳
کینه‌ورز - دشمن	مُبْغِضٌ	۱۵	پاره - قطعه	بَضَعَةٌ	۴
بیزار	مُتَبَرِّئٌ	۱۶	بیزاری جُستی	تَبَرَّئْتُ	۵
درگذشتی - رحلت کردی	مَضَيْتُ	۱۷	جزادهنده	جَازِي	۶

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
دشمن - دشمنی‌ورز	مُعَادٍ (مُعَادِي)	۱۸	بدرفتاری کرد - روی گرداند	جَفَا	۷
پاداش‌دهنده - ثواب‌دهنده	مُثِيبٌ	۱۹	مثنای «جَنَّبَ : پهلوی» با حذف نون مثنی	جَنَّبِي	۸
دوست - دوستی‌کننده	مُوَالٍ - (مُوَالِي)	۲۰	حسابرس	حَسِيبٌ	۹
دوستی نمودی - دوست بودی	وَالِيَّتٍ	۲۱	غضب‌کننده - خشم‌کننده	سَاخِطٌ	۱۰
			غضب کردی - خشم کردی	سَخَطْتِ	۱۱

### \* تمرین و پرسش

تمرین‌های زیر را به کمک هم‌گروه خود انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. راضٍ - ساخِطٌ - جازی :

- الف - خشنود - غضب‌کننده - جزادهنده
- ب - رضایت - خشم - مجازات

۲. مُبَغِضٌ - مُتَبَرِّئٌ - مُثِيبٌ :

- الف - کینه‌ورز - بیزار - پاداش‌دهنده
- ب - نارضایتی - بیزاری جستن - ثواب دادن

۳. أَحَبِّتِ - رَضِيَّتِ - أَبْغَضْتِ :

- الف - دوستی - رضایت‌مندی - خشمگین
- ب - دوست داشتنی - راضی‌شدی - کینه‌ورزیدی

۴. آذَى - قَطَعَ - وَصَلَ :

- الف - اذیت کرد - بُرید - پیوست
- ب - اذیت - بریدن - متّصل شدن

۵. پِنَّةٌ - بَضْعَةٌ - خَلِيلٌ :

- الف - دلایل روشن - تَن - دوست
- ب - دلیل روشن - پاره - دوست

۶. مُحِبٌّ - مُبْغِضٌ - حَسِيبٌ :

- الف - دوستدار - دشمن - حسابرس
- ب - دوست - غضبناک - با حساب

۷. تَبَرُّتٌ - مَضِيَّتٌ - وَالِيَةٌ :

- الف - بیزاری جست - مُرد - دوستی نمود
- ب - بیزاری جستی - درگذشتی - دوستی نمودی

۸. بِنْتُ - سَيِّدَةٌ - صَفِيٌّ :

- الف - همسر - بانو - برگزید
- ب - دختر - خانم - برگزیده

۹. سَخَطٌ - عَادِيَةٌ - جَافٌ :

- الف - غضب کردی - دشمنی ورزیدی - بدرفتاری کرد
- ب - خشم کردم - دشمن شدم - ظلم و ستم

۱۰. بَيْنَ جَنْبَيْهِ - مُعَادٌ - مُوَالٌ :

- الف - میان دو پهلوی او (تن او) - دشمن - دوست
- ب - نزدیک او - قیامت - دارایی‌ها

تمرین ۲. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. **السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ نَبِيِّ اللَّهِ :**

- الف - درود بر تو ای دختر پیامبر خدا
- ب - درود بر شما ای زنان رسول خدا

۲. **السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ أَمِينِ اللَّهِ :**

- الف - درود بر شما ای خانم امانتدار الهی
- ب - درود بر تو ای دختر امین خدا

۳. **السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ خَيْرِ خَلْقِ اللَّهِ :**

- الف - درود بر تو ای دختر بهترین خلقت (مخلوق) خداوند
- ب - درود بر شما ای بهترین خانم در بین خلق خداوند

۴. **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ وَعَلَى رُوحِكَ وَبَدَنِكَ :**

- الف - رحمت خداوند بر تو ای روح من و بدن من
- ب - درود فرستد خدا بر تو و بر روح تو و بدن تو

۵. **وَ أَنْ مِنْ سَرِّكَ فَقَدْ سَرَّ رَسُولَ اللَّهِ :**

- الف - و اینکه هرکس خوشحال کند تو را پس قطعاً خوشحال می‌کند رسول خدا را
- ب - و قطعاً کسی که مسرور کند تو را قطعاً مسرور خواهد ساخت خدا را

۶. **وَ مَنْ قَطَعَكَ فَقَدْ قَطَعَ رَسُولَ اللَّهِ :**

- الف - و هرکس قطع رابطه کند با تو پس قطعاً قطع رابطه می‌کند با رسول خدا
- ب - و هرکس قطع امید کند از تو حتماً قطع امید نموده از رسول خدا

۷. لِأَنَّكَ بَضْعَةٌ مِنْهُ وَرُوحَهُ الَّذِي بَيْنَ جَنْبَيْهِ :

- الف- قطعاً تو پاره تن و روح او در بدنش هستی
- ب- برای اینکه تو پاره‌ای از (تن) او و روح او هستی که میان تن او است

۸. أَنِّي ... مَتَّبِرٌ مِّن تَبْرَاتِ مِنْهُ :

- الف- اینکه من ... بیزارم از کسی که بیزاری بجویی از او
- ب- اینکه من ... بیزاری می‌جویم از کسی که بیزاری می‌جویی تو

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. أَشْهَدُ أَنَّكَ مُضِيَّتٌ عَلَى بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّكَ، وَأَنَّ مَنْ سَرَّكَ فَقَدْ سَرَّ رَسُولَ اللَّهِ

..... که ..... بر ..... از ..... ت و این که ..... شاد کند ..... پس قطعاً ..... رسول خدا را.

۲. مَوَالٍ لِّمَنْ<sup>۱</sup> وَالْيَتِّ، مُعَادٍ لِّمَنْ عَادَيْتِ، مُبْغِضٍ لِّمَنْ أَبْغَضْتِ

دوست هستم ..... دوستی بنمایی، ..... با کسی که .....، کینه ورزم ..... کینه بورزی.

۳. أَنِّي رَاضٍ عَمَّنْ رَضِيَتْ عَنْهُ، سَاخِطٌ عَلَى مَنْ سَخِطَتْ عَلَيْهِ

اینکه ..... خشنودم ..... کسی که ..... از او، غضب‌کننده‌ام ..... کسی که ..... بر او.

۴. وَكَفَى بِاللَّهِ<sup>۲</sup> شَهِيداً وَحَسِيباً، وَجَازِئاً وَمُثِيباً

و ..... که خداوند ..... و ..... و ..... است.

تمرین ۴. عبارتهای زیارت حضرت زهرا (علیها السلام) را با دقت ترجمه کنید.

۱. حرف «ل» را در این عبارت «با» ترجمه کنید.

۲. «ب» ترجمه نشود.

## زبان معارف

### مصدر



به کلمه‌های «خواندن»، «توبه کردن»، «نوشتن» و «رفتن» توجه کنید؛ همه آنها بر انجام کاری یا وقوع حالتی دلالت می‌کنند، ولی برخلاف فعل، دارای زمان نیستند. به این‌گونه کلمه‌ها، مصدر می‌گویند.

### اقسام مصدر

در زبان عربی مصدر را به دو گروه اصلی تقسیم می‌کنند:

۱. **مصدر ثلاثی**: مصدری است که ریشه آن سه حرفی باشد. مانند: «**عِبَادَةٌ**: بندگی کردن» که ریشه‌اش «ع، ب، د» است.

۲. **مصدر رباعی**: مصدری است که ریشه آن چهار حرفی باشد. مانند: «**دَحْرَجَةٌ**: غلتاندن» که ریشه‌اش «د، ح، ر، ج» است.

هریک از مصدرهای ثلاثی و رباعی، دو گونه‌اند:

**الف- مجرد**

**ب- مزید**

به عبارت دیگر، مصدر چهار نوع است:



۱. **ثلاثی مجرد**: مصدری است که فعل ماضی غایب مفرد مذکر آن از سه حرف اصلی (ریشه) تشکیل شده باشد، مانند: «نَصَرَ» که فعل ماضی غایب مفرد مذکر آن «نَصَرَ» می‌باشد.

۲. **ثلاثی مزید**: مصدری است که فعل ماضی غایب مفرد مذکر آن علاوه بر ریشه (سه حرف اصلی) یک یا دو یا سه حرف اضافه شده دارد، مانند: «اصْلَحَ» که فعل ماضی غایب مفرد مذکر آن «اصْلَحَ» می‌باشد. در این فعل، علاوه بر حروف اصلی (ص ل ح)، حرف «أ» به اول آن افزوده شده است.

۳. **رباعی مجرد**: فعلی است که اولین صیغه ماضی آن (غایب مفرد مذکر) از چهار حرف اصلی (ریشه) تشکیل شده باشد؛ مانند «زَنَزَلَهُ» که فعل ماضی غایب مفرد مذکر آن «زَنَزَلَهُ» می‌باشد.

۴. **رباعی مزید**: فعلی است که فعلی ماضی غایب مفرد مذکر آن علاوه بر ریشه (چهار حرف اصلی)، یک یا دو حرف اضافه شده دارد؛ مانند «تَزَوَّلَ» که علاوه بر حروف اصلی (ز ل ز ل)، حرف «ت» به اول آن افزوده شده است.

به خاطر بسپارید	
مجرّد: ذَهَاب (رفتن)	} ثلاثی
مزید: تَنْزِيل (فرو فرستادن)	
مجرّد: زَلْزَالَ (لرزیدن)	} رباعی
مزید: اِطْمِئِنَانَ (آرامش یافتن)	
} مصدر	

## آشنایی با معارف اهل بیت

### زیارت حضرت فاطمه علیها السلام



#### فاطمه علیها السلام انسان کامل

یکی از انسان‌های کامل که از عیوب و گناهان پیراسته و از میان مردمان برگزیده شده، وجود مبارک حضرت صدیقه طاهره فاطمه زهرا علیها السلام است. آن زینت خلقت و برترین زن عالم، دارای ویژگی‌هایی است که از آغاز آفرینش تا پایان آن برای هیچ زنی محقق نشده، علاوه بر این از بسیاری از مردان پاک نیز برتر است. گذشته از فضایل ذاتی‌اش، افتخار فرزندی بهترین مخلوق هستی را دارد، همچنان که همسر وصی رسول الله و مادر یازده امام معصوم و واسطه نسل با برکت رسول خداست. چه زیبا و دل‌انگیز است لحظاتی که با قلبی خاشع به درگاه آن بنده خاص خدا به عرض ادب می‌ایستیم و او را به نسب درخشانش می‌خوانیم که:

سلام بر تو ای دختر رسول و نبی خدا، ای دختر (آن انسان) محبوب خدا، ای دختر دوست خاص خدا، ای دختر برگزیده خدا، ای دختر امین خدا، ای دختر بهترین آفریده خدا، سلام بر تو ای دختر برترین پیامبر و سلام بر تو ای برتر از فرشتگان خدا!

سپس خطاب به آن کوثر رسول الله، شهادت و گواهی می‌دهیم که:

۱. تو بر اساس دلیلی روشن از پروردگارت زیستی و زندگی‌ات را به انجام

رساندی: «أَشْهَدُ أَنَّكَ مَضَيْتِ عَلَيَّ بَيْنَةَ مِنْ رَبِّكَ».

۲. و هرکس تو را شاد کند، پیامبر خدا را شاد کرده است: «وَأَنَّ مَنْ سَرَّكَ فَقَدْ سَرَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -».

۳. و هرکس با تو بدرفتاری کند، با پیامبر بدرفتاری کرده است: «وَمَنْ جَفَاكَ فَقَدْ جَفَا رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -».

۴. و هرکس تو را بیازارد، پیامبر را آزرده است: «وَمَنْ آذَاكَ فَقَدْ آذَى رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -».

۵. و هرکس با تو بیوندد با پیامبر پیوسته است: «وَمَنْ وَصَلَكَ فَقَدْ وَصَلَ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -».

۶. و هرکس از تو بُرد از پیامبر بریده است، زیرا تو پاره تن اوئی: «وَمَنْ قَطَعَكَ فَقَدْ قَطَعَ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -».

آن‌گاه خدا و پیامبران و فرشتگان را شاهد می‌گیریم که:

۱. خشنودم از کسانی که تو خشنود باشی: «أَنْتِي رَاضٍ عَمَّنْ رَضِيَ عَنْهُ»

۲. خشم‌گیرنده‌ام بر کسانی که تو بر آنان خشم گرفته‌ای: «سَاخِطٌ عَلَى مَنْ سَخِطْتَ

عَلَيْهِ».

۳. از هر که بیزاری بجویی، من نیز بیزارم: «مُتَبَرِّئٌ مِمَّنْ تَبَرَّأْتَ مِنْهُ».

۴. با هر که دوستی کنی، دوستی می‌کنم: «مُوَالٍ لِمَنْ وَالَيْتَ».

۵. با هر که دشمنی کنی، دشمنی می‌ورزم: «مُعَادٍ لِمَنْ عَادَيْتَ».

۶. به هر که کینه بورزی، کینه می‌ورزم: «مُبْغِضٌ لِمَنْ أَبْغَضْتَ».

۷. دوست دارم هر کس را که دوستش بداری: «مُحِبٌّ لِمَنْ أَحْبَبْتَ».

### مقام و منزلت فاطمه علیها السلام

آنچه در این شهادت‌ها آمده است مضمون احادیثی است که محدثان سنی و شیعه از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل کرده‌اند و ما برخی از آنها را در اینجا ذکر می‌کنیم.

۱. از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل شده است که فرمود: «**مَنْ آذَى فَاطِمَةَ فَقَدْ آذَانِي وَمَنْ آذَانِي**

**فَقَدْ آذَى اللَّهَ وَمَنْ آذَى اللَّهَ فَقَدْ كَفَرًا**»: هرکس فاطمه را بیازارد مرا آزرده است و آن که مرا بیازارد خدا را آزرده است و هر که خدا را بیازارد کافر شده است.

۲. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «**فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي، مَنْ سَرَّهَا فَقَدْ سَرَّنِي وَمَنْ سَاءَها فَقَدْ**

**سَاءَنِي، فَاطِمَةُ أَعْرُ الْبَرِيَّةِ**»: فاطمه پاره تن من است، هرکس او را شاد کند مرا شاد کرده است و هر که او را ناخشنود کند مرا ناخشنود کرده است، فاطمه عزیزترین مخلوقات است.

۳. رسول خدا فرمود: «**إِنَّ اللَّهَ يَغْضَبُ لِغَضَبِ فَاطِمَةَ وَ يَرْضَى لِرِضَاهَا**»: خداوند

برای خشم زهرا خشم می‌کند و به خشنودی و رضایت او، خشنود و راضی می‌شود.

۱. مواقف الشيعة، ج ۳، ص ۱۶، به نقل از صحیح مسلم.

۲. امالی شیخ طوسی، ص ۲۳.

۳. عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۶، ح ۶.

درس دوازدهم

زیارت مطلقه امام حسین علیه السلام  
(وارث)



السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ آدَمَ صَفْوَةَ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ نُوحٍ نَبِيِّ اللَّهِ.

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ مُوسَى كَلِيمِ اللَّهِ.

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ عِيسَى رُوحِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ مُحَمَّدٍ حَبِيبِ

اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَام. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ

مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفَى. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ عَلِيِّ الْمُرتَضَى. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ

فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ خَدِيجَةَ الْكُبْرَى. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ثَارَ اللَّهِ

وَ ابْنَ ثَارِهِ وَ الْوِثَرَ الْمَوْتُورَةَ. أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ أَقَمْتَ الصَّلَاةَ، وَ آتَيْتَ الزَّكَاةَ، وَ أَمَرْتَ

بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَأَطَعْتَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ حَتَّى أَتَاكَ الْيَقِينُ، فَلَعَنَ اللَّهُ

أُمَّةً قَتَلْتِكَ، وَ لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً ظَلَمْتِكَ، وَ لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً سَمِعَتْ بِذَلِكَ فَرَضِيَتْ بِهِ.

يَا مَوْلَايَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّكَ كُنْتَ نُورًا فِي الْأَصْلَابِ الشَّائِخَةِ، وَ الْأَرْحَامِ

الْمُطَهَّرَةِ، لَمْ تُنَجِّسْكَ الْجَاهِلِيَّةُ بِأَنْجَاسِهَا، وَ لَمْ تُبَلِّسْكَ مِنْ مُدْهَمَاتِ ثِيَابِهَا، وَ أَشْهَدُ

أَنَّكَ مِنْ دَعَائِمِ الدِّينِ وَ أَرْكَانِ الْمُؤْمِنِينَ، وَ أَشْهَدُ أَنَّكَ الْإِمَامُ الْبَرُّ التَّقِيُّ، الرَّضِيُّ

الزَّيُّ الْهَادِي الْمَهْدِيُّ وَ أَشْهَدُ أَنَّ الْأُمَّةَ مِنْ وُلْدِكَ كَلِمَةُ التَّقْوَى وَ أَعْلَامُ

الهُدَى، وَ الْعُرْوَةُ الْوُثْقَى، وَ الْحُجَّةُ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا، وَ أَشْهَدُ اللَّهَ وَ مَلَائِكَتَهُ، وَ أَنْبِيََاءَهُ

وَ رُسُلَهُ أَنِّي بِكُمْ مُؤْمِنٌ وَ بِإِيَابِكُمْ مُوقِنٌ بِشَرَائِعِ دِينِي وَ خَوَاتِيمِ عَمَلِي وَ قَلْبِي

لِقَلْبِكُمْ سَلْمٌ وَ أَمْرِي لِأَمْرِكُمْ مُتَّبِعٌ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَ عَلَى أَرْوَاحِكُمْ وَ عَلَى

أَجْسَادِكُمْ وَ عَلَى أَجْسَامِكُمْ وَ عَلَى شَاهِدِكُمْ وَ عَلَى غَائِبِكُمْ وَ عَلَى ظَاهِرِكُمْ وَ عَلَى بَاطِنِكُمْ.

### \* تمرین و آمادگی

در این درس برای ترجمه واژه‌ها، همچون دروس پیشین عمل نمایید.

### \* تمرین و تثبیت

فراگیران عزیز: کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش و پاسخ از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

### \* جدول کلمه‌های آشنا و جدید

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
راضی شد - خشنود شد	رَضِيَتْ	۱۲	دادی	أَتَيْتَ	۱
شنید	سَمِعَتْ	۱۳	کنیه امام حسین و امام صادق (علیه السلام)	أَبَا عَبْدِ اللَّهِ	۲
ظلم کرد	ظَلَمَتْ	۱۴	جمع «جَسَد»: تن»	أَجْسَاد	۳
غایب - پنهان	غَائِب	۱۵	جمع «جِسْم»: بدن»	أَجْسَام	۴
حضرت فاطمه (علیها السلام)	فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ	۱۶	جمع «رُكْن»: تکیه‌گاه - ستون»	أَرْكَان	۵
کُشت	قَتَلَتْ	۱۷	جمع «رُوح»: روح - روان»	أَرْوَاح	۶
هم‌سخن	كَلِم	۱۸	حضرت خدیجه (علیها السلام) همسر پیامبر (صلی الله علیه و آله)	أَخْدِيجَةَ الْكُبْرَى	۷
مورد رضایت	مُرْتَضَى	۱۹	امر کردی - فرمان دادی	أَمَرْتَ	۸
برگزیده	مُصْطَفَى	۲۰	لقب امام علی (علیه السلام)	أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ	۹
هدایت‌شده - حضرت مهدی (علیه السلام)	مَهْدَى	۲۱	جمع «نَجَس»: آلودگی - آلوده»	أَنْجَاس	۱۰

۱۱	جاهلیة	جاهلیت	۲۲	وارث	وارث - میراث‌بر
----	--------	--------	----	------	-----------------

ردیف	کلمه (جدید)	معنا	ردیف	کلمه (جدید)	معنا
۱	أَصْلَاب	جمع «صُلْب: پشت - نسل»	۱۳	دَعَائِم	جمع «دِعَامَة: ستون»
۲	أَطَعَت	اطاعت کردی - فرمان بردی	۱۴	رَضِيَ - رَضِيَّة	مورد رضایت
۳	أَعْلَام	جمع «عَلَم: نشانه - پرچم»	۱۵	زَكِي	پاک - پاکیزه
۴	أَقَمْت	به پا داشتی	۱۶	سَلِم	(در) صلح - همساز
۵	العُرْوَةُ الْوُثْقَى	دستگیره محکم - محکم‌ترین دستگیره	۱۷	شَاخِصَة	بلند مرتبه
۶	الْوِثْرَاءُ الْمَوْتُور	کشته انتقام گرفته نشده <sup>۱</sup>	۱۸	شَرَايع	جمع «شَرِيعة: قانون - شریعت»
۷	إِيَاب	بازگشت - رجعت	۱۹	لَمْ تَلْبَسْ	نیپوشاند
۸	بِر	نیکوکار	۲۰	لَمْ يَنْجَسْ	آلوده نکرد
۹	تَقِي	باتقوا - لقب امام نهم	۲۱	مُدْهَمَات	جمع «مُدْهَمَة: بسیار تیره»
۱۰	ثَار <sup>۲</sup>	خون	۲۲	مَوْقِن	یقین دارنده
۱۱	ثِيَاب	جمع «ثَوْب: لباس»	۲۳	نَهَيْتَ	نهی کردی - بازداشتی
۱۲	خَوَاتِيم	جمع «خَاتِمَة: پایان»	۲۴	وُلْد	جمع «وَلَد: فرزند - پسر»

۱. کسی که عزیزش را کشته‌اند و انتقام او را نگرفته‌اند.

۲. ثار الله: کسی که انتقام خون او را خدا می‌گیرد.



### \* تمرین و پرسش

تمرین‌های زیر را به کمک هم‌گروه خود انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. **أَطَعْتَ - أَقَمْتَ - نَهَيْتَ :**

- الف - اطاعت کنی - به پا داری - نهی کنی
- ب - اطاعت کردی - به پا داشتی - نهی کردی

۲. **أَصْلَابٌ - أَعْلَامٌ - أَنْجَاسٌ :**

- الف - پشت‌ها - نشانه‌ها - آلودگی‌ها
- ب - سخت - پرچم - ناپاکی

۳. **أَشْهَدُ - أَشْهَدُ - شَاحِجَةٌ :**

- الف - گواهی می‌دهم - گواه می‌گیرم - بلندمرتبه
- ب - گواه می‌گیرم - گواهی می‌دهم - ارجمند

۴. **شَرَائِعٌ - دَعَائِمٌ - خَوَاتِمٌ :**

- الف - قوانین - ستونها - پایان‌ها
- ب - ادیان - دعوت‌ها - انتها

۵. **سَمِعْتُ - رَضِيتُ - ظَلَمْتُ :**

- الف - شنیدی - راضی شدم - ظلم کردی
- ب - شنیدم - راضی شد - ظلم کرد

۶. **زَكِيٌّ - صَفْوَةٌ - إِيَابٌ :**

- الف - پاک‌کننده - خالص‌کننده - بازگشتن
- ب - پاکیزه - برگزیده - بازگشت

۷. **لَمْ تَجِسْ - لَمْ تَلْبَسْ - الْعُرْوَةُ الْوُثْقَى :**

- الف - آلوده نکرد - نپوشاند - دستگیره محکم
- ب - آلوده نکردی - نپوشاندی - محکم‌ترین پایه

۸. **مَوْقِنٌ - وَاِرْثٌ - مُتَّبِعٌ :**

- الف - یقین‌دارنده - وارث - پیرو
- ب - یقین‌آورنده - وارث - پیروی‌شده

۹. **تَقَىَّ - ثَارٌ - ثِيَابٌ :**

- الف - پاکیزه - خون خدا - لباس
- ب - باتقوا - خون - لباس‌ها

۱۰. **رَضِيَ (رَضِيَّةً) - مُرْتَضَىٌ - سَلِمٌ :**

- الف - مورد رضایت - مورد رضایت - هم‌ساز
- ب - خشنودی - راضی - هم‌نوا

تمرین ۲. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. **السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَاِرْثُ اِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اللّٰهِ :**

- الف - درود بر شما ای وارث ابراهیم برگزیده خدا
- ب - سلام بر تو ای وارث ابراهیم دوست خدا

۲. **يَا ثَارَ اللّٰهِ وَ اِبْنَ ثَارِهِ وَ الْوَتْرَ الْمُؤْتَوْرَ :**

- الف - ای خون خدا و پسر خون او و کشته انتقام گرفته نشده
- ب - ای خون (ریخته شده در راه) خدا و پسر خون خدا و شهید راه خدا

۳. **وَ لَعَنَ اللّٰهُ اُمَّةً سَمِعَتْ بِذَلِكَ ا فَرَضِيَّتْ بِهِ :**

- الف - و لعنت خدا بر کسی که می شنود آنرا و خوشنود است

۱. «پ» را ترجمه نکنید.

ب - و لعنت کند خدا گروهی را که شنیدند آن را پس راضی شدند به آن  
**۴. وَ لَمْ تَلْبَسْكَ مِنْ مَدْلِهِمَاتِ ثِيَابِهَا :**

الف - و نپوشاند تو را از لباس‌های بسیار تیره آن (جاهلیت)  
 ب - و نیالود تو را هیچ لباس تیره جاهلیت

**۵. وَ بِإِيَابِكُمْ مَوْقِنٌ بِشَرَائِعِ دِينِي وَ خَوَاتِيمِ عَمَلِي :**

الف - و به بازگشت شما یقین دارنده (ام)، به وسیله قوانین دینم و پایان‌های (پایان) کارم  
 ب - باور دارم با اعتقاداتم و حاصل اعمالم

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

**۱. أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ أَقَمْتَ الصَّلَاةَ، وَ آتَيْتَ الزَّكَاةَ، وَ أَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ**

..... که ..... قطعاً ..... نماز را و ..... زکات را و ..... به کار خوب.

**۲. وَ أَطَعْتَ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ حَتَّى آتَاكَ الْيَقِينَ، فَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلْتَكِ**

و ..... خدا را و ..... او را ..... آمد تو را ..... پس لعنت کند خدا ..... تو را.

**۳. أَشْهَدُ أَنَّكَ كُنْتَ نُورًا فِي الْأَصْلَابِ الشَّامِخَةِ، وَ الْأَرْحَامِ الْمُطَهَّرَةِ**

گواهی می‌دهم ..... تو ..... نوری در ..... و رحم‌های .....

**۴. لَمْ تُنَجِّسْكَ الْجَاهِلِيَّةُ بِأَنْجَاسِهَا، وَ لَمْ تَلْبَسْكَ مِنْ مَدْلِهِمَاتِ ثِيَابِهَا**

..... جاهلیت به وسیله ..... آن و ..... تو را از .....

**۵. وَ أَشْهَدُ أَنَّ الْأُمَّةَ مِنْ وُلْدِكَ كَلِمَةُ التَّقْوَى وَ أَعْلَامُ الْهُدَى**

و ..... که ..... از ..... تو اساس ..... و ..... هدایت هستند.

تمرین ۴. متن درس را با دقت ترجمه کنید.

۱. با توجه به این که «لَعَنَ» برای نفرین آمده است، آن را «لعنت کند» معنا کنید.

۲. کَلِمَةٌ: اساس - حقیقت.

## زبان معارف

### ❖ اوزان مصدر ثلاثی مجرد

همان‌گونه که در درس گذشته بیان شد، مصدر کلمه‌ای است که بر انجام کار یا وقوع حالتی بدون زمان و شخص دلالت می‌کند. مثلاً فعل «رفتم»، علاوه بر نشان دادن یک کار، زمان آن (گذشته) و شخص آن (متکلم وحده) را نیز مشخص می‌کند. اما «رفتن» این‌گونه نیست و زمان و شخص ندارد. به «رفتن» و مانند آن، مصدر می‌گویند. مصدرهای فعل‌های ثلاثی و رباعی هر یک دارای وزن‌هایی است. در این درس با برخی از وزن‌های مصدر ثلاثی مجرد آشنا می‌شوید. تعدادی از مشهورترین وزن‌های ثلاثی مجرد به شرح زیر هستند.

۱. **فَعْلٌ**؛ مانند: **نَصَرَ**: یاری کردن
۲. **فِعْلٌ**؛ مانند: **عِلْمٌ**: دانستن
۳. **فُعْلٌ**، مانند: **مُكَّتٌ**: توقف کردن
۴. **فَعْلَةٌ**؛ مانند: **رَحْمَةٌ**: مهرورزیدن
۵. **فُعْلَةٌ**؛ مانند: **قُدْرَةٌ**: توان داشتن
۶. **فِعَالٌ**؛ مانند: **بِنَاءٌ**: ساختن
۷. **فُعَالٌ**؛ مانند: **سُؤَالٌ**: درخواست کردن، پرسیدن
۸. **فَعَالَةٌ**؛ مانند: **سَلَامَةٌ**: سالم بودن
۹. **فَعَالَةٌ**؛ مانند: **عِبَادَةٌ**: بندگی کردن

۱۰. **فُعُول**؛ مانند: **سُكُوت**: خاموش بودن، ساکت بودن

۱۱. **مَفْعَل**؛ مانند: **مَقْتَل**، کشته شدن

۱۲. **مَفْعِل**؛ مانند: **مَرَجِع**: بازگشتن

۱۳. **مَفْعَلَةٌ**؛ مانند: **مَسْأَلَةٌ**: درخواست کردن، پرسیدن

۱۴. **مَفْعَلَةٌ**؛ مانند: **مَغْفِرَةٌ**: آمرزیدن

### \* تمرین

وزن مصدرهای زیر را مانند نمونه شماره «۱» مقابل آنها بنویسید.

**حَوْلٌ، عَمَلٌ، ذُلٌّ، مَطْلَبٌ، جُودٌ، قُرْبٌ، شُكْرٌ، ذِكْرٌ، رَغْبَةٌ، مَكْرٌ، قَهْرٌ، فِرَارٌ، جَهْلٌ،**  
**مَنْ، جِنَايَةٌ، كَثْرَةٌ، نَظَرٌ، قَبُولٌ، رِقَّةٌ، دِقَّةٌ، حُبٌّ، بَقَاءٌ، حِلْمٌ، حَضْرَةٌ، غَيْبَةٌ، مَوْعِظَةٌ،**  
**عِزَّةٌ.**

۱۰.	حَوْلٌ ← <b>فَعْلٌ</b>	۱۹.
۱۱.	عَمَلٌ ←	۲۰.
۱۲.	ذُلٌّ ←	۲۱.
۱۳.	۴.	۲۲.
۱۴.	۵.	۲۳.
۱۵.	۶.	۲۴.
۱۶.	۷.	۲۵.
۱۷.	۸.	۲۶.
۱۸.	۹.	۲۷.

## آشنایی با معارف اهل بیت

### ❖ زیارت مطلقه امام حسین علیه السلام (وارث)

امام جعفر صادق علیه السلام به صفوان جمال کلماتی پرمحتوا و جذاب را آموختند تا در هنگام زیارت مرقد مطهر امام حسین علیه السلام بخواند. همان زیارتی که هم‌اکنون به زیارت وارث شناخته می‌شود.

در نخستین بخش‌های زیارت، به حضرت سیدالشهدا به عنوان وارث پیامبران و امیرالمؤمنین سلام و درود می‌فرستیم؛ زیرا او تداوم‌بخش راه انبیا و اوصیاست.

سلام بر تو ای میراث بر آدم، نوح، ابراهیم، موسی و عیسی (علی نبینا و آله و علیهم السلام): «السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا وَارِثَ آدَمَ صَفْوَةَ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا وَارِثَ نُوحٍ نَبِيِّ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا وَارِثَ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا وَارِثَ مُوسَى كَلِيمِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا وَارِثَ عِيسَى رُوحِ اللَّهِ».

سلام و درود بر تو ای وارث محمد صلی الله علیه و آله و سلم، دوست و محبوب خدا: «السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا وَارِثَ مُحَمَّدٍ حَبِيبِ اللَّهِ».

سلام بر تو ای وارث امیرمؤمنان علی علیه السلام: «السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا وَارِثَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَام».

در بخش بعدی زیارت، امام شهیدمان را با ذکر نسبت مبارکش درود می‌فرستیم؛ سلام بر تو ای پسر محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم: «السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا ابْنَ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفَى».

سلام بر تو ای پسر علی مرتضی: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ عَلِيٍّ الْمُرْتَضَى».

سلام بر تو ای پسر فاطمه زهرا: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ».

سلام بر تو ای پسر خدیجه کبری: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ خَدِيجَةَ الْكُبْرَى».

آن‌گاه می‌گوییم: سلام بر تو ای خون خدا و خون پسر خدا، یعنی ای کسی که انتقام خون تو و پدرت را جز خدا نخواهد گرفت: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ثَارَ اللَّهِ وَابْنَ ثَارِهِ» و ای کشته‌ای که انتقامت گرفته نشده است: «وَالْوَتْرَ الْمُتَوْر».

پس از آن، گواهی می‌دهیم که ای حسین!

۱. تو نماز را به کامل‌ترین صورتش به جا آوردی: «أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ أَقَمْتَ الصَّلَاةَ».

۲. زکات را پرداختی: «وَأَتَيْتَ الزَّكَاةَ».

۳. به خوبی و معروف امر کردی: «وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ».

۴. از بدی و منکر نهی کردی: «وَنَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ».

۵. از فرمان خدا و پیامبرش تا آخرین لحظه عمر، اطاعت کردی: «وَأَطَعْتَ اللَّهَ وَ

رَسُولَهُ حَتَّى أَتَاكَ الْيَقِينُ».

سپس بر سه گروه که بر امام مظلومان بدی کردند، لعنت می‌فرستیم:

۱. گروهی که تو را کشتند: «فَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْكَ».

۲. گروهی که به تو ستم روا داشتند: «وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً ظَلَمَتْكَ».

۳. گروهی که به زشتکاری آن دو گروه رضایت دادند: «وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً سَمِعَتْ

بِذَلِكَ فَرَضِيَتْ بِهِ».

در بخشی دیگر از زیارت، به مقامات حضرتش گواهی می‌دهیم و می‌گوییم: ای

اباعبدالله! «يَا مَوْلَايَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ!» گواهی می‌دهم که:

۱. تو نوری در صُلب‌های بلند مرتبه و رَحِم‌های پاک بودی و از پدران و مادرانی و الامقام پای به عرصه گیتی نهادی: «أَشْهَدُ أَنْكَ كُنْتَ نُورًا فِي الْأَصْلَابِ الشَّائِحَةِ، وَالْأَرْحَامِ الْمُطَهَّرَةِ».
  ۲. جاهلیت به آلودگی‌هایش تو را نیالود و لباس تیره‌بختی خود را بر تن تو نکرد: «لَمْ تُجَسِّكَ الْجَاهِلِيَّةُ بِأَنْجَاسِهَا، وَلَمْ تُلْبَسِكَ مِنْ مُدْهَمَاتِ ثِيَابِهَا».
  ۳. تو از ستون‌های دینی: «وَأَشْهَدُ أَنَّكَ مِنْ دَعَائِمِ الدِّينِ».
  ۴. تو از تکیه‌گاه‌های مؤمنانی: «وَأَرْكَانِ الْمُؤْمِنِينَ».
  ۵. تویی امام نیکوکار، تقوایپیشه، خشنود از خواست خدا، پاک، هدایتگر و هدایت شده: «وَأَشْهَدُ أَنَّكَ الْإِمَامُ الْبَرُّ التَّقِيُّ، الرَّضِيُّ الزَّيُّ الْمَهْدِيُّ».
  ۶. همه امامانی که از فرزندان تو هستند، کلمه تقوا، پرچم‌های هدایت، محکم‌ترین دستاویزهای بشر در مسیر هدایت و حجت‌هایی بر اهل دنیایند: «وَأَشْهَدُ أَنَّ الْأُمَّةَ مِنْ وُلْدِكَ كَلِمَةُ التَّقْوَى وَاعْلَامُ الْهُدَى، وَالْعُرْوَةُ الْوُثْقَى، وَالْحُجَّةُ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا».
- سپس خدا و فرشتگان و پیامبران و رسولان الهی را به گواهی می‌گیریم: «وَأَشْهَدُ اللَّهُ وَ مَلَائِكَتُهُ، وَأَنْبِيََاءَهُ وَرُسُلَهُ» که:
۱. به امامان ایمان دارم: «أَيُّ بِكُمْ مُؤْمِنٌ».
  ۲. به بازگشت و رجعتشان بر اساس قوانین دین و پایان اعمالم یقین دارم: «وَأَيُّ بِكُمْ مُوقِنٌ بِشَرَائِعِ دِينِي وَخَوَاتِيمِ عَمَلِي».
  ۳. دلم تسلیم دل شماست: «وَقَلْبِي لِقَلْبِكُمْ سَلْمٌ».
  ۴. در کارم پیرو فرمان شما هستم: «وَأَمْرِي لِأَمْرِكُمْ مُتَّبِعٌ».
- در پایان، درود و رحمت خدا را بر آن پاکان می‌فرستیم، بر جان و بدن و جسم پاک آنان، بر حاضر و غائبشان و بر ظاهر (رفتارهای ظاهری) و باطنشان (خصلت-های باطنی): «صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَعَلَى أَرْوَاحِكُمْ وَعَلَى أَجْسَادِكُمْ وَعَلَى أَجْسَامِكُمْ وَعَلَى شَاهِدِكُمْ وَعَلَى غَائِبِكُمْ وَعَلَى ظَاهِرِكُمْ وَعَلَى بَاطِنِكُمْ».



## زيارت عاشورا (1)



السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ

أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَ ابْنَ سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ فَاطِمَةَ سَيِّدَةَ نِسَاءِ

الْعَالَمِينَ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ثَارَ اللَّهِ وَ ابْنَ ثَارِهِ وَ الْوَتَرَ الْمُوتُورَ. السَّلَامُ عَلَيْكَ وَ عَلَى

الْأَرْوَاحِ الَّتِي حَلَّتْ بِفِنَائِكَ. عَلَيْكُمْ مِنِّي جَمِيعاً سَلَامُ اللَّهِ أَبَدًا، مَا بَقِيَتْ وَ بَقِيَ

اللَّيْلُ وَ النَّهَارُ. يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، لَقَدْ عَظُمَتِ الرَّزِيَّةُ، وَ جَلَّتْ وَ عَظُمَتِ الْمُصِيبَةُ

بِكَ عَلَيْنَا وَ عَلَى جَمِيعِ أَهْلِ الْإِسْلَامِ، وَ جَلَّتْ وَ عَظُمَتِ مُصِيبَتُكَ فِي السَّمَاوَاتِ

عَلَى جَمِيعِ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ. فَلَعَنَّ اللَّهُ أُمَّةً أُسِّسَتْ أَسَاسَ الظُّلْمِ وَ الْجَوْرِ عَلَيْكُمْ

أَهْلَ الْبَيْتِ، وَ لَعَنَّ اللَّهُ أُمَّةً دَفَعَتْكُمْ عَن مَقَامِكُمْ، وَ أَرَاكَمُ عَن مَرَاتِبِكُمْ الَّتِي

رَتَّبَكُمْ اللَّهُ فِيهَا، وَ لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلْتُمْ، وَ لَعَنَ اللَّهُ الْمُمَهِّدِينَ لَهُمْ بِالْتَّمَكِينِ مِنْ

قَتَالِكُمْ. بَرِئْتُ إِلَى اللَّهِ وَ إِلَيْكُمْ مِنْهُمْ وَ مِنْ أَشْيَاعِهِمْ وَ أَتْبَاعِهِمْ وَ أَوْلِيَائِهِمْ. يَا أَبَا

عَبْدِ اللَّهِ، إِنِّي سَلِمْتُ لِمَنْ سَأَلْتُمْ، وَ حَرْبٌ لِمَنْ حَارَبْتُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَ لَعَنَ اللَّهُ

آلَ زِيَادٍ وَ آلَ مَرْوَانَ، وَ لَعَنَ اللَّهُ بَنِي أُمَيَّةَ قَاطِبَةً، وَ لَعَنَ اللَّهُ ابْنَ مَرْجَانَةَ، وَ لَعَنَ اللَّهُ

عُمَرَ بْنَ سَعْدٍ، وَ لَعَنَ اللَّهُ شِمْرًا، وَ لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أَسْرَجَتْ وَ أَلْجَمَتْ وَ تَنَقَّبَتْ

لِقِتَالِكَ. يَا أَبِي أَنْتَ وَ أُمِّي، لَقَدْ عَظُمَ مُصَابِي بِكَ، فَاسْأَلُ اللَّهَ الَّذِي أَكْرَمَ مَقَامَكَ

وَ أَكْرَمَنِي، أَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ ثَارِكَ مَعَ إِمَامٍ مَنْصُورٍ، مِنْ أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ - صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَ آلِهِ - .

### \* تمرین و آمادگی

معارف پژوهان گرامی: برای یافتن معانی آن دسته از کلمات زیارت پربرکت عاشورا

که از خاطرتان رفته است، می توانید به پایان کتاب، فهرست لغات، مراجعه نمایید.

### \* تمرین و تثبیت

فراگیران عزیز: کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش و پاسخ از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

### \* جدول کلمه‌های آشنا و جدید

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
شمر	شَمْرٌ	۷	خاندان زیاد	آلَ زِيَادٍ	۱
عمر پسر سعد (: عمرسعد)	عُمَرُ بْنُ سَعْدٍ	۸	خاندان مروان	آلَ مَرْوَانَ	۲
جمع «مَرْتَبَةٌ»: رتبه-مقام»	مَرَاتِبٍ	۹	پسر مرجانه (: ابن زیاد)	إِبْنَ مَرْجَانَةَ	۳
مصیبت - سوگ	مُصِيبَةٌ	۱۰	پایه	أَسَاسٍ	۴
یاری شده	مَنْصُورٌ	۱۱	بنی امیه	بَنِي أُمَيَّةَ	۵
جمع «وَصِيٌّ»: وصی - جانشین»	وَصِيِّينَ	۱۲	بیدادگری	جَوْرٌ	۶

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
جنگید	حَارَبَ	۱۴	جمع «تَبِعَ»: پیرو»	أَتْبَاعٌ	۱
(در) جنگ - جنگ	حَرْبٌ	۱۵	دور کرد	أَزَالَتْ	۲
جای گرفت	حَلَّتْ	۱۶	(اسب) زین کرد	أَسْرَجَتْ	۳
کنار زد - دفع کرد	دَفَعَتْ	۱۷	بنا نهاد	أَسَّسَتْ - أَسَّسَ	۴

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
قرار داد	رَتَبَ	۱۸	جمع «شبیعة: پیرو - دار و دسته»	أَشْيَاعَ	۵
مصیبت	رَزِيَّةٌ	۱۹	گرامی داشت	أَكْرَمَ	۶
در صلح بود - هم‌ساز بود	سَالِمٌ	۲۰	لگام زد - افسار زد	أَلَمَّتْ	۷
بزرگ بود	عَظُمَ - عَظُمَتْ	۲۱	بیزاری جستم	بَرَيْتُ	۸
آستان	فِنَاءٌ	۲۲	باقی بود - برجا بود	بَقِيَ	۹
همگی	قَاطِبَةٌ	۲۳	باقی بودم - زنده بودم	بَقِيتُ	۱۰
تا زمانی‌که	مَا	۲۴	قدرت دادن - اطاعت کردن	تَمَكَّنَ	۱۱
مصیبت	مُصَابٌ	۲۵	نقاب‌بست - راه‌افتاد	تَنَقَّبَتْ	۱۲
جمع «مُهِدٌ: بسترساز»	مُهَيِّدِينَ	۲۶	دشوار بود	جَلَّتْ	۱۳

**\* تمرین و پرسش**

تمرین‌های زیر را با دقت انجام دهید.  
تمرین ۱. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. آل - أتباع - أشیاع :

- الف - خاندان - پیروان - پیروان
  - ب - اقوام - پیرو - جانشینان
۲. أساس - أسست - رتب :
- الف - پایه - بنا نهاد - قرار داد
  - ب - پایه - پایدار ماند - مرتب شد

۳. **جَوْرٌ - حَرْبٌ - فَنَاءٌ :**

- الف - گناه - جنگ - از بین رفتن
- ب - بیدادگری - جنگ - آستان

۴. **أَزَالَتْ - أَسْرَجَتْ - أَلْجَمَتْ :**

- الف - دور شد - بر اسب سوار شد - جلو گرفت
- ب - دور کرد - زین کرد - افسار زد

۵. **رَزِيَّةٌ - قَاطِبَةٌ - مَنْصُورٌ :**

- الف - مصیبت - همگی - یاری شده
- ب - پستی - قطعی - یاران

۶. **بَرَأْتُ - بَقِيْتُ - سَيِّدَةٌ :**

- الف - بیزارى جستم - زنده بودم - خانم
- ب - بیزار بود - باقى ماند - خانم

۷. **تَقَبَّتٌ - جَلَّتْ - حَلَّتْ :**

- الف - نقاب بست - دشوار بود - جای گرفت
- ب - نقابدار - بزرگ - حلال شد

۸. **مُصَابٌ - مُتَمَكِّنٌ - مُمَهِّدِينَ :**

- الف - مصیبت - اطاعت کردن - بسترسازان
- ب - درست - جای گرفتن - آماده

۹. **اَكْرَمٌ - بَقِيَ - حَارِبٌ :**

- الف - گرامی شد - باقى - جنگ
- ب - گرامی داشت - باقى بود - جنگید

۱۰. **دَفَعْتُ - سَالِمًا - عَظُمْتُ :**

- الف - دفع کرد - هم‌ساز بود - بزرگ بود
- ب - دفع شد - سالم شد - بزرگ شد

تمرین ۲. پاسخ‌های صحیح را علامت بزنید:

۱. **يَا ثَارَ اللَّهِ وَابْنَ ثَارِهِ :**

- الف - ای شهید در راه خدا و فرزند شهید در راه خدا
- ب - ای خون خدا و پسر خون او

۲. **وَعَلَى الْأَرْوَاحِ الَّتِي حَلَّتْ بِفِنَائِكَ !**

- الف - و بر روح‌هایی که جای گرفتند در آستان
- ب - و بر ارواح پاکی که جای گرفتند در آستان او

۳. **سَلِّمْ لِمَنْ سَأَلَكَ :**

- الف - هم‌ساز (هستم) با کسی که هم‌ساز هست با شما
- ب - به سلامت باد هر آن کس که سلامت داشتید او را

۴. **طَلَبَ ثَارِكَ مَعَ إِمَامٍ مَنصُورٍ :**

- الف - طلب خون تو (خونخواهی تو) با پیشوای یاری‌شده
- ب - طلب خون تو را با امام پریاور

۵. **وَأَجَمْتُ وَتَنَقَّبْتُ لِقِتَالِكَ :**

- الف - و افسار و نقاب زد برای کشتن تو
- ب - و افسار زدند و نقاب بستند برای جنگ (با) تو

---

۱. پ: در.

۲. ل: با.

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ فَاطِمَةَ سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ

..... بر ..... ای ..... فاطمه ..... زنان .....

۲. عَلَيْكُمْ مِنِّي جَمِيعًا سَلَامُ اللَّهِ أَبَدًا، مَا بَقِيْتُ وَبَقِيَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ. يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ

بر شما ..... من ..... خدا ..... تا زمانی که ..... و باقی است ..... و ..... ای

۳. فَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أَسَّسَتْ أَسَاسَ الظُّلْمِ وَالْجَوْرِ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ

پس ..... خداوند ..... بنا نهادند ..... ستم و ..... بر .....

۴. دَفَعْتُمْ عَنْ مَقَامِكُمْ، وَأَزَالَتْكُمْ عَنْ مَرَاتِبِكُمُ الَّتِي رَتَّبَكُمُ اللَّهُ فِيهَا

..... شما را ..... جایگاهتان و ..... شما را ..... مقام‌هایتان ..... شما را ..... در .....

۵. يَا بِيَّ أَنْتَ وَأُمِّي، لَقَدْ عَظُمَ مُصَابِي بِكَ، فَأَسْأَلُ اللَّهَ

پدرم فدای ..... باد و ..... قطعاً ..... من به سبب (به خاطر) ..... پس

..... از خداوند.

تمرین ۴. متن درس را با دقت ترجمه کنید.

---

۱. يَا بِيَّ: پدرم فدای ... باد.

## زبان معارف

### ❖ اوزان افعال ثلاثی مجرد

افعال ثلاثی مجرد با توجه به حرکت عین الفعل در ماضی و مضارع، دارای شش صورت و وزن است که به هر یک از آنها باب می‌گویند.

مضارع «فَعَّلَ» می‌تواند یکی از سه وزن زیر باشد:

- |  |    |                  |                    |                        |   |         |
|--|----|------------------|--------------------|------------------------|---|---------|
|  | ۱. | فَعَّلَ ؛ مانند: | ذَهَبَ : رفت،      | يَذْهَبُ : می‌رود.     | } | فَعَّلَ |
|  | ۲. | فَعَّلَ ؛ مانند: | ضَرَبَ : زد،       | يَضْرِبُ : می‌زند.     |   |         |
|  | ۳. | فَعَّلَ ؛ مانند: | نَصَرَ : یاری کرد، | يَنْصُرُ : یاری می‌کند |   |         |

مضارع «فَعَّلَ» بر دو وزن آمده است:

- |  |    |                  |                  |                       |   |         |
|--|----|------------------|------------------|-----------------------|---|---------|
|  | ۴. | فَعَّلَ ؛ مانند: | عَلِمَ : دانست،  | يَعْلَمُ : می‌داند.   | } | فَعَّلَ |
|  | ۵. | فَعَّلَ ؛ مانند: | حَسِبَ : پنداشت، | يَحْسِبُ : می‌پندارد. |   |         |

مضارع «فَعَّلَ» تنها در یک وزن آمده است:

- |  |    |                  |                   |                     |
|--|----|------------------|-------------------|---------------------|
|  | ۶. | فَعَّلَ ؛ مانند: | حَسَنَ : خوب بود، | يُحْسِنُ : خوب است. |
|--|----|------------------|-------------------|---------------------|



\* تمرین

وزن فعل‌های زیر را در مقابل آنها بنویسید:

سَمِعَ	يَسْمَعُ :
كَتَبَ	يَكْتُبُ :
شَرَفَ	يَشْرَفُ :
مَنَعَ	يَمْنَعُ :
جَلَسَ	يَجْلِسُ :
وَرِثَ	يَرِثُ (يُورِثُ) :

## آشنایی با معارف اهل بیت

### زیارت عاشورا (۱)



زیارت عاشورا از امام محمد باقر (علیه السلام) برای زیارت امام حسین (علیه السلام) در روز عاشورا وارد شده است، عالمان صالح شیعه، خواندن این زیارت و مداومت بر آن را در تمام سال سفارش کرده‌اند.

این زیارت علاوه بر سلام بر سیدالشهدا و فرزندان و یارانش و لعنت بر قاتلان و دشمنان کینه‌توزش، سوگنامه‌ای جانسوز است که زائر را به حال و هوای پراندوه کربلای سال شصت و یکم هجری می‌برد.

در بخش‌هایی از این زیارت، همچون بسیاری از زیارت‌های پیامبر (صلی الله علیه و آله) و ائمه (علیهم السلام) به درگاه ربوبی، خواسته‌هایمان را عرضه می‌داریم:

با سلام بر امام حسین (علیه السلام)، زیارت را آغاز می‌کنیم: «**اَلَسَّلَامُ عَلَیْكَ يَا اَبَا عَبْدِ اللهِ**» امامی که فرزند رسول خدا و علی مرتضی است: «**اَلَسَّلَامُ عَلَیْكَ يَا اَبْنَ رَسُوْلِ اللهِ. اَلَسَّلَامُ عَلَیْكَ يَا اَبْنَ اَمِیْرِ الْمُؤْمِنِیْنَ، وَ اَبْنَ سَیِّدِ الْوَصِیِّیْنَ**». همچون زیارت وارث، او را خون خدا و پسر خون خدا می‌خوانیم: «**اَلَسَّلَامُ عَلَیْكَ يَا ثَارَ اللهِ وَ اَبْنَ ثَارِهِ**»، هم او که هنوز انتقام خونش گرفته نشده است: «**وَ الْوَتْرَ الْمُتَوْرَ»**.

آن‌گاه بر او و انسان‌های پاکی که بر آستانش سر ارادت ساییدند و در راهش جانبازی کردند درود می‌فرستیم: «**اَلَسَّلَامُ عَلَیْكَ وَ عَلَی الْاَرْوَاحِ الَّتِی حَلَّتْ بِفِنَائِكَ**»،

سلامی همیشگی تا پایان عمرمان و تا وقتی که شب و روز در عالم هست: **«عَلَيْكُمْ مِّنِّي جَمِيعًا سَلَامٌ اللَّهُ أَبَدًا، مَا بَقِيَتْ وَبَقِيَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ».**

مراتب داغداری و مصیبت‌زدگی خود را به پیشگاهش با جملاتی پر از ایمان و باور بیان می‌داریم؛ ای ابا عبدالله! مصیبت تو بر ما و همه مسلمانان، بزرگ و دشوار است: **«يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، لَقَدْ عَظُمَتِ الرَّزِيَّةُ، وَجَلَّتْ وَعَظُمَتِ الْمُصِيبَةُ بِكَ عَلَيْنَا وَعَلَى جَمِيعِ أَهْلِ الْإِسْلَامِ»**، این مصیبت بر اهل آسمان‌ها و فرشتگان الهی نیز بسیار گران و سخت است: **«وَجَلَّتْ وَعَظُمَتِ مُصِيبَتُكَ فِي السَّمَاوَاتِ عَلَى جَمِيعِ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ».**

با دلی پردرد و آکنده از اندوه مصیبت، برای آنان که ظلم و ستم به خاندان پیامبر ﷺ را بنیان نهادند، لعنت الهی طلب می‌کنیم: **«فَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أُسِّسَتْ أَسَاسَ الظُّلْمِ وَالْجَوْرِ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ»**، همانان که شما اهل بیت را از جایگاهتان کنار زدند و از درجاتی که خداوند برای شما مقرر کرده است دورتان کردند: **«وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً دَفَعَتْكُمْ عَنْ مَقَامِكُمْ، وَأَزَالَتْكُمْ عَنْ مَرَاتِبِكُمُ الَّتِي رَتَبَكُمْ اللَّهُ فِيهَا».**

لعنت خدا بر گروهی که شما را کشتند: **«وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْكُمْ».** لعنت خدا بر آنان که به جنگ با شما تن در دادند و بسترساز شهادت مظلومانه شما شدند: **«وَلَعَنَ اللَّهُ الْمُمَهِّدِينَ لَهُمُ بِالْتَّمَكِينِ مِنْ قِتَالِكُمْ».** من از اینان به پیشگاه ربوبی و آستان قدس شما بیزاری می‌جویم؛ از پیروان و سرسپردگانشان نیز بیزارم: **«بَرَأْتُ إِلَى اللَّهِ وَإِلَيْكُمْ مِنْهُمْ وَمِنْ أَشْيَاعِهِمْ وَاتِّبَاعِهِمْ وَأَوْلِيَائِهِمْ».**

ای ابا عبدالله! من تا روز قیامت با هر که صلح کنید، سازش دارم: **«يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، إِنِّي سَلِّمٌ لِمَنْ سَأَلَكَ»** و با هر که بجنگید در نبردم: **«وَحَرْبٌ لِمَنْ حَارَبَكَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ».**

لعنت خدا بر خاندان زیاد و مروان و لعنت خدا بر همه بنی امیه! و لعنت خدا بر پسر مرجانه! و لعنت خدا بر عمر سعد! و لعنت خدا بر شمر: « **وَلَعْنُ اللَّهِ آلَ زِيَادٍ وَ آلَ مَرْوَانَ، وَ لَعْنُ اللَّهِ بَنِي أُمَيَّةَ قَاطِبَةً، وَ لَعْنُ اللَّهِ ابْنَ مَرْجَانَةَ، وَ لَعْنُ اللَّهِ عُمَرَ بْنَ سَعْدٍ، وَ لَعْنُ اللَّهِ شِمْرًا** » و لعنت بر گروهی که اسبها را برای جنگ با تو زین کرده و لگام زدند و برای جنگ با تو نقاب بستند و به راه افتادند: « **وَلَعْنُ اللَّهِ أُمَّةً أَسْرَجَتْ وَ أَجَمَّتْ وَ تَنَقَّبَتْ لِقِتَالِكَ** ».

پدر و مادرم به فدایت! مصیبت تو بر من سنگین و بزرگ است: « **بِأَبِي أَنْتَ وَ أُمِّي، لَقَدْ عَظُمَ مُصَابِي بِكَ** ».

از خدایی که مقام تو را گرامی داشت و مرا به (نعمت ولایت) تو اکرام نمود، می‌خواهم که توفیق خونخواهی تو را با امام یاری‌شده از خاندان محمد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به من عنایت فرماید: « **فَأَسْأَلُ اللَّهَ الَّذِي أَكْرَمَ مَقَامَكَ وَ أَكْرَمَنِي، أَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ ثَارِكَ مَعَ إِمَامٍ مَنْصُورٍ، مِنْ أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ -** ».

## زیارت عاشورا (۲)



اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي عِنْدَكَ وَجِيهًا بِالْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ.

يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، إِنِّي أَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ، وَإِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَإِلَى فَاطِمَةَ،

وَإِلَى الْحَسَنِ وَإِلَيْكَ بِمُؤَالَاتِكَ، وَبِالْبِرَاءَةِ مِمَّنْ أَسَّسَ أَسَاسَ ذَلِكَ، وَبَنَى عَلَيْهِ بِنْيَانَهُ،

وَ جَرَى فِي ظُلْمِهِ وَ جَوْرِهِ عَلَيْكُمْ وَ عَلَى أَشْيَاعِكُمْ. بَرِثْتُ إِلَى اللَّهِ وَ إِلَيْكُمْ مِنْهُمْ،

وَ أَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ، ثُمَّ إِلَيْكُمْ بِمُؤَالَاتِكُمْ وَ مُوَالَاتِهِمْ وَ إِلَيْكُمْ، وَ بِالْبِرَاءَةِ مِنْ أَعْدَائِكُمْ

وَ النَّاصِبِينَ لَكُمْ الْحَرْبَ، وَ بِالْبِرَاءَةِ مِنْ أَشْيَاعِهِمْ وَ أَتْبَاعِهِمْ. إِنِّي سَلَّمْتُ لِمَنْ

سَأَلْتُمْ، وَ حَرْبٌ لِمَنْ حَارَبْتُمْ، وَ وِيٌّ لِمَنْ وَالَاكُمْ، وَ عَدُوٌّ لِمَنْ عَادَاكُمْ. فَاسْأَلُ اللَّهَ

الَّذِي أَكْرَمَنِي بِمَعْرِفَتِكُمْ وَ مَعْرِفَةِ أَوْلِيَائِكُمْ، وَ رَزَقَنِي الْبِرَاءَةَ مِنْ أَعْدَائِكُمْ، أَنْ

يَجْعَلَنِي مَعَكُمْ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ، وَ أَنْ يُثَبِّتَ لِي عِنْدَكُمْ قَدَمَ صِدْقٍ فِي الدُّنْيَا

وَ الْآخِرَةِ، وَ أَسْأَلُهُ أَنْ يُبَلِّغَنِي الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ لَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ، وَ أَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ

ثَارِي مَعَ إِمَامٍ هُدًى، ظَاهِرٍ نَاطِقٍ بِالْحَقِّ مِنْكُمْ، وَ أَسْأَلُ اللَّهَ بِحَقِّكُمْ وَ بِالشَّانِ الَّذِي

لَكُمْ عِنْدَهُ، أَنْ يُعْطِيَني بِمُصَابِي بِكُمْ، أَفْضَلَ مَا يُعْطِي مُصَابًا بِمُصِيبَتِهِ، مُصِيبَةً مَا

أَعْظَمَهَا وَ أَعْظَمَ رِزْقَتَهَا فِي الْإِسْلَامِ، وَ فِي جَمِيعِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ، اللَّهُمَّ

اجْعَلْنِي فِي مَقَامِي هَذَا، مِنْ تَالِهِ مِنْكَ صَلَوَاتٍ وَ رَحْمَةٍ وَ مَغْفِرَةٍ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ

حَيَايَ حَيَا مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ مَمَاتِي مَمَاتِ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ. اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا

يَوْمَ تَبَرَّكَتْ بِهِ بَنُو أُمِّيَّةَ، وَ ابْنُ آكَلَةِ الْأَكْبَادِ، اللَّعِينُ ابْنُ اللَّعِينِ، عَلَيَّ

لِسَانِكَ وَ لِسَانِ نَبِيِّكَ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فِي كُلِّ مَوْطِنٍ وَ مَوْقِفٍ وَقَفَ فِيهِ

نَبِيِّكَ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - .

### \* تمرین و آمادگی

فراگیران محترم: زیارت شریف عاشورا، از متن‌های نسبتاً ساده ولی پرمحتواست. در عین حال فهرست لغات پایان کتاب می‌تواند شما را در یادآوری معنی کلماتی که فراموش کرده‌اید، یاری نماید.

### \* تمرین و تثبیت

فراگیران عزیز: کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

### \* جدول کلمه‌های آشنا و جدید

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
گام - قدم - منزلت	قَدَمٌ	۵	جمع «کَیْدٌ : جگر»	أَكْبَادٌ	۱
زبان	لِسَانٌ	۶	جمع «ابْنٌ : پسر»	بَنُو (بَنُونَ)	۲
شناخت	مَعْرِفَةٌ	۷	بنیان - بنا	بُنْيَانٌ	۳

۴	شأن	منزلت - شأن	۸	ناطق	گویا - نطق کننده
---	-----	-------------	---	------	------------------

ردیف	کلمه (جدید)	معنا	ردیف	کلمه (جدید)	معنا
۱	آكَلَةٌ	خورنده	۱۱	مَحْمُودٌ	ستوده - پسندیده
۲	اتَّقَرَّبُ	تقرب می جویم	۱۲	مَحِيَا	زندگی
۳	برَاءَةٌ	بیزاری جستن - بیزاری	۱۳	مَمَات	مرگ
۴	بَنَى	بنا کرد - ساخت	۱۴	مُؤَالَات	دوستی - ولایت پذیری
۵	تَبَرَّكَتْ	تبرک جست	۱۵	مَوْطِنٌ	جایگاه - وطن
۶	تَمَّالٌ	می رسد	۱۶	نَاصِبِينَ	جمع «نَاصِبٌ: برپا کننده»
۷	جَرَى	شتاب کرد - حرکت کرد	۱۷	وَالِيٌ	دوست بود - دوستی کرد
۸	عَادَى	دشمنی کرد	۱۸	وَجِيهٌ	آبرومند
۹	لَعِينٌ	لعنت شده	۱۹	وَقَفٌ	ایستاد - منزل کرد
۱۰	مَا أَعْظَمَ	چه بزرگ است!	۲۰	يَبْلُغُ	می رساند

### \* تمرین و پرسش

تمرین های زیر را با دقت انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ صحیح را علامت بزنید:

۱. به این «ما» در زبان عربی «مای تعجیبی» می گویند.



۱. **وَالِيٌ - مَوْطِنٌ - مُوَالَاتٌ :**

- الف - دوستی کرد - وطن - دوستی
- ب - بلند - جایگاه - سرپرست‌ها

۲. **مَحْيَا - مَمَاتٌ - بَرَاءَةٌ :**

- الف - زندگی - مرگ - بیزاری جستن
- ب - زندگان - مردگان - بیزاری

۳. **اتَّقَرَّبُ - تَمَّالٌ - يَبْلُغُ :**

- الف - تقرَّب جستم - رسید - می‌رسد
- ب - تقرَّب می‌جویم - می‌رسد - می‌رساند

۴. **أَكَلَةٌ - تَبَرُّكٌ - نَاصِبِينَ :**

- الف - خوردن - برکت داد - ناسزاگویان
- ب - خورنده - تبرُّک جُست - برپاکندگان

۵. **بَنِيٌ - جَرِيٌ - عَادِيٌ :**

- الف - بنا کرد - حرکت کرد - دشمنی کرد
- ب - بانی شد - به جریان انداخت - عادی شد

تمرین ۲. پاسخ‌های صحیح را علامت بزنید:

۱. **وَابِلْبَرَاءَةٍ مِّنْ أَسَسٍ أَسَاسَ ذَلِكَ :**

- الف - و به سبب بیزاری جستن از کسانی که بنا نهادند پایه آن را
- ب - و به وسیله بیزاری از هرکس که بنا نهاد اساس آن ظلم را

۲. **وَجَرِيٌّ فِي ظُلْمِهِ وَجَوْرِهِ عَلَيْكُمْ :**

- الف - و شتاب کرد در ظلمش و بی‌دادگریش بر شما
- ب - و به جریان می‌اندازد ظلم و جورش را برای شما

۳. **بَرِئْتُ إِلَى اللَّهِ وَإِلَيْكُمْ مِنْهُمُ :**

الف - بیزاری جستم به خدا و شما از آنها

ب - بیزاری می جویم به سوی خدا و به سوی شما از آنها

۴. **وَلِيٌّ لِمَنْ وَالَاكُمُ :**

الف - دوست هستم با کسی که دوستی می کند با شما

ب - سرپرست کسی که سرپرستی کرد شما را

۵. **وَأَنْ يُّبَيِّنَ لِي عِنْدَكُمْ قَدَمَ صِدْقٍ :**

الف - و این که ثابت قدم داشت مرا نزد شما

ب - و این که استوار سازد برای من نزد شما گام راستین

۶. **وَأَنْ يَّرْزُقَنِي طَلَبَ تَارِي :**

الف - و این که روزی کند به من خونخواهیم را

ب - و قطعاً روزی کرد مرا درخواست خون بهایم را

۷. **وَبِالشَّانِ الَّذِي لَكُمْ عِنْدَهُ :**

الف - و به منزلتی که برای شما نزد او است

ب - و به مقام کسی که برای شما نزد اوست

۸. **وَأَعْظَمَ رِزْيَتَهَا فِي الْإِسْلَامِ :**

الف - و بزرگتر است از مصیبت آن در اسلام

ب - و (چه) بزرگ است مصیبتش در اسلام

۹. **مِنْ تَنَالَهُ مِنْكَ صَلَوَاتٌ وَرَحْمَةٌ :**

الف - از هر کس که رسید از تو درود و رحمت

ب - از کسانی که می رسد به او از جانب تو درودها و رحمت

۱۰. **اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَحْيَايَ مَحْيَا مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ :**

- الف- خداوندا قرار بده زندگی مرا (مانند) زندگی محمد ﷺ و خاندان محمد ﷺ
- ب- پروردگارا قرار بده زنده بودن مرا در زمان زندگی محمد ﷺ و خاندان او

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي عِنْدَكَ وَجِيهاً بِالْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

خدایا ..... مرا ..... خودت ..... به وسیله ..... که بر او باد ..... در ..... و .....

۲. وَ اتَّقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ، ثُمَّ إِلَيْكُمْ بِمُؤَالَاتِكُمْ وَ مَوَالَاةِ وَلِيِّكُمْ

و ..... به سوی ..... سپس ..... شما به سبب ..... شما و ..... دوست .....

۳. إِنِّي سَلَّمْتُ لِمَنْ سَأَلْتُمْ، وَ حَرَبْتُ لِمَنْ حَارَبْتُمْ، وَ وِيَّ لِمَنْ وَالَاكُمْ، وَ عَدُوًّا لِمَنْ عَادَاكُمْ

حتماً من ..... با ..... که ..... با شما و ..... با ..... می جنگد ..... و ..... با ..... با شما.

۴. وَ أَسْأَلُهُ أَنْ يُبَلِّغَنِي الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ لَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ، وَ أَنْ يَرْزُقَنِي

و ..... از او ..... برساند ..... به ..... ستوده ..... نزد ..... و ..... روزی کند مرا.

۵. اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا يَوْمٌ تَبَرَّكَتْ بِهِ بَنُو أُمِّيَّةَ، وَ ابْنُ أَسْكَةِ الْأَعْبَادِ

..... قطعاً ..... روزی است که ..... به سبب ..... پسران ..... و ..... خورنده .....

تمرین ۴. متن درس را با دقت ترجمه کنید.

## زبان معارف

### ❖ فعل ماضی

در جلد دوم کتاب آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن، با تعدادی از ساخت‌های فعل ماضی آشنا شدیم. اکنون برای یادگیری، صرف کامل فعل ماضی در جدول زیر ارائه می‌شود:

ترجمه	فعل	صیغه		
یاری کرد	نَصَرَ	۱. مفرد	مذکر	فَاعِلٌ
یاری کردند	نَصَرُوا	۲. مثنیٰ		
یاری کردند	نَصَرُوا	۳. جمع		
یاری کرد	نَصَرَتْ	۱. مفرد	مؤنث	
یاری کردند	نَصَرْتَا	۲. مثنیٰ		
یاری کردند	نَصَرْنَ	۳. جمع		
یاری کردی	نَصَرْتِ	۱. مفرد	مذکر	مُخَاطَبٌ
یاری کردید	نَصَرْتُمَا	۲. مثنیٰ		
یاری کردید	نَصَرْتُمْ	۳. جمع		
یاری کردی	نَصَرْتِ	۱. مفرد	مؤنث	
یاری کردید	نَصَرْتُمَا	۲. مثنیٰ		
یاری کردید	نَصَرْتُنَّ	۳. جمع		
یاری کردم	نَصَرْتُ	وحده	مذکر و مؤنث	مُتَكَلِّمٌ
یاری کردیم	نَصَرْنَا	مع‌الغیر		

**\* تمرین**

صیغه افعال زیر و و ریشه آنها را مشخص کنید.

ریشه	صیغه	فعل	ردیف
		هَزَمَ	۱
		كَرِهَ	۲
		أَمَرَ	۳
	مفرد مؤنث غایب	وَسَعَتْ	۴
		قَضَيْتَ	۵
ع ل م		عَلَّتْ	۶
		حَبَزَتْ	۷
		جَعَلْنَا	۸
		رَفَعَتْ	۹
		قَهَرَتْ	۱۰
		مَلَأَتْ	۱۱
		عَظَّمَ	۱۲
		خَفِيَ	۱۳
		غَلَبَ	۱۴
		سَكَنَتْ	۱۵
		سَتَرَتْ	۱۶
		وَقَيْتَ	۱۷
		أَتَيْتَ	۱۸
		عَبَدْتُمْ	۱۹

		وَلَدَتْ	۲۰
--	--	----------	----

## آشنایی با معارف اهل بیت

### زیارت عاشورا (۲)



از خدا می‌خواهیم که به حق حسین علیه السلام ما را در دنیا و آخرت نزد خود آبرومند گرداند: «اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي عِنْدَكَ وَجِيهاً بِالْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ».

آن‌گاه به امام حسین علیه السلام چنین می‌گوییم:

ای ابا عبدالله! من به وسیله دو چیز به خدا، پیامبر، امیرالمؤمنین، فاطمه، امام حسن و تو (امام حسین) تقرب می‌جویم: «يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، إِنِّي أَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ، وَإِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَإِلَى فَاطِمَةَ، وَإِلَى الْحَسَنِ وَإِلَيْكَ».

۱. سرسپاری به تو: «بِمَوْلَاتِكَ».

۲. بیزاری‌جستن از بنیان‌گذاران ظلم و ستم بر شما و پیروانتان: «وَبِالْبَرَاءَةِ مِنْ أَسَسِ أَسَاسِ ذَلِكَ، وَبَنِي عَلَيْهِ بُنْيَانَهُ، وَجَرَى فِي ظُلْمِهِ وَجُورِهِ عَلَيْكُمْ وَعَلَى أَشْيَاعِكُمْ».

به دیگر سخن، از دو راه به خدا و شما تقرب می‌جویم:

۱. ولایت‌پذیری و دوستی با شما و دوستان شما: «وَأَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ، ثُمَّ إِلَيْكُمْ

بِمَوْلَاتِكُمْ وَ مَوْلَاةِ وَلِيِّكُمْ».

۲. براءت جستن از دشمنان شما و به‌پاکندگان جنگ علیه شما و پیروانشان: «و

**بِالْبِرَاءَةِ مِنْ أَعْدَائِكُمْ وَ النَّاصِبِينَ لَكُمْ الْحَرْبَ، وَ بِالْبِرَاءَةِ مِنْ أَشْيَاعِهِمْ وَ أَتْبَاعِهِمْ».**

بار دیگر به امام خویش اظهار وفاداری می‌کنیم و می‌گوییم: با هر که در صلح باشید من نیز صلح می‌کنم و با هر که در جنگ باشید من نیز در جنگم، و با هر که دوست باشید دوست و با هر که دشمنی کنید من نیز دشمن هستم: «إِنِّي سَلِّمٌ لِمَنْ سَأَلْتُهُ، وَ حَرْبٌ لِمَنْ حَارَبْتُهُ، وَ وِيٌّ لِمَنْ وَالَاكُهُ، وَ عَدُوٌّ لِمَنْ عَادَاكُهُ».

سپس از خدایی که به برکت شناخت شما و اولیائتان، مرا گرامی داشت و توفیق بیزاری جستن از دشمنانتان را نصیبم کرد می‌خواهم: «فَأَسْأَلُ اللَّهَ الَّذِي أَكْرَمَنِي بِمَعْرِفَتِكُمْ وَ مَعْرِفَةِ أَوْلِيَائِكُمْ، وَ رَزَقَنِي الْبِرَاءَةَ مِنْ أَعْدَائِكُمْ».

۱. مرا در دنیا و آخرت با شما قرار دهد: «أَنْ يَجْعَلَنِي مَعَكُمْ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ».

۲. برای من منزلتی راستین در دنیا و آخرت نزد شما قرار دهد: «وَ أَنْ يُثَبِّتَ لِي

**عِنْدَكُمْ قَدَمَ صِدْقٍ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ».**

۳. مرا به جایگاه پسندیده شما نزد خدا، برساند: «وَ أَسْأَلُهُ أَنْ يُلْغِيَنِي الْمَقَامَ

**الْمَحْمُودَ لَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ».**

۴. به من توفیق خونخواهی شما در رکاب رهبر هدایت (حضرت مهدی عجل الله

تعالی فرجه الشریف) که ظهور می‌کند و به حق سخن می‌گوید عنایت فرماید: «وَ أَنْ

**يُرْزُقَنِي طَلَبَ ثَارِي مَعَ إِمَامٍ هُدًى، ظَاهِرٍ نَاطِقٍ بِالْحَقِّ مِنْكُمْ».**

۵. به حق شما و به حق منزلت شما نزد او، که بهترین پاداش مصیبت‌زدگان برای

شما را به من بدهد: «وَ أَسْأَلُ اللَّهَ بِحَقِّكُمْ وَ بِالشَّانِ الَّذِي لَكُمْ عِنْدَهُ، أَنْ يُعْطِيَنِي

**بِمَصَابِي بِكُمْ، أَفْضَلَ مَا يُعْطِي مُصَابَا بِمُصِيبَتِهِ»** چه مصیبت بزرگی و چه سوگ سنگینی

بود در جهان اسلام، بلکه در همه آسمانها و زمین! : «**مُصِيبَةً مَا أَعْظَمَهَا وَأَعْظَمَ رِزْقَهَا فِي الْإِسْلَامِ، وَفِي جَمِيعِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ**».

۶. خدایا مرا در این جایگاه از کسانی قرار ده که درود و رحمت و آمرزشت به آنها می‌رسد: «**اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي فِي مَقَامِي هَذَا، مِمَّنْ تَنَالُهُ مِنْكَ صَلَوَاتٌ وَرَحْمَةٌ وَمَغْفِرَةٌ**».

۷. خدایا به من زیستنی همچون زندگی محمد و آل محمد عنایت کن: «**اللَّهُمَّ**

**اجْعَلْ مَحْيَايَ مَحْيَا مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ**».

۸. و مرگی همچون مرگ محمد و آل محمد عنایتیم کن: «**وَمَمَاتِي مَمَاتَ مُحَمَّدٍ وَآلِ**

**مُحَمَّدٍ**».

خدایا! امروز روزی است که بنی‌امیه و فرزند هند جگرخوار و آن لعنت‌شده پسر

لعنت‌شده که تو و پیامبرت لعنتشان کردید، آن را مبارک دانستند: «**اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا يَوْمٌ**

**تَبَرَّكَتَ بِهِ بَنُو أُمَيَّةَ، وَابْنُ آكَلَةِ الْأَعْجَادِ، اللَّعِينُ ابْنُ اللَّعِينِ، عَلَى لِسَانِكَ وَ لِسَانِ**

**نَبِيِّكَ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فِي كُلِّ مَوْطِنٍ وَ مَوْقِفٍ وَقَفَ فِيهِ نَبِيُّكَ - صَلَّى اللَّهُ**

**عَلَيْهِ وَآلِهِ -**».



### زیارت عاشورا (۳)



اللَّهُمَّ الْعَنِ أَبَاسُفِيَانَ وَ مُعَاوِيَةَ، وَ يَزِيدَ بْنَ مُعَاوِيَةَ، عَلَيْهِمْ مِنْكَ اللَّعْنَةُ أَبَدَ

الْآبِدِينَ. وَ هَذَا يَوْمٌ فَرِحَتْ بِهِ آلُ زِيَادٍ وَ آلُ مَرْوَانَ، بِقَتْلِهِمُ الْحُسَيْنِ

- صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ - . اللَّهُمَّ فَضَاعِفْ عَلَيْهِمُ اللَّعْنَ مِنْكَ وَ الْعَذَابَ. اللَّهُمَّ إِنِّي

أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ فِي هَذَا الْيَوْمِ، وَ فِي مَوْقِفِي هَذَا، وَ أَيَّامِ حَيَاتِي، بِالْبَرَاءَةِ مِنْهُمْ وَ اللَّعْنَةِ

عَلَيْهِمْ، وَ بِالْمُوَالَاةِ لِنَبِيِّكَ وَ آلِ نَبِيِّكَ - عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ - .

سپس صد مرتبه می گویی: اللَّهُمَّ الْعَنِ أَوَّلَ ظَالِمٍ ظَلَمَ حَقَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ،

وَ آخِرَ تَابِعٍ لَهُ عَلَى ذَلِكَ. اللَّهُمَّ الْعَنِ الْعِصَابَةَ الَّتِي جَاهَدَتِ الْحُسَيْنَ، وَ شَايَعَتْ

وَ بَايَعَتْ وَ تَابَعَتْ عَلَى قَتْلِهِ. اللَّهُمَّ الْعَنَّهُمْ جَمِيعًا.

آن گاه صد مرتبه می گوئی: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، وَعَلَى الْأَرْوَاحِ الَّتِي

حَلَّتْ بِفِنَائِكَ. عَلَيْكَ مِنِّي سَلَامُ اللَّهِ أَبَدًا، مَا بَقِيَتْ وَبَقِيَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ، وَلَا

جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّي لِزِيَارَتِكُمْ. السَّلَامُ عَلَى الْحُسَيْنِ، وَعَلَى عَلِيِّ بْنِ

الْحُسَيْنِ، وَعَلَى أَوْلَادِ الْحُسَيْنِ، وَعَلَى أَصْحَابِ الْحُسَيْنِ.

پس می گوئی: اللَّهُمَّ خُصَّ أَنْتَ أَوَّلَ ظَالِمٍ بِاللَّعْنِ مِنِّي، وَابْدَأْ بِهِ أَوْلَاءَ، ثُمَّ الثَّانِي

وَالثَّلَاثَ وَالرَّابِعَ. اللَّهُمَّ الْعَنْ يَزِيدَ خَامِسًا، وَالْعَنْ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ زِيَادٍ وَابْنَ مَرْجَانَةَ،

وَعُمَرَ بْنَ سَعْدٍ وَشِمْرًا، وَآلَ أَبِي سُفْيَانَ وَآلَ زِيَادٍ وَآلَ مَرْوَانَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

آن گاه به سجده می روی و می گوئی: اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ حَمْدَ الشَّاكِرِينَ لَكَ عَلَى

مُصَابِهِمْ. الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى عَظِيمِ رِزْيَتِي. اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي شَفَاعَةَ الْحُسَيْنِ يَوْمَ الْوُرُودِ،

وَثَبِّتْ لِي قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَكَ مَعَ الْحُسَيْنِ وَأَصْحَابِ الْحُسَيْنِ، الَّذِينَ بَدَّلُوا مَهْجَمَهُمْ

دُونَ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - .

### \* تمرین و آمادگی

فراگیران عزیز: با مطالعه متن درس درمی یابید که معنی غالب لغات آن را می دانید، اما باز هم پس از همفکری با هم مباحثه خود و در صورت نیاز، فهرست کلمات پایان کتاب می تواند به شما کمک نماید که کلمه ای نامفهوم برای شما باقی نماند.

### \* تمرین و تثبیت

معارف پژوهان گرامی: کلمه های آشنا و جدید درس را بنخوانید و با پرسش و پاسخ از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

### \* جدول کلمه های آشنا و جدید

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
ظلم کرد - ستم کرد	ظَلَمَ	۸	ابوسفیان	أَبَا سُفْيَانَ	۱
عبیدالله (: ابن زیاد)	عَبِيدُ اللَّهِ	۹	پیروی کننده - پیرو	تَابِعٌ	۲
لعت - دوری از رحمت خدا	لَعَنَ	۱۰	ثابت بدار - استوار بدار	ثَبَّتَ	۳
معاویه	مُعَاوِيَةَ	۱۱	جنگ کرد	جَاهَدَتْ	۴
وارد شدن	وُرُودٌ	۱۲	پنجم - پنجمین	خَامِسٌ	۵
یزید	يَزِيدٌ	۱۳	چهارم - چهارمین	رَابِعٌ	۶
			ستمگر	ظَالِمٌ	۷

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
اختصاص بده	خُصَّ	۷	آغاز کن	أَبْدَأْ	۱
پیروی کرد - همراهی کرد	شَیَعَتْ	۸	برای همیشه - همیشگی	أَبَدَ الْأَبْدِينَ	۲
چند برابر کن	ضَاعَفَ	۹	لعت کن	الْعَنَ	۳
گروه - دسته	عِصَابَةٌ	۱۰	بیعت کرد	بَايَعَتْ	۴
شاد شد	فَرِحَتْ	۱۱	فدا کردند	بَدَّلُوا	۵
جمع «مُهَجَّةٌ: خون قلب»	مُهَجَّ	۱۲	موافقت کرد - موافق بود	تَابَعَتْ	۶

### \* تمرین و پرسش

تمرین‌های زیر را با دقت انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ‌های صحیح را علامت بزنید:

۱. أِبْدَأْ - الْعَنَ - أَرْزُقُ :

الف - شروع کرد - لعن نمود - روزی داد

ب - آغاز کن - لعنت کن - روزی بده

۲. تَابَعَتْ - شَیَعَتْ - فَرِحَتْ :

الف - موافقت کرد - همراهی کرد - شاد شد

ب - پیروی کن - مشایعت کن - شادی کن

۳. خُصَّ - ضَاعَفَ - ثَبَّتَ :

الف - اختصاص بده - چند برابر کن - ثابت بدار

ب - اختصاص داد - مضاعف کرد - ثابت کرد

۴. **بَدَلُوا - بَايَعْتُ - عِصَابَةَ :**

- الف - فدا کردند - بیعت کن - عصبانیت
- ب - فدا کردند - بیعت کرد - گروه

۵. **أَبَدَ الْآبِدِينَ - مَهَج :**

- الف - همیشه - خون دلها
- ب - برای همیشه - خون قلبها

تمرین ۲. پاسخ‌های صحیح را علامت بزنید:

۱. **وَأَثَبْتُ لِي قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَكَ :**

- الف - و ثابت بدار برای من منزلتی راستین نزد (خود)ت
- ب - و ثابت کن برای من گامی درست نزد (خود)ت

۲. **وَأَيَّامَ حَيَاتِي، بِالْبَرَاءَةِ مِنْهُمْ :**

- الف - و روزهای (دوران) زندگیم به بیزارگی جستن از آنها
- ب - و روزهای زندگی با بیزارگی از آنها

۳. **اللَّهُمَّ الْعَنِ الْعِصَابَةَ الَّتِي جَاهَدَتِ الْحُسَيْنَ :**

- الف - خدایا لعن آن گروهی که می‌جنگند با حسین علیه السلام
- ب - خدایا لعنت کن گروهی را که جنگیدند با حسین علیه السلام

۴. **وَلَا جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ ۱ مَنِي لَزِيَارَتِكُمْ :**

- الف - و قرار ندهد آنرا خداوند آخرین بار از جانب من برای زیارت شما
- ب - و قرار نداد خداوند آخرین عهد مرا در زیارت شما

---

۱. «عهد» در این جا به معنی «بار - دفعه» می‌باشد.

۵. الَّذِينَ بَدَلُوا مَهْجَمَهُمْ دُونَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ:

- الف- کسانی که فدا کردند خون قلبهایشان را نزد حسین علیه السلام
- ب- کسانی که ریختند خون دل خود را نزد حسین علیه السلام

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. وَ هَذَا يَوْمٌ فَرِحَتْ بِهِ آلُ زِيَادٍ وَ آلُ مَرْوَانَ، بِقَتْلِهِمُ الْحُسَيْنِ

و ..... روزی است که ..... در آن ..... زیاد و ..... مروان به سبب ..... آنها ..... را.

۲. اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ فِي هَذَا الْيَوْمِ، وَ فِي مَوْقِفِي هَذَا، وَ أَيَّامِ حَيَاتِي

..... قطعاً ..... به سوی تو ..... روز ..... این جایگاهم و روزهای (دوران) ..... .

۳. الْعِصَابَةَ الَّتِي جَاهَدَتِ الْحُسَيْنَ، وَ شَايَعَتْ وَ بَايَعَتْ وَ تَابَعَتْ عَلَى قَتْلِهِ

..... که ..... با حسین علیه السلام و ..... و ..... و ..... بر ..... او.

۴. وَ عَلَى الْأَرْوَاحِ الَّتِي حَلَّتْ بِفِنَائِكَ. عَلَيْكَ مِنِّي سَلَامٌ اللَّهُ أَبَدًا، مَا بَقِيَتْ

و بر ..... که ..... در ..... بر ..... از جانب من درود ..... همیشه، تا زمانی که ..... .

۵. اللَّهُمَّ خُصَّ أَنْتَ أَوْلَ ظَالِمٍ بِاللَّعْنِ مِنِّي، وَ أَبَدًا بِهِ أَوْلًا

خداوندا ..... تو نخستین ..... را به ..... از جانب ..... و ..... به آن ..... .

تمرین ۴. متن درس را با دقت ترجمه کنید.

---

۱. دُونَ: نزد. (این کلمه در قرآن کریم به این معنا به کار نرفته است).

## زبان معارف

### ❖ فعل مضارع

در کتاب آموزش ترجمه و مفاهیم با بسیاری از صیغ فعل مضارع آشنا شدیم. اکنون ضمن یادآوری آنچه در گذشته آمد، صرف همه صیغه‌های فعل مضارع (از ریشه نصر) در جدول زیر ارائه می‌شود.

ترجمه	فعل	صیغه		
یاری می‌کند	يَنْصُرُ	۱. مفرد	مذکر	فَاعِلٌ
یاری می‌کنند	يَنْصُرَانِ	۲. مثنیٰ		
یاری می‌کنند	يَنْصُرُونَ	۳. جمع		
یاری می‌کند	تَنْصُرُ	۱. مفرد	مؤنث	
یاری می‌کنند	تَنْصُرَانِ	۲. مثنیٰ		
یاری می‌کنند	تَنْصُرْنَ	۳. جمع		
یاری می‌کنی	تَنْصُرُ	۱. مفرد	مذکر	مُخَاطَبٌ
یاری می‌کنید	تَنْصُرَانِ	۲. مثنیٰ		
یاری می‌کنید	تَنْصُرُونَ	۳. جمع		
یاری می‌کنی	تَنْصُرِينَ	۱. مفرد	مؤنث	
یاری می‌کنید	تَنْصُرَانِ	۲. مثنیٰ		
یاری می‌کنید	تَنْصُرْنَ	۳. جمع		
یاری می‌کنم	أَنْصُرُ	وحده	مذکر و مؤنث	مُتَكَلِّمٌ
یاری می‌کنیم	نَنْصُرُ	مع‌الغیر		

**\* تمرین**

همان‌گونه که می‌دانیم، فعل مضارع با افزودن یکی از حروف «ی، ت، ا، ن» به اوّل فعل ماضی ساخته می‌شود. به این حروف، حروف مضارعه می‌گویند و برای سهولت یادگیری، آنها را در کلمه «اتین» جمع کرده‌اند.

ردیف	فعل	صیغه	وزن	ریشه
۱	يَنْفَعُ			
۲	يَغْفِرُ			
۳	يَشْغَلُونَ	جمع مذکر غایب	يَفْعَلُونَ	ش غ ل
۴	تَخْطُرُ			
۵	تَحْجِبُونَ			
۶	تَقْضِحُ			
۷	أَشْكُرُ			
۸	تَعْلَنُ			ع ل م
۹	يُحْكِمُ			
۱۰	تَجْعَلُ			
۱۱	يَدْخُلُونَ			
۱۲	نَضْرِبُ		نَفْعِلُ	



## آشنایی با معارف اهل بیت

### زیارت عاشورا (۳)



۹. خدایا! ابوسفیان، معاویه و یزید پسر معاویه را برای همیشه از رحمت دور بدار:  
«اللَّهُمَّ الْعَنِ أَبَاسُفِيَانَ وَمُعَاوِيَةَ، وَيَزِيدَ بْنَ مُعَاوِيَةَ، عَلَيْهِمْ مِنَكَ اللَّعْنَةُ أَبَدَ الْأَبْدِينَ».

۱۰. امروز، خاندان زیاد و مروان با کشتن حسین (علیه السلام) شادمان شدند: «وَهَذَا يَوْمٌ  
فَرِحَتْ بِهِ آلُ زِيَادٍ وَآلُ مَرَوَانَ، بِقَتْلِهِمُ الْحُسَيْنِ - صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ -»؛ خدایا لعنت و  
عذابت را بر آنان چند برابر کن: «اللَّهُمَّ فَضَاعِفْ عَلَيْهِمُ اللَّعْنَ مِنْكَ وَالْعَذَابَ».

۱۱. خدایا! امروز و در این مکان و در همه روزهای زندگی‌ام، با بیزاری جستن از  
آنان و لعنت بر آنان و با ولایت پیامبر و خاندانش، به تو تقرب می‌جویم: «اللَّهُمَّ إِنِّي  
أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ فِي هَذَا الْيَوْمِ، وَفِي مَوْقِفِي هَذَا، وَأَيَّامِ حَيَاتِي، بِالْبَرَاءَةِ مِنْهُمْ وَاللَّعْنَةَ  
عَلَيْهِمْ، وَبِالْمُوَالَاةِ لِنَبِيِّكَ وَآلِ نَبِيِّكَ - عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ السَّلَامُ -».

پس آن‌گاه، دوری از رحمت خدا را برای دو گروه از خداوند منتقم درخواست  
می‌کنیم:

۱. خدایا! نخستین ستمکاری را که در حق محمد و خاندانش ستم کرد، و نیز  
آخرین ستمکاری را که در این کار از او پیروی کرد، از رحمت دور بدار: «اللَّهُمَّ  
الْعَنِ أَوْلَ ظَالِمٍ ظَلَمَ حَقَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَآخِرَ تَابِعٍ لَهُ عَلَى ذَلِكَ».

۲. خدایا! گروهی را که با حسین جنگیدند و آنان که همراهی کردند و برای کشتن او هم‌پیمان شدند، از رحمت دور بدار: **اللَّهُمَّ الْعِنِ الْعِصَابَةَ الَّتِي جَاهَدَتِ الْحُسَيْنَ، وَ شَايَعَتْ وَ بَايَعَتْ وَ تَابَعَتْ عَلَى قَتْلِهِ. اللَّهُمَّ الْعَنَّهُمْ جَمِيعاً.**

سپس به امام و شهدا چنین درود می‌فرستیم:

۱. سلام بر تو ای ابا عبدالله! و بر جان‌هایی که در آستانت سر ارادت ساییدند و در راه تو فداکاری کردند؛ سلام خدا از سوی من تا زنده‌ام و تا شب و روز برپاست بر تو باد! خدا این دیدار را آخرین زیارت من قرار ندهد: **«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، وَ عَلَى الْأَرْوَاحِ الَّتِي حَلَّتْ بِفِنَائِكَ. عَلَيْكَ مِنِّي سَلَامُ اللَّهِ أَبَدًا، مَا بَقِيَتْ وَ بَقِيَ اللَّيْلُ وَ النَّهَارُ، وَ لَا جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّي لِزِيَارَتِكُمْ.»**

۲. سلام بر تو ای حسین! سلام بر تو ای علی بن‌الحسین، سلام بر فرزندان حسین و سلام بر یاران حسین! **«السَّلَامُ عَلَى الْحُسَيْنِ، وَ عَلَى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، وَ عَلَى أَوْلَادِ الْحُسَيْنِ، وَ عَلَى أَصْحَابِ الْحُسَيْنِ.»**

در پایان زیارت، پیشانی عبودیت بر خاک می‌گذاریم و سجده‌کنان چنین زمزمه می‌کنیم:

خدایا! تو را ستایش می‌کنم، ستایش کسانی که در مصیبت شاکرند: **«اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ حَمْدَ الشَّاكِرِينَ لَكَ عَلَى مُصَابِهِمْ. الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى عَظِيمِ رِزْيَتِي.»**

خدایا! در روز قیامت، شفاعت حسین (علیه‌السلام) را روزیم کن: **«اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي شَفَاعَةَ الْحُسَيْنِ يَوْمَ الْوُرُودِ.»** و منزلتی راستین برای من نزد حسین و یاران او که خون قلبشان را در راه او تقدیم کردند، فراهم نما: **«وَ ثَبَّتْ لِي قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَكَ مَعَ الْحُسَيْنِ وَ أَصْحَابِ الْحُسَيْنِ، الَّذِينَ بَدَّلُوا مَهْجَهُمْ دُونَ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام -.»**

## زيارت امين الله (1)



السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِينَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ، وَحُجَّتِهِ عَلَى عِبَادِهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِيرَ

الْمُؤْمِنِينَ. أَشْهَدُ أَنَّكَ جَاهَدْتَ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ، وَعَمِلْتَ بِكَلْبِهِ، وَاتَّبَعْتَ سُنَنَ

نَبِيِّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - حَتَّى دَعَاكَ اللَّهُ إِلَى جِوَارِهِ، فَقَبَضَكَ إِلَيْهِ بِاخْتِيَارِهِ،

وَأَلْزَمَ أَعْدَاءَكَ الْحِجَّةَ، مَعَ مَا لَكَ مِنَ الْحُجَجِ الْبَالِغَةِ عَلَى جَمِيعِ خَلْقِهِ. اللَّهُمَّ

فَاجْعَلْ نَفْسِي مُطْمَئِنَّةً بِقَدْرِكَ، رَاضِيَةً بِقَضَائِكَ، مُوَلَّعَةً بِذِكْرِكَ وَدُعَائِكَ،

مُحِبَّةً لِمُصَفَوَةِ أَوْلِيَائِكَ، مَحْبُوبَةً فِي أَرْضِكَ وَسَمَائِكَ، صَابِرَةً عَلَى نُزُولِ بَلَائِكَ،

شَاكِرَةً لِمُفَاضِلِ نِعَمَاتِكَ، ذَاكِرَةً لِمُسَوْبِغِ آلائِكَ، مُشْتَاقَةً إِلَى فَرَحَةِ لِقَائِكَ،

مُتَزَوِّدَةً مِنَ التَّقْوَى لِيَوْمِ جَزَائِكَ، مُسْتَنَّةً بِسُنَنِ أَوْلِيَائِكَ، مُفَارِقَةً لِأَخْلَاقِ

أَعْدَاثُكَ مَشْغُولَةٌ عَنِ الدُّنْيَا بِحَمْدِكَ وَ ثَنَائِكَ.

**\* تمرین و آمادگی**

فراگیران عزیز: فهرست لغات پایان کتاب، یاری‌دهنده شما برای یادآوری معنای لغاتی است که پس از مرور متن درس متوجه می‌شوید معانی آنها را فراموش کرده‌اید.

**\* تمرین و تثبیت**

معارف‌پژوهان گرامی: کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش و پاسخ از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

**\* جدول کلمه‌های آشنا و جدید**

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
صبرکننده - شکيبا	صَابِرَةٌ	۹	پیروی کردی	اتَّبَعْتُ	۱
عمل کردی - انجام دادی	عَمِلْتَ	۱۰	اختیار	اِخْتِيَارٌ	۲
تقدیر - قَدَر	قَدَرٌ	۱۱	اخلاق - خصلت‌ها	أَخْلَاقٌ	۳
دوستدار	مُحِبَّةٌ	۱۲	بلا - امتحان	بَلَاءٌ	۴
محبوب - دوست‌داشتنی	مُحِبَّةٌ	۱۳	جمع «حُجَّةٌ: دلیل»	حُجَجٌ	۵
مشتاق - علاقه‌مند	مَشْتَاقَةٌ	۱۴	یادکننده	ذَاكِرَةٌ	۶
آرامش‌یافته - آرام	مُطْمَئِنَّةٌ	۱۵	جمع «سُنَّةٌ: روش»	سُنَنٌ	۷
نزول - فرود آمدن	نُزُولٌ	۱۶	شکرگزار	شَاكِرَةٌ	۸

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
قبض روح کرد - گرفت	قَبْضٌ	۷	الزام کرد - وادار کرد	أَلْزَمَ	۱
توشه برگیرنده	مَتْرُودَةٌ	۸	رَسَا	بَالِغَةٌ	۲
عمل کننده	مُسْتَنَنَةٌ	۹	مدح - ستایش	ثَنَاءٌ	۳
منصرف شده - سرگرم شده	مَشْغُولَةٌ	۱۰	جمع «سَابِغَةٌ: فراوان - سرشار»	سَوَابِغٌ	۴
دوری کننده	مُفَارِقَةٌ	۱۱	شادی	فَرَحَةٌ	۵
دل باخته - سخت مشتاق	مَوْلَعَةٌ	۱۲	جمع «فَاضِلَةٌ: فراوان»	فَوَاضِلٌ	۶

### \* تمرین و پرسش

تمرین‌های زیر را با دقت انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ‌های صحیح را علامت بزنید:

۱. **مُحِبَّةٌ - مُفَارِقَةٌ - مَتْرُودَةٌ :**

- الف - دوستدار - دوری کننده - توشه برگیرنده
- ب - دوستی - دوری - زاد و توشه گیری

۲. **سَوَابِغٌ - فَوَاضِلٌ - حُجِّجٌ :**

- الف - جمع «سَابِغَةٌ: سرشار» - جمع «فَاضِلَةٌ: فراوان» - دلایل
- ب - فراوان - برتری‌ها - حاجیان

۳. **مَوْلَعَةٌ - مَشْغُولَةٌ - مُحِبَّةٌ :**

- الف - علاقه‌مند - سرگرم - دوستدار
- ب - دل باخته - سرگرم شده - دوست داشتنی

۴. بِالْغَةِ - مُسْتَنَّةٌ - عِصَابَةٌ :

- الف - رسا - عمل کننده - خشنود
- ب - رسیدن - روش گیر - مورد رضایت

۵. الْأَزْمَ - ثَمَاءٌ - فَرَحَةٌ :

- الف - وادار کرد - ستایش - شادی
- ب - وادار شد - مدح - شاد

تمرین ۲. پاسخ‌های صحیح را علامت بزنید:

۱. وَ اتَّبَعَتْ سُنَنَ نَبِيِّهِ :

- الف - و پیروی کرد از روش‌های پیامبر
- ب - و پیروی کردی سنت‌های پیامبرش را

۲. حَتَّى دَعَاكَ اللَّهُ إِلَى جِوَارِهِ :

- الف - تا خواند تو را خداوند به همسایگی (خود)ش
- ب - مگر این‌که بخوانی خدا را در جوار خود

۳. فَقَبَضَكَ إِلَيْهِ بِاخْتِيَارِهِ :

- الف - پس قبض روح کند تو را (فرشته مرگ) به سوی خود و اختیارش
- ب - پس قبض روح کرد تو را به سوی (خود)ش، با اختیارش

۴. وَ الْأَزْمَ أَعْدَاءَكَ الْحُجَّةَ :

- الف - و وادار کرد دشمنان تو را (به پذیرش) دلیل
- ب - و لازم دیدند دشمنان تو (آوردن) دلیل را

۵. مَعَ مَا لَكَ مِنَ الْمُحْجِجِ الْبَالِغَةِ :

- الف - با آن‌که برای تو (بود) از دلایل رسا
- ب - با این‌که نبود برای تو هیچ دلایل رسایی

۶. **فَاجْعَلْ نَفْسِي مُطْمَئِنَّةً بِقَدْرِكَ :**

- الف- پس قرار دادم خودم را آرامش یافته به مقدرات
- ب- پس قرار بده جانم را آرامش یافته به تقدیرت

۷. **مَوْلَعَةً بِذِكْرِكَ وَ دُعَائِكَ :**

- الف- سخت مشتاق به یاد تو و دعایت
- ب- حریص نسبت به یادآوری نعمت‌ها و خواندن تو مرا

۸. **ذَاكِرَةً لِسَوَابِغِ الْآلَائِكَ :**

- الف- یادکننده نعمت‌های فراوانت
- ب- یادی از فراوان‌ترین نعمت‌های خود

۹. **مُشْتَاقَةً إِلَى فَرَحَةِ لِقَائِكَ :**

- الف- علاقه‌مند به شادی دیدارت
- ب- مشتاق به سوی شادی حاصل از دیدارت

۱۰. **مُسْتَنَّةً بِسُنَنِ أَوْلِيَائِكَ :**

- الف- روش‌گیر برای سنت دوستانت
- ب- عمل‌کننده به سنت‌های دوستانت

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِينَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ، وَحُجَّتُهُ عَلَى عِبَادِهِ

دروود ..... تو ای ..... خدا ..... زمین ..... و ..... او ..... او.

۲. أَشْهَدُ أَنَّكَ جَاهَدْتَ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ، وَعَمِلْتَ بِحُجَّتِهِ

..... که ..... در (راه) ..... حق ..... و ..... به ..... او.

۳. مُجِبَّةٌ لِمَنْفَعَةٍ أَوْلِيَاءِكَ، مَحْبُوبَةٌ فِي أَرْضِكَ وَ سَمَائِكَ

..... دوستان برگزیده‌ات، ..... در ..... تو و ..... تو.

۴. صَابِرَةٌ عَلَى نُزُولِ بَلَائِكَ، شَاكِرَةٌ لِمَنْفَعَتِكَ نِعْمَاتِكَ

..... بر ..... بلای ..... برای نعمت‌های ..... تو.

۵. مُفَارِقَةٌ لِأَخْلَاقِ أَعْدَائِكَ مَشْغُولَةٌ عَنِ الدُّنْيَا بِحَمْدِكَ وَ ثَنَائِكَ

..... از ..... دشمنان ..... منصرف‌شده ..... دنیا به ..... تو و ..... تو.

تمرین ۴. متن درس را با دقت ترجمه کنید.



## زبان معارف

### فعل امر



همان‌گونه که به خاطر دارید، فعل امر از فعل مضارع ساخته می‌شود. آنچه در درس‌های ۳۷ تا ۴۰، از کتاب‌های آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن آموختید، روش ساختن فعل حاضر (مخاطب) بود. فعل امر غایب و متکلم با افزودن حرف «ل» بر سر فعل مضارع ساخته می‌شود، به همین جهت به این فعل، «امر به لام» و به امر حاضر (مخاطب)، «امر به صیغه» می‌گویند.

گفتنی است که در امر به لام، مانند امر حاضر، تغییراتی در آخر فعل مضارع ایجاد می‌شود، به جز صیغه‌های جمع غایب مؤنث و جمع مخاطب مؤنث امر، که هیچ تغییری ندارد «نوع جمع مؤنث» از آخر آن حذف نمی‌شود؛ مانند: **يَنْصُرُ** ← **لِيَنْصُرُنَّ**

بنابراین فعل امر مانند فعل مضارع چهارده صیغه دارد:

هشت صیغه آن امر به لام و شش صیغه آن، امر حاضر است.

چهارده صیغه امر، از فعل مضارع **يَكْتُبُ** چنین صرف می‌شود:

غایب:	<b>لِيَكْتُبُوا - لِيَكْتُبِي - لِيَكْتُبْنَ</b>	<b>لِتَكْتُبْ - لَتَكْتُبِي - لَتَكْتُبْنَ</b>
حاضر:	<b>اُكْتُبْ - اُكْتُبَا - اُكْتُبُوا</b>	<b>اُكْتُبِي - اُكْتُبِي - اُكْتُبْنَ</b>
متکلم:	<b>لَاكْتُبْ    لِنَكْتُبْ</b>	

**\* تمرین**

چهارده صیغه فعل امر از فعل های مضارع زیر را صرف کنید:

**يُحْكُمُ** : حکم می کند، داوری می کند

**يَصْرِفُ** : می گرداند

## آشنایی با معارف اهل بیت

### زیارت امین الله (۱)



زیارت امین الله بنا به گفته مرحوم محدث قمی، بسیار معتبر بوده و در همه کتاب‌های زیارت نقل شده است. مرحوم علامه مجلسی نیز این زیارت را از نظر سند و متن بسیار مورد اطمینان دانسته و خواندن آن را نزد مرقد همه امامان سفارش کرده است.

جابر بن عبدالله انصاری یار باوفای پیامبر ﷺ که تا عصر امام محمد باقر (علیه السلام) در قید حیات بوده است، از آن حضرت نقل می‌کند که پدر بزرگوارش امام علی ابن الحسین (علیه السلام) بر مزار امیرالمؤمنین (علیه السلام) در حالی که می‌گریست، این جملات را بر لبان مبارکش جاری نمود:

سلام بر تو ای امانت‌دار خدا در زمینش و ای حجت او بر بندگانش: «السَّلَامُ

عَلَيْكَ يَا أَمِينَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ، وَحُجَّتَهُ عَلَى عِبَادِهِ».

سلام بر تو ای امیر و فرمانروای مؤمنان: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ».

امام سجاد (علیه السلام)، جد گرامی خود را با سه صفت مورد خطاب قرار می‌دهد:

۱. امین خدا در زمین

۲. حجت خدا بر بندگانش

۳. فرمانروای مؤمنان

صفات یادشده به کامل‌ترین و برجسته‌ترین شکل آن در وجود مبارک مولی - الموحّدین علی (علیه السلام) متبلور و مجسم است، ولی ما باور داریم که، همه امامان معصوم پرچم امانت الهی را در زمین بر دوش می‌کشند و هدایت و رهبری مردم را به سوی راهی که خداوند برای سعادت آنان ترسیم کرده است برعهده دارند.

آنان حجت خدا بر بندگان اویند و هیچ انسانی برای توجیه تخلف از فرمان خدا در دنیا بهانه‌ای در قیامت نخواهد داشت؛ زیرا خداوند امامان معصوم را برای بازگویی تکالیف به سوی آنان فرستاد و هر که با وجود راهنمایی‌های روشن این هدایتگران امین به بیراهه رود، نباید کسی جز خود را ملامت کند!

مردم در زمان حیات پربرکت این رهبران شایسته و پاک، فرمانروایی را به ناهلان سپردند، ولی این پدیده تلخ و ناگوار از شایستگی‌های آنان ذره‌ای نمی‌کاهد و همه آنان فرمانروایان حقیقی مؤمنان‌اند.

البته لقب امیرالمؤمنین ویژه حضرت علی (علیه السلام) است و به همین جهت سفارش شده که این زیارت برای ائمه دیگر با جایگزینی نام آن امام به جای لفظ امیرالمؤمنین خوانده شود.

امام زین‌العابدین (علیه السلام) در بخش بعدی زیارت، خطاب به جدش چنین شهادت می‌دهد:

۱. شهادت می‌دهم که تو را در راه خدا مجاهدی خستگی‌ناپذیر بودی و حق جهاد را ادا کردی: «أَشْهَدُ أَنَّكَ جَاهَدْتَ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ».

۲. و به کتاب خدا عمل کردی: «وَعَمِلْتَ بِكِتَابِهِ».

۳. پیرو سنت و راه پیامبر (صلی الله علیه و آله) بودی: «وَاتَّبَعْتَ سُنَنَ نَبِيِّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -».

شهادت می‌دهم که تا آخرین نفس و تا لحظه‌ای که خدا تو را به نزد خویش فراخواند این چنین بودی: «حَتَّى دَعَاكَ اللَّهُ إِلَى جِوَارِهِ، فَقَبَضَكَ إِلَيْهِ بِاخْتِيَارِهِ».

۴. و خدا دشمنانت را در مقابل دلایل روشن و رسای تو تسلیم کرد: «وَأَلْزَمَ أَعْدَاءَكَ الْحُجَّةَ، مَعَ مَا لَكَ مِنَ الْحُجَجِ الْبَالِغَةِ عَلَى جَمِيعِ خَلْقِهِ».

سیدالساجدین علیه السلام پس از سلام و درود بر امام علی علیه السلام، دست نیاز به درگاه خداوند دراز کرد و گفت:

۱. خدایا! جانم را آرام یافته در مقابل مقدراتت قرار ده: «اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ نَفْسِي

مُطْمَئِنَّةً بِقُدْرِكَ».

۲. خشنود به قضایت قرار ده: «رَاضِيَةً بِقَضَائِكَ».

۳. دلباخته ذکر و دعایت قرار ده: «مَوْلَعَةً بِذِكْرِكَ وَ دُعَائِكَ».

۴. دوستدار اولیای برگزیده‌ات قرار ده: «مُحِبَّةً لِصَفْوَةِ أَوْلِيَائِكَ».

۵. در زمین و آسمانت محبوب قرار ده: «مُحِبُّوبَةً فِي أَرْضِكَ وَ سَمَائِكَ».

۶. بر نزول بلایت صابر قرار ده: «صَابِرَةً عَلَى نَزُولِ بَلَائِكَ».

۷. بر نعمت‌های فراوانت شکرگزار قرار ده: «شَاكِرَةً لِفَوَاضِلِ نِعْمَائِكَ».

۸. یادکننده نعمت‌های سرشارت قرار ده: «ذَاكِرَةً لِسَوَابِغِ آيَاتِكَ».

۹. مشتاق دیدار شادی‌بخش با خودت قرار ده: «مُشْتَاقَةً إِلَى فَرْحَةِ لِقَائِكَ».

۱۰. توشه‌گیر تقوا برای روز جزا قرار ده: «مُتَزَوِّدَةً التَّقْوَى لِيَوْمِ جَزَائِكَ».

۱۱. عمل‌کننده به سنت‌های اولیایت قرار ده: «مُسْتَنَّةً بِسُنَنِ أَوْلِيَائِكَ».

۱۲. دوری‌کننده از اخلاق دشمنانت قرار ده: «مُفَارِقَةً لِأَخْلَاقِ أَعْدَائِكَ».

۱۳. با حمد و ثنایت، از دنیا منصرفش کن: «مَشْغُولَةً عَنِ الدُّنْيَا بِحَمْدِكَ وَ ثَنَائِكَ».

## زیارت امین الله (۲)



سپس (در ادامه زیارت)، گونه مبارک خود را بر قبر گذاشت و گفت:

اللَّهُمَّ إِنَّ قُلُوبَ الْمُخْبِتِينَ إِلَيْكَ وَالْهَمَّةُ، وَ سُبُلَ الرَّاعِبِينَ إِلَيْكَ شَارِعَةٌ، وَ أَعْلَامَ

الْقاصِدِينَ إِلَيْكَ وَاضِحَةٌ، وَ أَفئِدَةَ الْعارِفِينَ مِنْكَ فَارِزَةٌ، وَ أَصواتَ الدَّاعِينَ إِلَيْكَ

صَاعِدَةٌ، وَ أَبْوابَ الإِجابَةِ لَهُمْ مُفْتَحَةٌ، وَ دَعْوَةَ مَنْ نَجاكَ مُسْتَجابَةٌ، وَ تَوْبَةَ مَنْ

أَنابَ إِلَيْكَ مَقْبُولَةٌ، وَ عِبْرَةَ مَنْ بَكَى مِنْ خَوْفِكَ مَرْحُومَةٌ، وَ الإِعاِنَّةَ لِمَنْ اسْتَغاثَ

بِكَ مَوْجُودَةٌ، وَ الإِعاِنَّةَ لِمَنْ اسْتَعانَ بِكَ مَبْدُولَةٌ، وَ عِداتِكَ لِعِبادِكَ مُنْجِزَةٌ، وَ زَلَلَ

مَنْ اسْتَقَالَكَ مُقَالَئًا، وَ أَعْمالَ الْعامِلِينَ لَدَيْكَ مُحْفُوظَةٌ، وَ أَرْزاقَكَ إِلى اِخْتِلائي مِنْ

لَدُنْكَ نازِلَةٌ، وَ عوائِدَ المَزِيدِ إِلَيْهِمْ وَاصِلَةٌ، وَ ذُنُوبَ المُسْتَغْفِرِينَ مَغْفُورَةٌ.

### \* تمرین و آمادگی

فراگیران عزیز: متن درس را یک بار بخوانید، کلماتی را که قبلاً خوانده‌اید ولی معانی آنها را فراموش کرده‌اید، علامت بزنیید و با همکاری هم مباحثه خود و در صورت لزوم با مراجعه به فهرست پایان کتاب، معنای آنها را زیر کلمات بنویسید.

### \* تمرین و تثبیت

معارف پژوهان گرامی: کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش و پاسخ از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

### \* جدول کلمه‌های آشنا و جدید

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
اجابت شده - پذیرفته شده	مُسْتَجَابَةٌ	۸	اجابت - پذیرش	اِجَابَةٌ	۱
پذیرفته شده - قبول شده	مَقْبُولَةٌ	۹	جمع «رِزْقُ»: روزی»	أَرْزَاقٌ	۲
موجود	مَوْجُودَةٌ	۱۰	کمک کردن - یاری	إِعَانَةٌ	۳
نازل شونده	نَازِلَةٌ	۱۱	جمع «عَارِفٌ»: عارف»	عَارِفِينَ	۴
رسنده (در حال رسیدن)	وَاصِلَةٌ	۱۲	جمع «عَامِلٌ»: عمل کننده»	عَامِلِينَ	۵
آشکار - روشن	وَاضِحَةٌ	۱۳	محفوظ - نگاه داشته شده	مَحْفُوظَةٌ	۶
حیران	وَالِهَةٌ	۱۴	مورد رحمت	مَرْحُومَةٌ	۷

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
جمع «عِدَّة: وعده»	عِدَات	۱۳	کمک خواست	اِسْتَعَانَ	۱
جمع «عَائِدَة: بهره»	عَوَائِد	۱۴	دادخواهی کرد - یاری خواست	اِسْتَعَاثَ	۲
هراسان	فَارِزَة	۱۵	پوزش طلبید - طلب عفو کرد	اِسْتَقَالَ	۳
جمع «قَاصِد: قصدکننده»	قَاصِدِينَ	۱۶	فریادرسی	اِغَاثَة	۴
بخشیده شده - هدیه شده	مَبْدُولَة	۱۷	بازگشت	اَنَابَ	۵
جمع «مُحِبَّت: خاشع - متواضع»	مُحِبِّتِينَ	۱۸	گریست	بَكَى	۶
افزون شده	مَزِيد	۱۹	جمع «داعی: دعاکننده»	دَاعِينَ	۷
جمع «مُسْتَغْفِر: استغفار کننده - آمرزش خواه»	مُسْتَغْفِرِينَ	۲۰	جمع «رَاغِب: مشتاق»	رَاغِبِينَ	۸
کاملاً گشوده - کاملاً باز	مُفْتَحَة	۲۱	لغزش	زَلَّ	۹
بخشوده شده - عفو شده	مُقَالَة	۲۲	باز - هموار	شَارِعَة	۱۰
وفا شده - انجام شدنی	مُنْجَزَة	۲۳	بالا رونده	صَاعِدَة	۱۱
مناجات کرد	نَاجِي	۲۴	آشک	عَبْرَة	۱۲

**\* تمرین و پرسش**

تمرین‌های زیر را با دقت انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ‌های صحیح را علامت بزنید:

۱. زَلَّ - عَبْرَة - فَارِزَة :



الف - سستی - گریه - ترسان



- ب - لغزش - آشک - هراسان
۲. **خَلَائِقٌ - عَوَائِدٌ - عِدَاتٌ :**
- الف - آفریدگان - بهره‌ها - وعده‌ها
- ب - جانشینان - درآمد - عادت
۳. **رَاغِبِينَ - قَاصِدِينَ - دَاعِينَ :**
- الف - منحرفان - تصدیق‌شدگان - دعوت‌کننده
- ب - مشتاقان - قصدکنندگان - دعاکنندگان
۴. **اِسْتَعَاثٌ - اِسْتَعَانَ - اِسْتَقَالَ :**
- الف - دادخواهی کرد - کمک خواست - پوزش طلبید
- ب - فریادرس - کمک‌کار - نقل قول
۵. **بَكِيٌّ - اَنَابَ - نَاجِيٌّ :**
- الف - گریست - بازگشت - مناجات کرد
- ب - گریان - بازگشت - نجات‌دهنده
۶. **وَاصِلَةٌ - نَازِلَةٌ - صَاعِدَةٌ :**
- الف - رسیدن - فرود آمدن - بالا رفتن
- ب - رسنده - نازل‌شونده - بالا رونده
۷. **اِغَاثَةٌ - شَارِعَةٌ - اِعَانَةٌ :**
- الف - فریادرسی - هموار - کمک کردن
- ب - فریادرس - هموار - توهین
۸. **مَبْدُولَةٌ - مَزِيدٌ - مَفْتَحَةٌ :**
- الف - بخشیده‌شده - افزون‌شده - کاملاً گشوده

ب - بذل و بخشش - زیادی - گشایش

۹. **مُخْتَبِنَ - مُسْتَغْفِرِينَ - مُسْتَجَابَةً :**

الف - متواضعان - آمرزش خواهان - پذیرفته شده

ب - فروتنان - آمرزیده شده - اجابت کنندگان

۱۰. **مُقَالَةً - مُنْجَرَةً - مَغْفُورَةً :**

الف - گفتار - پاداش - آمرزیده

ب - بخشوده شده - وفا شده - آمرزیده شده

تمرین ۲. پاسخ های صحیح را علامت بزنید:

۱. **اللَّهُمَّ إِنَّ قُلُوبَ الْمُخْتَبِينَ إِلَيْكَ وَالْهَمَّةُ :**

الف - خدایا قلب فروتنان نزد تو سرگردان است

ب - خدایا قطعاً دل‌های متواضعان به سوی تو حیران است

۲. **وَ أَفئِدَةَ الْعَارِفِينَ مِنْكَ فَازِعَةً :**

الف - و دل‌های عارفان از تو هراسان است

ب - و دل هر عارفی نزد تو هراسناک است

۳. **وَ دَعْوَةَ مَنْ نَاجَاكَ مُسْتَجَابَةً :**

الف - و خواست هر نجاکننده‌ای نزد تو پذیرفتنی است

ب - و دعای کسی که مناجات کند (با) تو پذیرفته شده است

۴. **وَ الْإِغَاثَةَ لِمَنْ اسْتَعَاثَ بِكَ ۱ مَوْجُودَةً :**

الف - و فریادرسی برای کسی که دادخواهی کند از تو، موجود است

ب - و فریادرس کسی هستی که به سوی تو دادخواهی کند

### ۵. وَ زَلَّ مِنْ اسْتَقَالِكَ مُقَالََةً :

- الف- و لغزش کسی که پوزش طلبد از تو، بخشوده شده است
- ب- و لغزش های کسی که پوزش طلبد از تو عفو می شود

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

#### ۱. سُبُلُ الرَّآغِبِينَ إِلَيْكَ شَارِعَةٌ، وَأَعْلَامُ الْقَاصِدِينَ إِلَيْكَ وَاضِحَةٌ

راه های ..... به سوی ..... هموار است و پرچم های ..... به سوی ..... است.

#### ۲. وَأَصْوَاتُ الدَّاعِينَ إِلَيْكَ صَاعِدَةٌ، وَأَبْوَابُ الْإِجَابَةِ لَهُمْ مُفْتَحَةٌ

و صدا های ..... به سوی ..... و در های ..... برای .....

#### ۳. وَ تَوْبَةٌ مِنْ أَنْابِ إِلَيْكَ مَقْبُولَةٌ، وَعِبْرَةٌ مِنْ بَكْيٍ مِنْ خَوْفِكَ مَرْحُومَةٌ

و ..... کسی که ..... به سوی ..... و ..... کسی که ..... از ..... تو .....

#### ۴. وَالْإِعَانَةُ لِمَنْ اسْتَعَانَ بِكَ مَبْدُولَةٌ، وَعِدَاتُكَ لِعِبَادِكَ مُنْجَرَةٌ

و ..... برای کسی که ..... از تو ..... و ..... تو برای ..... تو .....

#### ۵. وَأَرْزَاقُكَ إِلَى انْخِلَاطِيٍّ مِنْ لَدُنْكَ نَازِلَةٌ، وَعَوَائِدُ الْمَزِيدِ إِلَيْهِمْ وَاصِلَةٌ

و ..... تو به سوی ..... از ..... تو ..... و ..... افزون شده ..... آنها .....

تمرین ۴. متن درس را ترجمه تحت اللفظی نمایید.

## زبان معارف

### فعل نهی



در بخش زبان قرآن کتاب «آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن کریم»، درس ۴۱ با شیوه ساختن بسیاری از صیغه‌های فعل نهی آشنا شدید. اکنون بار دیگر مطالب گذشته را یادآوری می‌کنیم.

#### روش ساختن فعل نهی

ابتدا بر سر فعل مضارع «لا» اضافه می‌شود، پس از آن چنانچه فعل، مفرد باشد، حرف آخر آن ساکن می‌شود.  
در فعل‌های مثنی و جمع (به جز صیغه‌های جمع غایب مؤنث و جمع مخاطب مؤنث)، «ن» از آخر آنها حذف می‌شود.

نمودار صرف فعل نهی (از فعل **يَنْصِرُ**)

ترجمه	فعل	صيغه	
یاری نکند	لا يَنْصِرُ	۱. مفرد	مذکر
یاری نکنند	لا يَنْصِرُوا	۲. مثنیٰ	
یاری نکنند	لا يَنْصِرُوا	۳. جمع	
یاری نکند	لا تَنْصِرُ	۱. مفرد	مؤنث
یاری نکنند	لا تَنْصِرِي	۲. مثنیٰ	
یاری نکنند	لا تَنْصِرْنَ	۳. جمع	
یاری نکن	لا تَنْصِرْ	۱. مفرد	مذکر
یاری نکنید	لا تَنْصِرُوا	۲. مثنیٰ	
یاری نکنید	لا تَنْصِرُوا	۳. جمع	
یاری نکن	لا تَنْصِرِي	۱. مفرد	مؤنث
یاری نکنید	لا تَنْصِرِي	۲. مثنیٰ	
یاری نکنید	لا تَنْصِرْنَ	۳. جمع	
یاری نکنم	لا أَنْصِرُ	وحده	مذکر و مؤنث
یاری نکنیم	لا نَنْصِرُ	مع الغیر	

\* تمرین

چهارده صیغه فعل نهی از افعال زیر را بنویسید:

**يَبْلُغُ** : می رسد

**يَسْأَلُ** : سؤال می کند، درخواست می کند

## آشنایی با معارف اهل بیت

### زیارت امین الله (۲)



در این بخش زیارت امین الله، امام سجاد ضمن عرض حال بندگان به درگاه خدا، خداوند را به برخی صفات فعلی اش می ستاید و در پایان از او حاجاتی می طلبد. حضرتش چنین عرضه می دارد:

۱. خدایا! دل های خاشعان شیفته تو است: «اللَّهُمَّ إِنَّ قُلُوبَ الْمُخْتَبِينَ إِلَيْكَ وَاهِلَةٌ».

۲. و راه های مشتاقان به سوی تو، هموار است: «وَسُبُلَ الرَّاغِبِينَ إِلَيْكَ شَارِعَةٌ».

۳. و پرچم ها برای قصدکنندگان به سوی تو نمایان است: «وَأَعْلَامَ الْقَاصِدِينَ

إِلَيْكَ وَاحِضَةٌ».

۴. و دل های عارفان، از تو بیمناک و هراسان است: «وَأَفئِدَةَ الْعَارِفِينَ مِنْكَ فَارِزَةٌ».

۵. و صداهای دعاکننده به سوی تو بلند است: «وَأَصْوَاتَ الدَّاعِينَ إِلَيْكَ صَاعِدَةٌ».

۶. و درهای اجابت بر آنان کاملاً گشوده است: «وَأَبْوَابَ الْإِجَابَةِ لَهُمْ مَفْتُوحَةٌ».

۷. و دعای هر که با تو مناجات کند اجابت شده است: «وَدَعْوَةَ مَنْ نَاجَاكَ مُسْتَجَابَةٌ».

۸. و توبه هر که به سوی تو بازگردد پذیرفته است: «وَتُوبَةَ مَنْ أَنَابَ إِلَيْكَ مَقْبُولَةٌ».

۹. و اشک هر که از ترس تو بگرید مورد رحمت است: «وَعَبْرَةَ مَنْ بَكَى مِنْ

خَوْفِكَ مَرْحُومَةٌ».

۱۰. و برای هر کس که به درگاهت دادخواهی کند فریادرسی هست: «وَالْإِغَاثَةَ

لِمَنْ اسْتَعَانَ بِكَ مَوْجُودَةً».

۱۱. و هر که از تو کمک بجوید، به او کمک داده می‌شود: «وَالْإِعَانَةَ لِمَنْ اسْتَعَانَ

بِكَ مَبْدُولَةً».

۱۲. و وعده تو به بندگانت انجام می‌شود (وفا می‌شود): «وَعِدَاتِكَ لِعِبَادِكَ مُنْجِزَةً».

۱۳. و لغزش هر که از تو پوزش بخواهد عفو می‌شود: «وَزَلَّ مِنْ اسْتِقَالِكَ مَقَالَةً».

۱۴. و کارهای عمل‌کنندگان نزد تو محفوظ است: «وَأَعْمَالَ الْعَامِلِينَ لَدَيْكَ مَحْفُوظَةً».

۱۵. و روزی مخلوقات از سوی تو بر آنان فرود می‌آید: «وَأَرْزَاقَكَ إِلَى الْخَلَائِقِ

مِنْ لَدُنْكَ نَازِلَةً».

۱۶. و بهره‌های افزون‌شده به آنان می‌رسد: «وَعَوَائِدَ الْمَزِيدِ إِلَيْهِمْ وَأَصْلَهُ».

۱۷. و گناهان آمرزش‌خواهان، آمرزیده می‌شود: «وَذُنُوبَ الْمُسْتَغْفِرِينَ مَغْفُورَةً».

### زیارت امین الله (۳)



وَ حَوَائِجَ خَلَقَكَ عِنْدَكَ مَقْضِيَةً، وَ جَوَائِزَ السَّائِلِينَ عِنْدَكَ مُوفَّرَةً، وَ عَوَائِدَ

الْمَزِيدِ مُتَوَاتِرَةً، وَ مَوَائِدَ الْمُسْتَطْعِمِينَ مُعَدَّةً، وَ مَنَاهِلَ الظَّمَاءِ<sup>۱</sup> مُتَرَعَّةً، اللَّهُمَّ

فَاسْتَجِبْ دُعَائِي، وَ اقْبَلْ ثَنَائِي، وَ اجْمَعْ بَيْنِي وَ بَيْنَ أَوْلِيَائِي، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ عَلِيٍّ

وَ فَاطِمَةَ، وَ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ، إِنَّكَ وَليُّ نَعْمَائِي، وَ مُنْتَهَى مُنَايَ، وَ غَايَةُ رَجَائِي فِي

مُنْقَلَبِي وَ مَثْوَايَ. وَ در کامل‌الزیارت این جملات پس از این زیارت نیز آمده است:

أَنْتَ إِلَهِي وَ سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ، اغْفِرْ لِأَوْلِيَائِنَا، وَ كُفِّ عَنَّا أَعْدَاءَنَا، وَ اشْغَلْهُمْ عَنَّا

أَذَانًا، وَ أَظْهِرْ كَلِمَةَ الْحَقِّ وَ اجْعَلْهَا الْعُلْيَا، وَ أَدْحِضْ كَلِمَةَ الْبَاطِلِ وَ اجْعَلْهَا السُّفْلَى،

إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

۱. مَنَاهِلَ الظَّمَاءِ : چشمه‌ها (برای) تشنگان.



### \* تمرین و آمادگی

درباره کلماتی که معنی آنها را در خاطر ندارید، همانند درسهای پیشین عمل کنید.

### \* تمرین و تثبیت

معارف پژوهان گرامی: کلمه‌های آشنا و جدید درس را بخوانید و با پرسش و پاسخ از یکدیگر، آنها را به خاطر بسپارید.

### \* جدول کلمه‌های آشنا و جدید

معنا	کلمه (آشنا)	ردیف	معنا	کلمه (آشنا)	ردیف
امید	رَجَاء	۴	جمع کن	إِجْمَع	۱
جمع « سَائِلٍ : درخواست کننده - گدا »	سَائِلِينَ	۵	قبول کن - بپذیر	إِقْبَلْ	۲
			جمع «جائزَة: جایزه»	جَوَائِزِ	۳

معنا	کلمه (جدید)	ردیف	معنا	کلمه (جدید)	ردیف
پی در پی	مُتَوَاتِرَةً	۱۱	دفع کن - متزلزل کن	أَدْحِضْ	۱
جمع «مُسْتَطَعِمٍ: غذاخواه»	مُسْتَطَعِمِينَ	۱۲	اجابت کن	اسْتَجِبْ	۲
فراهم شده - آماده	مُعَدَّةٌ	۱۳	منصرف کن - سرگرم کن	اشْغَلْ	۳
برآورده شده	مَقْضِيَّةٌ	۱۴	چیره کن - مسلط کن	أَظْهِرْ	۴
جمع «مَنْهَلٍ: چشمه - سرچشمه»	مَنَاهِلٍ	۱۵	پست تر - پست ترین	سُفِّلِي	۵
نهایت - پایان	مُنْتَهَىٰ	۱۶	جمع «ظَمَانٍ: تشنه»	ظَمَاءٌ	۶
بازگشتگاه	مُنْقَلَبٌ	۱۷	بالا تر	عُلِيًّا	۷
آرزو	مُنْهَىٰ	۱۸	نهایت	غَايَةَ	۸
جمع: «مَائِدَةٌ: سفره غذا - غذا»	مَوَائِدِ	۱۹	بازدار	كُفِّ	۹
فراوان	مُوقِرَةٌ	۲۰	لبریز - پرآب	مُتْرَعَةٌ	۱۰

### \* تمرین و پرسش

تمرین‌های زیر را با دقت انجام دهید.

تمرین ۱. پاسخ‌های صحیح را علامت بزنید:

۱. جَوَائِزُ - مَنَاهِلُ - مَوَائِدُ :



الف - جایزه‌ها - سرچشمه‌ها - غذاها



ب - جایزه‌ها - روش‌ها - سفره‌ها

۲. **اِسْتَجِبَ - اِشْغَلَ - اِقْبَلَ :**

- الف - اجابت کن - سرگرم کن - قبول کن
- ب - اجابت کرد - اشتغال یافت - قبول کرد

۳. **مُنَى - غَايَةَ - رَجَاءَ :**

- الف - آرزوها - هدف - امیدواری
- ب - آرزو - نهایت - امید

۴. **مُتَرَعَةً - مُنْقَلَبٌ - مُعَدَّةٌ :**

- الف - لبریز - بازگشتگاه - فراهم شده
- ب - پرآب - بازگشت کننده - آماده کننده

۵. **اَدْحَضُ - اَظْهَرُ - اِجْمَعُ :**

- الف - دفع کرد - ظاهر کرد - جمع کرد
- ب - دفع کن - چیره کن - جمع کن

۶. **سُفْلَى - عَلِيَا - مُنْتَهَى :**

- الف - پست تر - بالاتر - نهایت
- ب - پایین - بالا - آخر

۷. **مُتَوَاتِرَةٌ - مُوَفَّرَةٌ - اَذَى :**

- الف - فراوان - پیر - آزار
- ب - پی در پی - فراوان - اذیت

۸. **مُسْتَطْعِمِينَ - سَائِلِينَ - كُفَّ :**

- الف - غذاخواهان - درخواست کنندگان - بازدار
- ب - طلب طعام - سؤال کننده - بازداشت

۹. **ظَمَاءٌ - ثَنَاءٌ - نَعْمَاءٌ :**

- الف - تشنگی - حمد - نعمت  
 ب - تشنگان - ستایش - نعمت

۱۰. **مَثْوًى - حَوَائِجٌ - دُعَاءٌ :**

- الف - جایگاه - نیازمندی‌ها - دعا  
 ب - ثواب - نیازمندی - طلب

تمرین ۲. پاسخ‌های صحیح را علامت بزنید:

۱. **وَ حَوَائِجِ خَلْقِكَ عِنْدَكَ مَقْضِيَةً :**

- الف - و نیازمندی مخلوقات تو نزد تو مقدر است  
 ب - و نیازمندی‌های خلق تو نزد تو برآورده شده است

۲. **وَ مَوَائِدِ الْمُسْتَطْعِمِينَ مَعْدَةً :**

- الف - و سفره‌های غذای غذاخواهان آماده است  
 ب - و غذای طالبان خوراک نزد تو است

۳. **وَ مَنَاهِلِ الظَّمَاءِ مُتَرَعَةً :**

- الف - و چشمه‌ها (برای) تشنگان، لبریز است  
 ب - و سرچشمه تشنگان، پر است

۴. **وَ اشْغَلَهُمْ عَنْ آذَانَا :**

- الف - و مشغول می‌کنم آنها را از آزار به ما  
 ب - و منصرف کن آنها را از آزار ما

۵. **إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ :**

- الف - قطعاً تو بر همه چیز آگاهی



ب- قطعاً تو بر هر چیزی توانایی

تمرین ۳. ترجمه عبارات زیر را کامل کنید:

۱. **وَ جَوَائِزِ السَّائِلِينَ عِنْدَكَ مُوفَّرَةً، وَ عَوَائِدِ الْمَزِيدِ مُتَوَاتِرَةً**

و ..... درخواست کنندگان ..... تو ..... و ..... افزون شده ..... است.

۲. **اللَّهُمَّ فَاسْتَجِبْ دُعَائِي، وَ اقْبَلْ ثَنَائِي، وَ اجْمَعْ بَيْنِي وَ بَيْنَ أَوْلِيَائِي**

..... پس ..... دعای ..... و ..... ستایش مرا و ..... بین من و بین .....

۳. **إِنَّكَ وِليُّ نِعْمَائِي، وَ مُنْتَهَى مُنَايَ، وَ غَايَةُ رَجَائِي فِي مُنْقَلَبِي وَ مَثْوَايَ**

..... تو ..... منی و ..... آرزوی ..... و ..... امید من در ..... و ..... من.

۴. **أَنْتَ إِلَهِي وَ سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ، اغْفِرْ لِأَوْلِيَائِنَا، وَ كُفِّ عَنَّا أَعْدَاءَنَا**

تو ..... منی و ..... منی و ..... دوستان ما را و ..... از ..... ما را.

۵. **وَ أَظْهِرْ كَلِمَةَ الْحَقِّ وَ اجْعَلْهَا الْعُلْيَا، وَ ادْحِضْ كَلِمَةَ الْبَاطِلِ وَ اجْعَلْهَا السُّفْلَى**

و ..... تو به سوی ..... از ..... تو ..... و ..... افزون شده ..... آنها .....

تمرین ۴. فرازهای زیارت امین الله این درس را ترجمه کنید.

## زبان معارف

### ❖ فعل جحد (ماضی منفی)

در درس ۳۶ از کتاب آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن کریم با شیوه ساختن برخی از صیغه‌های فعل جحد، آشنا شدید. اکنون مطالب گذشته را با توضیح بیشتر، یادآوری کنیم.

#### روش ساختن فعل جحد

نخست بر سر فعل مضارع، حرف «لَمْ» یا «لَمَّا» اضافه می‌شود، پس از آن، اگر فعل، مفرد باشد حرف آخر آن ساکن می‌شود، مانند:

يَذْكُرُ (یاد می‌کند) ← لَمْ + يَذْكُرُ ← لَمْ يَذْكُرُ (یاد نکرد)

يَذْكُرُ (یاد می‌کند) ← لَمَّا + يَذْكُرُ ← لَمَّا يَذْكُرُ (هنوز یاد نکرده است)

ضمناً توجه دارید، هنگامی که «لَمْ» یا «لَمَّا» بر سر فعل مضارع در می‌آید، معنای آن را به ماضی منفی تبدیل می‌کند.

در فعل‌های مثنی و جمع (به جز صیغه‌های جمع غایب مؤنث و جمع مخاطب مؤنث)، «ن» از آخر آنها حذف می‌شود، مانند:

يَذْكُرَانِ ← لَمْ يَذْكُرَا - لَمَّا يَذْكُرَا

يَذْكُرُونَ ← لَمْ يَذْكُرُوا - لَمَّا يَذْكُرُوا

یادآوری: همانطور که ملاحظه می‌کنید با افزودن «لَمَّا» به اول فعل مضارع، معنای آن

نیز با معنای فعلی که با «لَمْ» ساخته می‌شود، اندکی تفاوت دارد، مانند:

يُنزِلُ نازل می‌کند      لَمْ يُنَزِّلْ نازل نکرد      لَمَّا يُنَزِّلْ هنوز نازل نکرده است

نمودار صرف فعل جحد (از فعل **يَنْصِرُ**)

ترجمه	فعل	صیغه	
یاری نکرد - هنوز یاری نکرده است	<b>لَمْ يَنْصِرْ - لَمَّا يَنْصِرْ</b>	۱. مفرد	مذکر
یاری نکردند - هنوز یاری نکرده‌اند	<b>لَمْ يَنْصِرُوا - لَمَّا يَنْصِرُوا</b>	۲. مثنیٰ	
یاری نکردند - هنوز یاری نکرده‌اند	<b>لَمْ يَنْصِرُوا - لَمَّا يَنْصِرُوا</b>	۳. جمع	
یاری نکرد - هنوز یاری نکرده است	<b>لَمْ تَنْصِرْ - لَمَّا تَنْصِرْ</b>	۱. مفرد	مؤنث
یاری نکردند - هنوز یاری نکرده‌اند	<b>لَمْ تَنْصِرَا - لَمَّا تَنْصِرَا</b>	۲. مثنیٰ	
یاری نکردند - هنوز یاری نکرده‌اند	<b>لَمْ يَنْصِرْنَ - لَمَّا يَنْصِرْنَ</b>	۳. جمع	
یاری نکردی - هنوز یاری نکرده‌ای	<b>لَمْ تَنْصِرْ - لَمَّا تَنْصِرْ</b>	۱. مفرد	مذکر
یاری نکردید - هنوز یاری نکرده‌اید	<b>لَمْ تَنْصِرَا - لَمَّا تَنْصِرَا</b>	۲. مثنیٰ	
یاری نکردید - هنوز یاری نکرده‌اید	<b>لَمْ تَنْصِرُوا - لَمَّا تَنْصِرُوا</b>	۳. جمع	
یاری نکردی - هنوز یاری نکرده‌ای	<b>لَمْ تَنْصِرِي - لَمَّا تَنْصِرِي</b>	۱. مفرد	مؤنث
یاری نکردید - هنوز یاری نکرده‌اید	<b>لَمْ تَنْصِرَا - لَمَّا تَنْصِرَا</b>	۲. مثنیٰ	
یاری نکردید - هنوز یاری نکرده‌اید	<b>لَمْ يَنْصِرْنَ - لَمَّا يَنْصِرْنَ</b>	۳. جمع	
یاری نکردم - هنوز یاری نکرده‌ام	<b>لَمْ أَنْصِرْ - لَمَّا أَنْصِرْ</b>	وحده	مذکر و مؤنث
یاری نکردیم - هنوز یاری نکرده‌ایم	<b>لَمْ نَنْصِرْ - لَمَّا نَنْصِرْ</b>	مع‌الغیر	

\* تمرین

چهارده صیغه فعل جحد از افعال زیر را بنویسید:

**يَجْعَلُ** : قرار می‌دهد

**يَرْجِعُ** : باز می‌گردد

## آشنایی با معارف اهل بیت

### زیارت امین الله (۳)



۱۸. و خواسته‌های خلق، نزد تو برآورده می‌شود: «و حَوَائِجِ خَلْقِكَ عِنْدَكَ مَقْضِيَةٌ».
  ۱۹. و جوایز سائلان نزد تو فراهم است: «و جَوَائِزِ السَّائِلِينَ عِنْدَكَ مُوفَّرَةٌ».
  ۲۰. و بهره‌های افزون پی در پی نصیب آنان می‌شود: «و عَوَائِدِ الْمَزِيدِ مُتَوَاتِرَةٌ».
  ۲۱. و سفره‌های غذا خواهان آماده است: «و مَوَائِدِ الْمُسْتَطْعِمِينَ مُعَدَّةٌ».
  ۲۲. و چشمه‌ها برای تشنگان لبریز است: «و مَنَاهِلِ الظَّمَاءِ مُتَرَعَّةٌ».
- آنگاه امام زین العابدین علیه السلام از خداوند این گونه درخواست می‌کند:
۱. خدایا! دعایم را اجابت کن: «اللَّهُمَّ فَاسْتَجِبْ دُعَائِي».
  ۲. ثنا و ستایشم را بپذیر: «وَاقْبَلْ ثَنَائِي».
  ۳. به حق محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین، مرا با اولیائت همنشین کن: «وَاجْمَعْ بَيْنِي وَبَيْنَ أَوْلِيَائِي، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ، وَالحَسَنِ وَالحُسَيْنِ»، زیرا تو ولی نعمت و نهایت آرزو و امید من در بازگشتگاهم هستی: «إِنَّكَ وَلِيُّ نَعْمَائِي، وَ مُنْتَهَى مُنَايَ، وَ غَايَةُ رَجَائِي فِي مُنْقَلَبِي وَ مَثْوَايَ». تو معبود و آقا و سرور منی! «أَنْتَ إِلَهِي وَ سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ».
  ۴. دوستان ما را بیامرز: «اغْفِرْ لِأَوْلِيَائِنَا».
  ۵. و دشمنانمان را از ما باز دار: «وَ كُفِّ عَنَّا أَعْدَاءَنَا».



۶. و آنان را از آزار رساندن به ما منصرف کن: «**وَ اشْغَلْهُمْ عَنْ أَدَانَا**».

۷. و کلمه حق را پیروز کن و آن را برترین قرار ده: «**وَ أَظْهِرْ كَلِمَةَ الْحَقِّ وَ اجْعَلْهَا**

**الْعُلْيَا**».

۸. کلمه باطل را متزلزل کن و آن را پست‌ترین گردان: «**وَ أَدْحِضْ كَلِمَةَ الْبَاطِلِ وَ**

**اجْعَلْهَا السُّفْلَى**»، زیرا که تو بر هر کار، توانایی: «**إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ**».

## فهرست کلمات

درس	معنا	کلمه	درس	معنا	کلمه
۱	سرمی سپارم	أَتَوَّلِيْ	۱۲	دادی	أَتَيْتُ
۱۷	اجابت - پذیرش	أَجَابَةٌ	۱۱	اذیت کرد - آزار رساند	أَذَى
۱۲	جمع «جَسَد: تن»	أَجْسَاد	۱۴	خورنده	أَكَلَةٌ
۱۲	جمع «جِسْم: بدن»	أَجْسَام	۱۳	خاندان زیاد	آلِ زِيَاد
۱۸	جمع کن	أَجْمَعُ	۱۳	خاندان مروان	آلِ مَرْوَانَ
۳	می‌گردم	أَجُولُ	۴	امان می‌خواهم	أَمِّنُ
۱۱	دوست داشتنی	أَحَبِّبْتُ	۲	امنیت دادی	أَمْنَتَ
۹	جمع «حَيّ: زنده»	أَحْيَاءُ	۲	اجابت کن - بپذیر	آمِنِ
۶	زنده کردی	أَحْيَيْتَ	۱۵	ابوسفیان	أَبَاسَفِيَّانَ
۱۶	اختیار	أَخْتَارَ	۱۲	کنیهٔ امام حسین و امام صادق (علیهما السلام)	أَبَا عَبْدِ اللَّهِ
۳	اخلاص	أَخْلَصَ	۱۵	آغاز کن	أَبْدَأُ
۱۶	اخلاق - خصلت‌ها	أَخْلَاقُ	۱۵	برای همیشه - همیشگی	أَبَدًا أَبَدِيْنَ
۵	جمع «خَيْر: خوب»	أَخْيَارُ	۵	جمع «بِرّ: نیکوکار»	أَبْرَارُ
۵	به‌جا آوردن - باز پس دادن	أَدَاءُ	۱۱	کینه ورزیدی - دشمنی کردی	أَبْغَضْتِ
۱۸	دفع کن - متزلزل کن	أَدْحَضُ	۳	باقی گذاشتی - زنده نگه داشتی	أَبْقَيْتَ
۹	داخل می‌شوم	أَدْخُلُ	۱	برسم - می‌رسم	أَبْلِغُ
۸	داخل کن - وارد کن	أَدْخِلُ	۱۳	پسر مرجانه (ابن زیاد)	إِبْنَ مَرْجَانَةَ
۹	اجازه دادی	أَذِنْتُ	۱۳	جمع «تَبَعَ: پیرو»	أَتْبَاعُ
۱۲	جمع «رُوح: روح - روان»	أَرْوَاحُ	۱	بیزاری می‌جویم	أَتَبَّرَا
۴	امید دارم	أَرْجُو	۱۶	پیروی کردی	أَتَّبَعْتُ
۱	امیدبخش‌تر - امیدوارکننده‌تر	أَرْجَى	۱۴	تقرّب می‌جویم	أَتَقَرَّبُ
۱	رحم‌کننده‌ترین - رحم‌کننده‌تر	أَرْحَمُ	۲	توبه می‌کنم - باز می‌گردم	أَتُوبُ

درس	معنا	کلمه	درس	معنا	کلمه
۱۳	جمع «شِيعَة»: پیرو - دار و دسته»	أَشْيَاع	۱۷	جمع «رِزْقُ»: روزی»	أَرْزَاق
۴	برطرف کن - بگردان	أَصْرِفْ	۶	روزی کن - روزی ده	أَرْزُقْ
۱۲	جمع «صَلْبُ»: پشت - نسل»	أَصْلَاب	۱۲	جمع «رُكْنُ»: تکیه‌گاه - ستون»	أَرْكَان
۸	اصلاح کن	أَصْلِحْ	۱۳	دور کرد	أَزَالَتْ
۱۲	اطاعت کردی - فرمان بردی	أَطَعْتَ	۱۳	پایه	أَسَاس
۳	طلب می‌کنم - می‌جویم	أَطْلُبُ	۳	جمع «سَبَبُ»: وسیله - سبب»	أَسْبَاب
۱۸	چیره کن - مسلط کن	أَظْهَرُ	۹	اجازه می‌خواهم	أَسْتَأْذِنُ
۱۷	کمک کردن - یاری	إِعَانَةٌ	۱۸	اجابت کن	إِسْتَجِبْ
۹	اعتقاد دارم	أَعْتَقِدُ	۱۷	کمک خواست	إِسْتَعَانَ
۱	عزت داد - نیرومند ساخت	أَعَزَّ	۱۷	دادخواهی کرد - یاری خواست	إِسْتَعَاثَ
۴	عطا کن - ببخش	أَعْطِ	۲	آمزش می‌خواهم	أَسْتَعْفِرُ
۴	عطا کردی - بخشید	أَعْطَيْتَ	۱۷	پوزش طلبید - طلب عفو کرد	إِسْتَقَالَ
۶	بزرگداشت	أَعْظَمَ	۶	عمل کردن	إِسْتَبَانَ
۱	بزرگتر - بزرگترین	أَعْظَمُ	۱۳	(اسب) زین کرد	أَسْرَجَتْ
۱۲	جمع «عَلَمٌ»: نشانه - پرچم»	أَعْلَام	۱۳	بنا نهاد	أَسَّسَتْ - أَسَّسَ
۶	آباد کن	أَعْمَرُ	۱	اسلام	إِسْلَام
۶	کمک کن	أَعِنْ	۸	اسیر	أَسِير
۱۷	فریادری	إِغَاثَةٌ	۸	سیر کن	أَشْبَعْ
۸	بی‌نیاز کن	أَغْنِ	۱۰	شریف‌ترین - والاترین	أَشْرَفْ
۱	بریز - زیاد کن	أَفِضْ	۱۸	منصرف کن - سرگرم کن	إِسْغَلَ
۹	برترین - برتر	أَفْضَلُ	۸	درمان کن - شفا بده	إِشْفِ
			۱۰	گواهی می‌دهم - شهادت می‌دهم	أَشْهَدُ

درس	معنا	کلمه	درس	معنا	کلمه
۱۸	قبول کن - بپذیر	اقْبَلْ	۱۱	گواه می‌گیرم	اشْهَدُ
۶	منزل دادی - فروفرستادی	انزَلْتَ	۸	بپرداز	اقْضِ
۱	منتشر کن	انشرْهُ	۱۲	به‌پا داشتی	اقمتْ
۵	واجب کردی	اوجبتْ	۱۴	جمع «کبِد: جگر»	اَنْجَاد
۱۰	آبرومندترین - وجه‌ترین	اَوْجَهَ	۲	بزرگواری	اِكْرَام
۱	وسیع‌تر	اَوْسَع	۱۳	گرامی داشت	اَكْرَمَ
۵	خاندان	اهْلِي بَيْتٍ	۸	پیوشان	اَكْسُ
۱۲	بازگشت - رجعت	اِيَاب	۱۳	لگام زد - افسار زد	اَلْبَمْتَ
۹	اجازه بده	اِذْنٌ	۱۰	ملحق کن - برسان	اَلْحَقْ
۱۰	برکت ده	بَارِكْ	۱۲	حضرت خدیجه <small>عليها السلام</small> همسر پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small>	اَنْطَلِدِيحَةَ الْكُبْرَىٰ
۱۰	برکت دادی	بَارَكْتَ	۱۶	الزام کرد - وادار کرد	اَلزَمَ
۱۶	رَسَا	بِالْغَةِ	۱۲	دستگیره محکم - محکم‌ترین دستگیره	العُرْوَةُ الْوُثْقَىٰ
۲	بیچاره - بینوا	بِائِسٌ	۱۵	لعنت کن	العِنَ
۱۵	بیعت کرد	بَايَعْتُ	۸	هزار	اَلْفٌ
۶	تواضع - فروتنی	بِخْوَعٌ	۶	ملاقات کنم - دیدار کنم	اَلْقَىٰ
۱۵	فدا کردند	بَدَلُوا	۱	خدایا - خداوندا	اَللّٰهُمَّ
۲	نیکی	بِرٌّ	۱۲	کشته‌انتقام‌گرفته‌نشده	اَلْوَتْرُ الْمَوْتُورِ
۱۲	نیکوکار	بِرٌّ	۱	پیشوا - امام	اِمَامٌ
۱۴	بیزاری‌جستن - بیزاری	بِرَاءَةٌ	۷	امانت - سپرده	اِمَانَةٌ
۱۳	بیزاری‌جستم	بِرِئْتُ	۱۲	امر کردی - فرمان دادی	اَمَرْتُ
۲	گسترش دادی	بَسَطْتَ	۱۲	لقب امام علی	اَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ
۳	چشم	بَصْرٌ	۱۷	بازگشت	اِنَابٌ
۳	بصیرت - بینش	بَصِيرَةٌ	۱۲	جمع «نَجَس - نجس»: آلودگی - آلوده»	اَنْجَاسٌ

درس	معنا	کلمه	درس	معنا	کلمه
۱۱	پاره - قطعه	بَضْعَةٌ	۱	وفا کرد - انجام داد	أَنْجَزَ
۱	فراگیرد - فرامی گیرد	لَسَعَ	۱	فروفرست - نازل کن	أَنْزَلَ
۱۰	درود فرستادن - سلام کردن	تَسْلِيمٌ	۹	بارگاه	بَقْعَةٌ
۷	طولانی می کنی	تَطِيلُ	۱۳	باقی بود - برجا بود	بَقِيَ
۷	تقدیر می کنی - مقدر می سازی	تَقْدِرُ	۱۳	باقی بودم - زنده بودم	بَقِيتُ
۳	تقسیم می کنی	تَقْسِمُ	۱۷	گریست	بَكَى
۷	حکم می کنی	تَقْضَى	۱۶	بلا - امتحان	بَلَاءٌ
۱۲	باتقوا - لقب امام نهم <small>عليه السلام</small>	تَقِيٌّ	۳	جمع «بَلَدٌ: شهر»	بُلْدَانٌ
۷	می نویسی	تَكْتُبُ	۲	بلا - گرفتاری	بَلِيَّةٌ
۱۳	قدرت دادن - اطاعت کردن	تَمَكِّنُ	۱۱	دختر	بِنْتٌ
۸	مَنْت می گذاری	تَمَنُّ	۱۴	جمع «ابن: پسر»	بَنُو (بَنُونَ)
۱۴	می رسد	تَمَالُ	۱۴	بنا کرد - ساخت	بَنَى
۱۳	نقاب بست - راه افتاد	تَمَقَّبَتْ	۱۳	بنا کرد - بنی امیه	بَنَى أُمِيَّةً
۷	وسعت می بخشی	تَوَسَّعَ	۱۴	بنیان - بنا	بَنِيَانٌ
۷	ادا می کنی - می پردازی	تَوَدَّى	۱۱	دلیل روشن	بَيِّنَةٌ
۱۲	خون	ثَارٌ	۱۵	پیروی کننده - پیرو	تَابِعٌ
۹	ثالثاً	ثَالِثًا	۱۵	موافقت کرد - موافق بود	تَابَعَتْ
۹	ثانیاً	ثَانِيًا	۹	توبه پذیر	تَابَّ
۱۵	ثابت بدار - استوار بدار	ثَبَّتَ	۱۴	تبرک جست	تَبَرَّكَتُ
۱۶	مدح - ستایش	ثَمَاءٌ	۱۱	بیزاری جُستی	تَبَرَّثَتْ
۱۲	جمع «ثَوْبٌ: لباس»	ثِيَابٌ	۱	برسد - می رسد	تَبَلَّغَ
			۴	مهربانی - ترخّم	تَحَنَّنَ
			۱۰	مهر ورزیدی	تَحَنَّنَتْ

درس	معنا	کلمه	درس	معنا	کلمه
۵	حرکت کننده - روان	جَارِيَةٌ	۳	خطور می کند - می افتد	تَخْطُرُ
۱۱	جزادهنده	جَارِي	۱۰	ترحم نمودی	تَرَحَّمْتَ
۱۰	مقام - منزلت	جَاه	۳	سبب سازی می کنی	تَسْبِبُ
۷	جمع «حاج: حاجی»	حُجَّاج	۱۵	جنگ کرد	جَاهَدَتْ
۹	پنهان داشتنی	حِجَّتْ	۱۰	جهاد کردی	جَاهَدَتْ
۹	حجّت - دلیل	حُجَّةٌ	۱۲	جاهلیت	جَاهِلِيَّةٌ
۱۶	جمع «حجة: دلیل»	حُجَجٌ	۸	گرسنه	جَائِعٌ
۱۳	(در) جنگ - جنگ	حَرْبٌ	۳	ببخشای - بخشش کن	جَدُّ
۴	حرام کن	حَرَّمَ	۱۴	شتاب کرد - حرکت کرد	جَرَىٰ
۹	احترام	حَرَمَةٌ	۱۰	پاداش داد - جزا داد	جَزَىٰ
۱	امام حسن مجتبی و امام حسن عسکری (علیهما السلام)	حَسَنٌ	۱	امام جعفر صادق (علیه السلام)	جَعْفَرٌ
۱۱	حسابرس	حَسِيبٌ	۸	قرار دادی	جَعَلْتَ
۱	امام حسین (علیه السلام)	حُسَيْنٌ	۱۱	بدرفتاری کرد - روی گرداند	جَفَا
۵	محکم	حَصِينٌ	۲	شکوه - جلال	جَلَالٌ
۹	حضور - حضور داشتن	حَضْرَةٌ	۱۳	دشوار بود	جَلَّتْ
۶	پوشاندی	حَفَفْتَ	۱۱	مثنای «جَنَب: پهلو» با حذف نون مثنی	جَنَبِيٌّ
۵	جمع «حَق: حق»	حُقُوقٌ	۱	لشکر	جُنْدٌ
۱۳	جای گرفت	حَلَّتْ	۲	همسایگی - جوار	جِوَارٌ
۶	تمام شدن - پایان یافتن	حَمَامٌ	۱۸	جمع «جائزَة: جایزه»	جَوَائِزٌ
۷	جمع «حاجة: نیازمندی - حاجت»	حَوَائِجٌ	۴	بخشش	جود
۵	حول - جنبش - تحوّل	حَوْلٌ	۱۳	بیدادگری	جَوْرٌ
۳	سرگردان - سرگشته	حَيْرَانٌ	۲	نیاز - حاجت	حاجة
۲	فروتن - خاضع	خَاضِعٌ	۱۳	جنگید	حَارَبَ

درس	معنا	کلمه	درس	معنا	کلمه
۱۵	پنجم - پنجمین	خَامِس	۸	حال	حَال
۱۰	جمع «خَزَايَان، خَزَايَا»: شرمنده»	خَزَايَا	۱۰	پاداش - جایزه	حِبَاء
۵	رسالت - پیام	رِسَالَةٌ	۱۰	دوست	حَبِيب
۲	رضایت - خوشنودی - لقب امام هشتم	رِضَا	۱۵	اختصاص بده	حُصَّ
۱۲	مورد رضایت	رَضِيٌّ - رَضِيَّةٌ	۳	جمع «خَطْرَةٌ: تصوّر»	خَطَرَات
۱	راضی شدم - خشنود شدم	رَضِيْتُ	۱۰	جمع «خَلِيفَةٌ: آفریده»	خَلَائِق
۱۱	خشنود شدم - راضی شدم	رَضِيْتُ	۱	جانشین	خَلْف
۱۲	راضی شد - خشنود شد	رَضِيْتُ	۹	جمع «خَلِيفَةٌ: جانشین»	خُلَفَاء
۸	گردن	رَقَبَةٌ	۱۱	دوست	خَلِيل
۵	سوار شد	رَكِبَ	۱۲	جمع «خَاتَمَةٌ: پایان»	خَوَاتِم
۵	نابود شونده	زَاهِقٌ	۱۰	برگزیده - منتخب	خَيْرَةٌ
۴	ببفزا - زیاد کن	زَدٌ	۱۷	جمع «دَاعِي: دعاکننده»	دَاعِيْنَ
۱۲	پاک - پاکیزه	زَكِيٌّ	۹	ورود - داخل شدن	دُخُولٌ
۱۷	لغزش	زَلَّ	۱۲	جمع «دِعَامَةٌ: ستون»	دِعَائِمٌ
۷	زیارت - دیدار	زِيَارَةٌ	۱۳	کنار زد - دفع کرد	دَفَعَتْ
۱۱	غضب کننده - خشم کننده	سَاخِطٌ	۷	بدهی - قرض	دَيْنٌ
۱	جمع: «سَيِّد: آقا - سرور»	سَادَةٌ	۱۶	یادکننده	ذَاكِرَةٌ
۴	درخواست کرد	سَأَلَ	۲	خوار - ذلیل	ذَلِيلٌ
۱۳	در صلح بود - همساز بود	سَالِمٌ	۱۵	چهارم - چهارمین	رَابِعٌ
۱۸	جمع «سَائِلٌ: درخواست کننده - گدا»	سَائِلِينَ	۶	خشنود - راضی	رَاضِيٌّ-رَاضِيَةٌ
۲	پوشاندی	سَتَرْتُ	۱۷	جمع «رَاغِبٌ: مشتاق»	رَاغِبِينَ
			۱۳	قرار داد	رَتَبٌ
			۱۸	امید	رَجَاءٌ

درس	معنا	کلمه	درس	معنا	کلمه
۴	خشم	سَخَطٌ	۲	آسایش - رفاه	رِخَاءٌ
۱۱	غضب کردی - خشم کردی	سَخَطْتِ	۸	بازگردان	رُدٌّ
۸	جبران کن - مانع شو	سُدٌّ	۱۳	مصیبت	رِزِيَّةٌ
۱۲	جمع «شَرِيعةٌ»: قانون - شریعت	شَرَايعٌ	۱۱	شادکرد - خوشحال کرد	سَرٌّ
۱۰	شرافت - والایی مقام	شَرَفٌ	۸	شادمانی - سرور	سُرُورٌ
۸	شرافت بخشیدی	شَرَّفْتِ	۳	وسعت - گستردگی	سَعَةٌ
۷	ارجمند	شَرِيفَةٌ - شَرِيفٌ	۱۸	پست تر - پست ترین	سُفْلَى
۶	ماه شعبان	شَعْبَانٌ	۲	مرض - بیماری	سُقْمٌ
۲	شفا دادی	شَفَيْتِ	۲	سالم ماندن - سلامت	سَلَامَةٌ
۱۳	شمر	شَمْرٌ	۶	درود فرستاد	سَلَّمَ
۸	جمع «شَهْرٌ»: ماه»	شُهُورٌ	۱۰	درود فرست	سَلَّمَ
۴	ریش سفید - موی سفید - ریش	شَيْبَةٌ	۱۲	(در) صلح - همساز	سَلِمٌ
۱۶	صبرکننده - شکيبا	صَابِرَةٌ	۱۰	درود فرستادی	سَلَّمْتِ
۹	صاحب	صَاحِبٌ	۱۰	درود فرستید	سَلَّمُوا
۱۷	بالا رونده	صَاعِدَةٌ	۱۲	شنید	سَمِعْتِ
۲	برگرداندی	صَرَفْتِ	۱۶	جمع «سِنَّةٌ»: روش»	سَنَنْ
۱۰	برگزیده - خالص	صَفْوَةٌ	۱۶	جمع «سَابِغَةٌ»: فراوان - سرشار»	سَوَابِغٌ
۱۱	برگزیده - خالص	صَفِيٌّ	۳	دشت - زمین هموار - آسان	سَهْلٌ
۳	درود فرست - رحمت فرست	صَلَّى	۶	آقا - سرور	سَيِّدٌ
۲	صلاح - مصلحت	صَلَاحٌ	۱۱	خانم	سَيِّدَةٌ
۱۰	رحمت فرستید - درود فرستید	صَلَّوْا	۱۷	باز - هموار	شَارِعَةٌ
۷	جمع «صَلَاةٌ»: رحمت - درود - نماز»	صَلَوَاتٌ	۱۶	شکرگزار	شَاكِرَةٌ



درس	معنا	کلمه	درس	معنا	کلمه
۱	درود فرستاد - رحمت فرستاد	صَلَّى	۱۲	بلند مرتبه	شَاحِظَةٌ
۱۰	رحمت فرستادی - درود فرستادی	صَلَّيْتَ	۱۴	منزلت - شأن	شَانَ
۱۵	چند برابر کن	ضَاعَفَ	۱۵	پیروی کرد - همراهی کرد	شَايَعَتْ
۲	جمع «عَزَمَ»: وسیله - سبب	عَزَائِمُ	۲	سختی	شِدَّةٌ
۲	سختی	عُسْرٌ	۵	اطاعت - فرمانبرداری	طَاعَةٌ
۱۵	گروه - دسته	عِصَابَةٌ	۳	طلب کننده - جستجوگر	طَالِبٌ
۵	نگاهبان	عِصْمَةٌ	۶	راه	طَرِيقٌ
۱۳	بزرگ بود	عَظُمَ - عَظُمَتْ	۳	طلب - جستجو	طَلَبٌ
۸	بزرگ داشتی	عَظَّمْتَ	۴	نعمت ماندگار - کرم	طَوَّلَ
۱	عفو - بخشش	عَفَوَ	۵	جمع «طَيَّبَ»: پاک - پاکیزه»	طَيِّبِينَ
۳	دانستم	عَلِمْتُ	۱۵	ستمگر	ظَالِمٌ
۱	امام علی و امام سجاد و امام رضا <small>علیهم السلام</small>	عَلِيٌّ	۶	سایه	ظِلٌّ
۱۸	بالاتر	عَلِيًّا	۱۵	ظلم کرد - ستم کرد	ظَلَمَ
۷	عمر	عُمُرٌ	۱۲	ظلم کرد	ظَلَمْتَ
۱۳	عمر پسر سعد: عمر سعد	عُمُرِينَ سَعْدٍ	۱۸	جمع «ظَمَّان»: تشنه»	ظِمَاءٌ
۱۶	عمل کردی - انجام دادی	عَلِمْتَ	۱۴	دشمنی کرد	عَادَى
۱۷	جمع «عَائِدَةٌ»: بهره»	عَوَائِدٌ	۱۱	دشمنی ورزیدی - دشمنی کردی	عَادَيْتَ
۲	عیب	عَيْبٌ	۱۷	جمع «عَارِفٌ»: عارف»	عَارِفِينَ
۶	چشم پوشی کننده	غَاضِيٌ	۱	سلامتی	عَافِيَةٌ
۵	پُرآب - فراگیر	غَامِرَةٌ	۷	سال	عَامٌ
۱۲	غایب - پنهان	غَائِبٌ	۱۷	جمع «عَامِلٌ»: عمل کننده»	عَامِلِينَ
۱۸	نهایت	غَايَةٌ	۱۰	عبادت کردی - بندگی کردی	عَبَدْتَ

درس	معنا	کلمه	درس	معنا	کلمه
۸	دور از وطن - غریب	غَرِيبٌ	۱۷	آشک	عَبْرَةٌ
۲	آمرزیدی	غَفَرَتْ	۱۵	عبیدالله (: ابن زیاد)	عَبِيدُ اللَّهِ
۸	بی نیازی	غَنِيٌّ	۱۷	جمع «عِدَّة : وعده»	عِدَاتٌ
۲	بهره‌مندی	غَنِيْمَةٌ	۸	برهنه	عَرِيَانٌ
۱۳	همگی	قَاطِبَةً	۵	فربادرس	غِيَاثٌ
۷	قبر	قَبْرٌ	۹	غیاب - عدم حضور	غَيْبَةٌ
۱۶	قبض روح کرد - گرفت	قَبَضَ	۸	تغییر بده	غَيَّرَ
۳	نزد	قَبِلَ	۱۷	هراسان	فَازِعَةٌ
۸	جمع «قَبْر: قبر»	قُبُورٌ	۸	(چیز) فاسد	فَاسِدٌ
۶	امام تنگ کردی	قَتَرَتْ	۱۲	حضرت فاطمه <small>عليها السلام</small>	فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءِ
۱۲	کُشت	قَتَلَتْ	۹	گشودی	فَتَّحَتْ
۱۶	تقدیر - قَدَر	قَدَرَ	۸	گشایش بده	فَرَّجَ
۱۴	گام - قدم - منزلت	قَدَمٌ	۲	گشایش	فَرَّجَ
۶	آرامش - ثبات	قَرَّارٌ	۲	برطرف کردی	فَرَّجَتْ
۵	انجام‌دادن - حکم - قضا	قَضَاءٌ	۱۶	شادی	فَرَحَةٌ
۲	برآوردی - برآورده کردی	قَضَيْتَ	۱۵	شاد شد	فَرِحَتْ
۱۱	قطع رابطه کرد - بُرید	قَطَعَ	۵	واجب کردی	فَرَضَتْ
۹	گفتی	قَلَّتْ	۸	برتری دادی	فَضَّلَتْ
۶	کوشش می‌کرد	كَانَ يَدَّابُ	۱۰	فضیلت - برتری	فَضِيلَةٌ
۲	اندوه نفس‌گیر	كَرَبٌ	۲	فقیر - نیازمند	فَقِيرٌ
۸	گرامی داشتی	كَرَّمَتْ	۸	آزاد کن	فَكَّكَ
۱	ناخوش داشت - بدش آمد	كَرِهَ	۸	آزاد کردن	فَكَكَّكَ
۷	ارزشمند	كَرِيمَةٌ	۵	کشتی - کشتی‌ها	فُلُكٌ
۱۸	بازدار	كَفَّ	۱۳	آستان	فِنَاءٌ

درس	معنا	کلمه	درس	معنا	کلمه
۹	سخن - کلام	كَلَامٌ	۱۶	جمع «فَاَصِلَةٌ: فراوان»	فَوَاصِلٌ
۱۲	هم سخن	كَلِمٌ	۹	درک - فهمیدن	فَهْمٌ
۷	باش	كُنْ	۱	جمع «قَائِدٌ: پیشوا»	قَادَةٌ
۵	پناهگاه	كَهْفٌ	۱۷	جمع «قاصِدٌ: قصد کننده»	قَاصِدِينَ
۳	مقدّر نکردی	لَمْ تَقْدِرْ	۳	نمی دانم	لَا أَدْرِي
۱۲	نپوشاند	لَمْ تَلْبَسْ	۳	به رنج نینداز	لَا تُعِنِّ
۱۲	آلوده نکرد	لَمْ تَلِثْ	۶	خوار مکن - رسوا مکن	لَا تُخْزِرْ
۴	درخواست نکرد	لَمْ يَسْأَلْ	۷	دور مساز	لَا تُخْلِ
۴	نشناخت	لَمْ يَعْرِفْ	۹	داخل نشوید	لَا تَدْخُلُوا
۶	جمع «لَيْلٌ: شب»	لَيَالِي	۲	وامگذار	لَا تَدْعُ
۱۳	تا زمانی که	مَا	۲	بالا نمی رود	لَا تَرْفَعُ
۱۳	چه بزرگ است!	مَا أَعْظَمَ	۲	سیر نمی شود	لَا تَشِيعُ
۳	محل دریافت - دست یابی	مَأْخَذٌ	۵	ملحق شونده	لَا حِقِّ
۵	از دین خارج شونده - جداشونده	مَارِقٌ	۵	همراه - پیوسته	لَا زِمٍ
۱۰	جمع «مَبْدِلٌ: تغییر دهنده»	مَبْدِلِينَ	۷	تبدیل نمی شود - تغییر نمی یابد	لَا يَبْدَلُ
۱۷	بخشیده شده - هدیه شده	مَبْدُولَةٌ	۲	خاشع نمی شود - نرم و ترسان نمی شود	لَا يَخْشَعُ
۷	پسندیده	مَبْرُورٌ	۷	بازگردانده نمی شود	لَا يَرُدُّ
۱۱	کینه ورز - دشمن	مُبْغِضٌ	۲	شنیده نمی شود	لَا يَسْمَعُ
۵	عقب افتاده	مُتَأَخِّرٌ	۸	منت گذاشته نمی شود	لَا يَمُنُّ
۱۱	بیزار	مُتَبَرِّئٌ	۵	جمع «لَجَّةٌ: دریای خروشان»	لُجَجٌ
۶	پیرو - پیروی کننده	مُتَبِعٌ	۶	نزد	لَدَى
۱۸	لبریز - پر آب	مُتَرَعَّةٌ	۹	لذت بخش	لَذِيذٌ

درس	معنا	کلمه	درس	معنا	کلمه
۱۶	توشه برگیرنده	مُتَزَوِّدَةٌ	۱۴	زبان	لِسَانٌ
۵	پیشی گیرنده	مُتَقَدِّمٌ	۳	لطف - مهربان	لَطْفٌ
۱۸	پی در پی	مُتَوَاتِرَةٌ	۱۵	لعت - دوری از رحمت خدا	لَعْنٌ
۱۱	پاداش دهنده - ثواب دهنده	مُثِيبٌ	۱۴	لعت شده	لَعِينٌ
۱۰	ارجمند - باشکوه	مُجِيدٌ	۱	نبودم	لَمْ أَكُنْ
۱۶	عمل کننده	مُسْتَنَّةٌ	۱۱	دوستدار - دوست دارنده	مُحِبٌّ
۲	بینوا	مُسْكِينٌ	۱۶	دوستدار	مُحِبَّةٌ
۷	جمع «مَشْهَدٌ: زیارتگاه»	مَشَاهِدٌ	۱۶	محبوب - دوست داشتنی	مُحِبَّوَةٌ
۱۶	مشتاق - علاقه مند	مُشْتَاقَةٌ	۷	حتمی - قطعی	مُحْتَمٌ
۱۶	منصرف شده - سرگرم شده	مُشْغَوْلَةٌ	۱۷	محفوظ - نگاه داشته شده	مُحْفَوظَةٌ
۶	پذیرفته شده	مُشْفَعٌ	۶	هنگام - جایگاه	مَحَلٌّ
۷	پذیرفته شده - حق شناسی شده	مُشْكُورٌ	۱۳	ستوده - پسندیده	مُحْمَدٌ
۱۳	مصیبت	مُصَابٌ	۱۴	زندگی	مُحْيَاٌ
۱۲	برگزیده	مُصْطَفَىٰ	۱۷	جمع «مُحْتَبٌ: خاشع - متواضع»	مُحْتَبِينَ
۱۳	مصیبت - سوگ	مُصِيبَةٌ	۵	جایگاه رفت و آمد	مُخْتَلَفٌ
۵	بیچاره - مضطر	مُضْطَرٌّ	۱۲	جمع «مُدْهَمَةٌ: بسیار تیره»	مُدْهَمَاتٌ
۱۱	درگذشتی - رحلت کردی	مُضَيِّتٌ	۸	بدهکار	مُدِينٌ
۳	محل جستجو - طلب	مُطَلَّبٌ	۱۳	جمع «مَرْتَبَةٌ: رتبه - مقام»	مَرَاتِبٌ
۱۶	آرامش یافته - آرام	مُطْمَئِنٌّ	۱۲	مورد رضایت	مُرْتَضَىٰ
۱۱	دشمن - دشمنی ورز	مُعَادٍ (مُعَادِي)	۱۷	مورد رحمت	مُرْحَمَةٌ
۱	آسایش	مُعَافَاةٌ	۱۷	افزون شده	مُرِيدٌ
۱۵	معاویه	مُعَاوِيَةٌ	۴	درخواست	مُسْأَلَةٌ
۵	جمع «مُعْتَصِمٌ: تمسک جو»	مُعْتَصِمِينَ	۱۷	اجابت شده - پذیرفته شده	مُسْتَجَابَةٌ

درس	معنا	کلمه	درس	معنا	کلمه
۱۸	فراهم شده - آماده	مَعْدَةٌ	۲	پناهنده	مُسْتَجِيرٌ
۵	معدن	مَعْدِنٌ	۱۸	جمع «مُسْتَطْعِمٌ: غذاخواه»	مُسْتَطْعِمِينَ
۱۴	شناخت	مَعْرِفَةٌ	۱۷	جمع «مُسْتَغْفِرٌ: استغفار کننده - آمرزش خواه»	مُسْتَغْفِرِينَ
۶	نافرمانی - معصیت	مَعْصِيَةٌ	۲	درمانده	مُسْتَكِينٌ
۷	آمرزیده شده	مَغْفُورٌ-مَغْفُورَةٌ	۱۶	دوری کننده	مُفَارِقَةٌ
۱۰	جایگاه - منزلت	مَنْزِلَةٌ	۱۷	کاملاً گشوده - کاملاً باز	مُفْتَحَةٌ
۱۳	یاری شده	مَنْصُورٌ	۹	واجب شده	مَفْرُوضٌ
۹	منع کردی	مَنْعَتٌ	۱۷	بخشوده شده - عفوشده	مُقَالَةٌ
۱۸	بازگشتگاه	مُنْقَلَبٌ	۱۷	پذیرفته شده - قبول شده	مَقْبُولَةٌ
۴	با نقص - ناقص شده - کاسته شده	مَنْقُوصٌ	۹	جمع «مُقَرَّبٌ: مقرب - نزدیک»	مُقَرَّبِينَ
۱۸	آرزو	مُنَى	۱۸	برآورده شده	مَقْضِيَةٌ
۶	کمک - مساعدت	مُؤَاَسَاةٌ	۱۰	جایگاه	مَقْعَدٌ
۷	جمع «مَوْقِفٌ: جایگاه»	مَوَاقِفٌ	۹	جمع «مُقِيمٌ: ساکن»	مُقِيمِينَ
۱۱	دوست - دوستی کننده	مُؤَالٍ - (مُؤَالِي)	۸	اندوهگین	مُكْرِبٌ
۱۴	دوستی - ولایت پذیری	مُؤَالَاتٌ	۷	پوشانده شده	مُكْفَّرٌ
۱۸	جمع «مَائِدَةٌ: سفره غذا - غذا»	مُؤَايِدٌ	۵	پناهگاه	مَلْجَأٌ
۲	جمع «مَوْجِبَةٌ: سبب»	مَوْجِبَاتٌ	۱۴	مرگ	مَمَاتٌ
۱۷	موجود	مَوْجُودَةٌ	۱۳	جمع «مُهَيِّئٌ: بسترساز»	مُهَيِّئِينَ
۳	جایگاه	مَوْضِعٌ	۴	بخشش - نعمت - منت	مَنْنٌ
۱۴	جایگاه - وطن	مَوْطِنٌ	۸	منت بگذار	مَنْنٌ
۱۸	فراوان	مَوْفِرَةٌ			

درس	معنا	کلمه	درس	معنا	کلمه
۱۲	یقین دارنده	موقِن	۹	مناجات	مُنَاجَات
۹	جمع «مُوكَلِّمٌ»: مأموریت یافته»	مُوكَلِّمِنَ	۱۸	جمع «مَنْهَلٌ: چشمه - سرچشمه»	مَنْهَلٍ
۱۶	دل باخته - سخت‌مشتاق	مَوْلَعَةٌ	۱۸	نهایت - پایان	مُنْتَهَىٰ
۱۲	وارث - میراث‌بر	وَارِثٌ	۱۷	وفا شده - انجام‌شدنی	مُنْجَزَةٌ
۱۷	رسنده (در حال رسیدن)	وَاصِلَةٌ	۱۵	جمع «مُهَجَّةٌ: خون قلب»	مُهَجٌّ
۱۷	آشکار - روشن	وَاضِحَةٌ	۱۲	هدایت‌شده - حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>	مَهْدِيٌّ
۱۷	حیران	وَالِهَةٌ	۶	هموار	مِهَعٌ
۱۴	دوست بود - دوستی کرد	وَالِيٌّ	۱۷	مناجات کرد	نَاجِيٌّ
۱۱	دوستی نمودی - دوست بودی	وَالِيَّتٌ	۱۰	جمع «نَادِمٌ: پشیمان»	نَادِمِينَ
۱۴	آبرومند	وَجِيهٌ	۱۷	نازل شونده	نَازِلَةٌ
۱	تنها	وَحْدٌ	۱۴	جمع «نَاصِبٌ: برپاکننده»	نَاصِبِينَ
۵	وحی	وَحْيٌ	۱۴	گویا - نطق‌کننده	نَاطِقٌ
۱۵	وارد شدن	وُرُودٌ	۱۰	جمع «نَاكِثٌ: شکنده» پیمان‌شکنان	نَاكِثِينَ
۶	وسعت بخشیدی	وَسَّعْتَ	۵	نبوت - پیامبری	نُبُوَّةٌ
۱	فراگرفته است	وَسَّعَتْ	۲	نجات - رهایی	نُجَاةٌ
۱۰	درجه - وسیله	وَسِيْلَةٌ	۱۶	نزول - فرود آمدن	نُزُولٌ
۱۱	پیوست	وَصَلَ	۶	گسترده‌ی - پراکنده‌کردی	نَشَّرْتَ
۱۳	جمع «وَصِيٌّ: وصی - جانشین»	وَصِيِّينَ	۲	رستاخیز	نُشُورٌ
			۱۰	خبرخواهی کردی - نصیحت کردی	نَصَحْتَ

درس	معنا	کلمه	درس	معنا	کلمه
۱۴	ایستاد - منزل کرد	وَقَفَّ	۱	یاری کرد	نَصَّرَ
۹	ایستادم	وَقَفْتُ	۴	دارایی - نعمت	نِعْمَاءٌ
۵	سرپرستی - دوستی	وِلَايَةٌ	۱۲	نهی کردی - بازداشتی	نَهَيْتَ
۱۲	جمع «وَلَدٌ: فرزند - پسر»	وُلْدٌ	۶	دست یافتن - رسیدن	نَيْلٌ
۵	جمع «هَارِبٌ: فراری»	هَارِبِينَ	۱	شکست داد	هَزَمَ
۱۵	یزید	يَزِيدٌ	۲	نگرانی - اندوه	هَمٌّ
۱۰	رحمت می فرستند - درود می فرستند	يُصَلُّونَ	۵	در امان است - ایمن است	يَأْمَنُ
۴	عطا می کند - می بخشد	يُعْطِي	۱۴	می رساند	يُبَلِّغُ
۵	غرق می شود	يَغْرُقُ	۹	جواب می دهند	يُرَدُّونَ
۱	می میرد	يَمُوتُ	۹	روزی داده می شوند	يُرْزَقُونَ
۹	اجازه داده می شود	يُؤْذَنُ			

## كتابنامه

١. قرآن كريم
٢. اصول كافي، محمد بن يعقوب الكليني، اسلاميه، تهران، دوم، ١٣٦٢ هـ. ش.
٣. الامالي، شيخ طوسي، مؤسسة البعثة للطباعة و النشر و التوزيع، تهران، اول، ١٤١٤ هـ. ق.
٤. اهل البيت في الكتاب و السنه
٥. بحار الانوار، علامه محمد باقر مجلسي، مؤسسة الوفاء، بيروت، دوم، ١٤٠٣ هـ. ق. تفسير الصافي، مولى محسن فيض كاشاني، دارالمرتضى للنشر، اول.
٦. عدة الداعي و نجاح الساعي، احمد بن فهد الحلّي، دارالمرتضى - دارالكتاب الاسلامي، بيروت، اول، ١٤٠٧ هـ. ق.
٧. عيون اخبار الرضا، محمد بن علي بن بابويه القمي (صدوق)، نشر جهان، تهران، ١٣٧٨ هـ. ق.
٨. المحجّة البيضاء في تهذيب الاحياء، مولى محسن فيض كاشاني، انتشارات اسلامي، قم، دوم، ١٣٦٣ هـ. ش.
٩. المعجم المفصل في الاملاء، ناصيف يمّين، دارالكتب العلميه، بيروت، سوم، ١٤١٧ هـ. ق.
١٠. مواقف الشيعة، آيت الله احمدى ميانجى، مؤسسة النشر الاسلامي.
١١. وسائل الشيعة، محمد بن الحسن الحرّ العاملي، مؤسسة آل البيت لاحياء التراث، قم، اول، ١٤١٢ هـ. ق.